

Viešoji įstaiga „KRAŠTO TVARKYMO PROJEKTAI“

TYRIMŲ STUDIJA

TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMAS PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Užsakovas: Valstybinis turizmo departamentas prie LR Ūkio ministerijos

Vilnius
2010

TURINYS

SANTRAUKA	3
SĄVOKŲ, TERMINŲ, SAMPRATŲ INTERPRETACIJA	5
1. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TURISTINIO POTENCIALO VERTINIMAS SAVIVALDYBĖS IR ŠALIES LYGMENYSE	6
1.1. PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ	6
1.1.1. NACIONALINIO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ.....	6
1.1.2. REGIONINIO IR RAJONINIO LYGMENS DOKUMENTŲ ANALIZĖ.....	8
1.2. TRUMPAS ŽEMAITIJOS (TIKSLINĖS VIETOVĖS) TURISTINIO POTENCIALO VERTINIMAS	13
2. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS ESAMA FIZINĖ BŪKLĖ, PANAUDOJIMO IR POREIKIO VERTINIMAS	18
3. VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO GALIMYBĖS	52
3.1. KUR GERIAUSIAI PRADĖTI TURIZMO TRASAS AR MARŠRUTUS?.....	52
3.2. PĖŠČIŲJŲ IR DVIRAČIŲ TURIZMO TRASŲ GALIMYBĖS.....	53
3.3. AUTOMOBILIŲ TRASŲ IR STOVĖJIMO VIETŲ POREIKIO VERTINIMAS.....	57
3.4. VANDENS TURIZMO PLĖTROS GALIMYBIŲ VERTINIMAS.....	58
4. EKONOMINIS VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO IR EFEKTYVAUS PANAUDOJIMO VERTINIMAS	60
4.1. TIKSLŲ NUSTATYMAS, PROJEKTO IDENTIFIKAVIMAS IR EKONOMINIO PAGRĮSTUMO ANALIZĖ.....	60
4.2. FINANSINĖ ANALIZĖ.....	62
4.3. EKONOMINĖ ANALIZĖ	68
5. TIKSLINIŲ TURISTŲ RINKŲ SEGMENTAVIMAS	71
5.1. TIKSLINIŲ TURISTŲ RINKŲ SEGMENTAVIMO ESMĖ.....	71
5.2. TURISTŲ POTENCIALAS	74
6. PROJEKTINIAI TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO PASIŪLYMAI IR JŲ ĮGYVENDINIMAS	78
7. NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS	83
8. SUMMARY	84
9. PRIEDAI	86

SANTRAUKA

Plungės rajonas turistams ir vienadieniams lankytojams yra patraukus savo gamtiniais rekreaciniais resursais ir specifiniu Žemaitijos regionui būdingu kultūros paveldu. Čia viena didžiausių kultūros paveldo objektų teritorinė koncentracija, šiaurinėje rajono dalyje - didžiausias Vakarų Lietuvoje ežerynas su rekreacinį patrauklumą padidinančiais miškų masyvais, tris dešimtmečius plėtojama rekreacine struktūra ir lankytojų aptarnavimo patirtimi. 1991 m. šiurinėje rajono dalyje įkurtas Žemaitijos nacionalinis parkas – gamtinės aplinkos ir kultūrinio savitumo išsaugojimo garantas.

Ekologinio pažintinio ir kultūrinio turizmo prioritetai įteisinti tiek Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, tiek apskrities ir Plungės savivaldybės bendrajame plane, tiek strateginiuose turizmo plėtros dokumentuose. Ypatingas valstybės dėmesys skirtinas pažintinio turizmo, apimančio tiek gamtinį, tiek kultūrinį krašto pažinimo aspektus, plėtrai, nes ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį tiek ugdant gimtojo krašto sampratą, tiek reprezentuojant Lietuvą tarptautiniu mastu.

Plungės rajone aiškiai per maža aktyvaus turizmo paslaugų, poilsis kol kas daugiau orientuotas į nakvynės, stovyklavimo ir kaimo turizmo paslaugų teikimą. Leidiniuose dažniausiai pristatomos stiprybės – švari gamta ir ežeringas miškingas kraštovaizdis. Deja, tokie patys rekreaciniai resursai yra ir rytų bei pietų Lietuvos ežerynuose, todėl dėl šių resursų vykti kelis šimtus km netikslinga. Plungės rajone reikia sukurti tokį rekreacinių paslaugų paketą, kokio neišmanoma sukurti kituose Lietuvos regionuose ir jis būtų atraktyvus tiek šalies gyventojams, tiek užsienio svečiams. Šalies gyventojams Plungės rajonas visų pirmiausia patrauklus savo žemaitiškumu: istorija, kalba, šventės, tradicijos, tautodailė, architektūra, kraštovaizdis, dvarų kultūra. Šiame regione išliko ar buvo atgaivintos senosios tradicinės šventės – Užgavėnių ir Rasos švenčių tradicijos. Kraštas garsus savitomis katalikiškomis tradicijomis (tradiciniai Ž. Kalvarijos atlidai, Ž. Kalvarijos ir Beržoro koplyčių kompleksai, kalnų giedojimai, katalikiškos gyvensenos naujos apraiškos (Pakutuvėnų bendruomenė), tradicijos ir šventės) ir bažnyčių architektūra (nuo tradicinių medinių iki bazilikos Ž. Kalvarijoje). Vertinant infrastruktūriniu požiūriu - ši Plungės rajono dalis turi gerą transporto infrastruktūrą (geležinkelis Vilnius – Klaipėda, Daugpilio - Panevėžio – Palangos magistralė, geras asfaltuotų kelių tinklas). Netoli (50-70 km) Baltijos pajūris su Klaipėdos uostu ir vis didėjančiomis keleivinių kelių ir kruizinių laivų galimybėmis.

Pastaruoju metu formuojami unikalūs objektai, turėsiantys didelę rekreacinę paklausą ir būsiantys unikalūs tiek regione, tiek šalyje ar net regione: žemaičių dailės muziejus Oginskių dvare Plungėje, Šaltojo karo muziejus Plokštinėje, Užgavėnių muziejus Plateliuose.

Vienas didesnių privalumų - jau du dešimtmečiai ŽNP direkcijos vykdomi rekreaciniai darbai, viešosios turizmo infrastruktūros, informacijos kūrimas, leidinių gausa. Žemaitijos Nacionalinis parkas (toliau ŽNP) pasižymi viena didžiausių Lietuvoje poilsio namų ir kaimo turizmo sodybų koncentracija, gerai tvarkoma miestelių infrastruktūra.

Anksčiau atliktos studijos, apklausų duomenys, ir faktinė turistinių paslaugų analizė rodo, kad per pastarąjį dešimtmetį naujų turizmo produktų atsirado nedaug (povandeninis turizmas, ekoturizmo veiklos ir kt.), o kai kurie senieji net sunyko (pvz., uždarytas Plungės profilaktoriumas, sumažėjo vietų skaičius poilsio namuose Paplatelėje, nėra žirginio turizmo, nutrauktos vandens kelionės buriniu katamaranu Platelių ež.). Iš aktyvaus turizmo veiklų Lietuvoje pastaruoju metu ypatingai sparčiai augo vandens ir dviračių turizmas, tačiau šių turizmo rūšių potencialas Plungės savivaldybės teritorijoje dar per mažai išnaudotas. Vandens turizmas sparčiai vystosi Minijos upėje (pietinėje rajono dalyje), kiek mažai - Platelių ežeryne. Specializuotam dviračių turizmui pritaikytų maršrutų ar atskirų atkarpų Plungės rajone tesiekia apie 5 km. Kituose teritorijų planavimo dokumentuose ar turistinėse schemose nurodytuose maršrutuose esama infrastruktūra dar neatitinka išaugusių lankytojų, ypač užsienio turistų poreikių.

Kadangi Plungės rajonas savo rekreaciniu potencialu yra labai nevienalytis ir tankiausias lankomų objektų tinklas ir didžiausias potencialas yra susikaupęs šiaurinėje rajono dalyje, pirmiausia būtų tikslinga intensyviau naudoti ir investuoti būtent į šios rajono dalies turizmo infrastruktūros vystymą. Čia pastaruoju metu stipriausiai vystosi du turistinei arealai – kultūrinio turizmo Plungėje ir pažintinio ekologinio turizmo Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje. ES Struktūrinių fondų parama gana sėkmingai naudojama lankomų objektų rekonstrukcijai ir pritaikymui kultūriniam ir

aktyviam pažintiniam turizmui, tačiau iki šiol nėra suformuota šiuos arealus jungianti infrastruktūra (išskyrus kelių tinklą, kuris taip pat mažai pritaikytas turizmui).

Tiriamoji studija daugiau orientuota į šiauriau nuo Plungės miesto išsidėsčiusios rajono dalies rekreacinio potencialo panaudojimą galimybių analizę. Siekiamas turizmo produktas – automobilių, dviračių, pėsčiųjų, vandens maršrutų sistema, orientuota į pažintinio aktyvaus turizmo bei piligriminio turizmo rinką.

Studijos tikslai - išanalizuoti esamą situaciją ir pateikti siūlymus naujų turizmo produktų, apjungiančių abu arealus ir padėsiančių „įsukti“ ekologinio pažintinio turizmo sistemą. Pagrindiniai siekiami uždaviniai – Plungės rajone sujungti du rekreaciniu požiūriu patrauklius arealus ir suformuoti turizmo maršrutus, papildančius vienas kitą, sudarančius galimybes įtraukti didesnę tiek organizatorių, tiek naudotojų skaičių.

Studijoje pateikiama medžiaga apie potencialius galimus maršrutus ir lankytinus objektus, o atlikus Plungės rajono bendrajame plane ir Žemaitijos nacionalinio parko turistinėse schemose pateiktų maršrutų vertinimą bei atsižvelgiant į lankytojų poreikius ir realias finansines galimybes, pasiūlyti prioritetai artimiausiam 1-3 metų laikotarpiui. Kai kuriuose skyriuose ir prieduose pateikiama ir kitų potencialių turistinių maršrutų ar atskirų atkarpų analizė bei pasiūlymai tolimesniam periodui.

Studija turi tikslią orientaciją į gana aiškiai apibrėžtą regioną (Plungės rajono savivaldybės teritorijos šiaurinė dalis), į pažintinio ekologinio aktyvaus turizmo krypties paslaugų paketo formavimą (kiek galima daugiau išnaudojant jau sukurtą turizmo infrastruktūrą) ir į visų veiklų planuojamą remiantis darnaus vystymosi principais.

Studijos rengėjai dėkoja Valstybiniam turizmo departamentui, Plungės rajono savivaldybės specialistams, Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos darbuotojams už suteiktą informaciją, konsultacijas bei dalykišką bendradarbiavimą.

SAVOKŲ, TERMINŲ, SAMPRATŲ INTERPRETACIJA

Darbe naudotos sąvokos, terminų reikšmės atitinka veiklą aprašomose teritorijose reglamentuojančiuose teisės aktuose naudotas sąvokas ir terminus (Turizmo įstatymas, Vietos savivaldos įstatymas, Saugomų teritorijų įstatymas, Aplinkos apsaugos įstatymas, Kultūros paveldo apsaugos įstatymas ir poįstatyminiai aktai), taip pat kitas teisės aktų duomenų banke naudotas sąvokas). Dažniausiai darbe naudotos šios sąvokos:

Pažintinis turizmas – turizmo kryptis, orientuojanti į tikslingą krašto gamtos ir kultūros paveldo teritorinių kompleksų ir objektų (vertybių), kraštovaizdžio bei istorijos pažinimą, taip pat skirtą mokslui ir mokymui.

Rekreacinis regionas – dideliais rekreaciniais resursais pasižyminti Plungės rajono šiaurinės dalies teritorija;

Saugomos teritorijos - sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais aiškiais ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka).

Turizmo išteklių – turistinį interesą turintys objektai ar vietovės.

Turizmo paslauga – fizinių ir juridinių asmenų veikla, kuria tenkinami turistų kelionės organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, informacijos, pramogų ir kiti poreikiai.

Turizmo maršrutas – iš anksto pagal kelionės poilsio ar turizmo tikslais tematiką suplanuotas vykimo kelias, jungiantis vienoje ar keliose gyvenamosiose vietovėse turistų lankomas vietas ir turistų aptarnavimo objektus.

Turizmo trasa – keliauti poilsio ar turizmo tikslais suplanuotas, įrengtas ir specialiais tramos ženklais vietovėje paženklintas vientisas turizmo ir poilsio infrastruktūros objektas.

Turizmo produktas – paslaugų ir turizmo veiklos sąlygų visuma, siūloma turistui interesams kelionės metu tenkinti.

Viešoji turizmo ir poilsio infrastruktūra – nuosavybės teise valstybei ar savivaldybėms priklausantys stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai (turizmo tramos, pėsčiųjų (dviračių) takai, poilsio, apžvalgos ar stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo priemonės, kiti renginių, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirti rekreacinėms teritorijoms ir turizmo objektams lankyti ir (ar) poilsio veiklai organizuoti.

Darbe naudojami sutrumpinimai:

ŽNP – Žemaitijos nacionalinis parkas;

KET - Kelių eismo taisyklės;

DT - Dviračių takas;

ES SF – Europos sąjungos struktūriniai fondai;

VSTT – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba;

ŪM – Ūkio ministerija;

VTD – Valstybinis turizmo departamentas;

KM - Kultūros ministerija;

LC – Lankytojų centras;

IC – Informacijos centras;

RC – Rekreacinis centras,

1. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TURISTINIO POTENCIALO VERTINIMAS SAVIVALDYBĖS IR ŠALIES LYGMENYSE

1.1. PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ

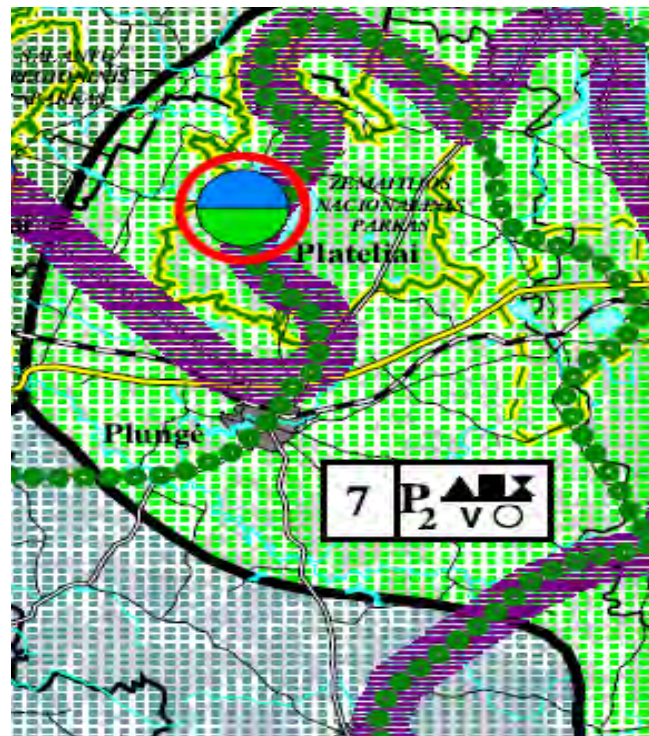
Kadangi projekto įgyvendinimui bus naudojamos valstybės biudžeto lėšos (įskaitant ES SF lėšas), rengiant studiją buvo įvertinta, kaip planuojamos veiklos atitinka svarbiausiuose šalies strateginiuose ir teritorijų planavimo dokumentuose numatytas regiono vystymo kryptis ir ar numatomos veiklos vystymo kryptis nesikerta su juose šiuose dokumentuose numatytais plėtros scenarijais. Buvo išnagrinėti bei detaliai analizuojami nacionalinės, regiono ir savivaldybės lygmens strateginiai ir teritorijų planavimo dokumentai: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, Nacionalinė turizmo plėtros programa, Nacionalinių autoturizmo trasų specialusis planas, Nacionalinių dviračių turizmo trasų spec. planas (projektas), Telšių apskrities teritorijos generalinis planas, Plungės rajono savivaldybės bendrasis planas ir Plungės rajono plėtros strateginis planas, Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schema, kiti sektoriainiai sus turizmo plėtros s strategija susiję dokumentai.

1.1.1. NACIONALINIO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Pagrindinis šalies teritorijos naudojimo ir tvarkymo ilgalaikę strategiją reglamentuojantis teritorijų planavimo dokumentas - **Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas** (toliau – BP) - į šiaurę nuo Plungės esančią teritoriją pagal arealų patrauklumo kategorijas ir rekreacinės plėtros potencialą priskiria labai didelio ir didelio potencialo rekreaciniams arealams (pirmajam aštuntukui), savo reikšme nusileidžiančiai tik Pajūrio, Vilniaus – Trakų bei Kauno – Panemunių rekreacijos arealams. Šiame areale numatoma plėtoti regioninės reikšmės rekreacines sistemas, prioritetą teikiant poilsiui gamtoje, pažintinei ir pramoginei rekreacijai. Platelių miestelis numatytas kaip pažintinio turizmo ir poilsio gamtoje centras, Plungę su ŽNP jungia nacionalinis turizmo maršrutas „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ ir „Žemaitijos parkų žiedas“. Valstybės rėmimo politikos analizėje šis regionas nurodomas kaip **aukščiausių valstybės rėmimo lygį turintis rekreacinis arealas**, kas, manytina, suteikia prioritetą gaunant ES SF paramą. Šio teritorijų planavimo dokumento sprendiniai suformuluoti grindžiant darnaus vystymosi principais, atsižvelgiant į aplinkosaugos reikalavimus, kas ypatingai svarbu Plungės rajone, kuriame net 18,8 proc. visos teritorijos sudaro saugomos teritorijos.

Svarbiausias strateginis nacionalinio lygmens turizmo plėtros dokumentas - **Nacionalinė turizmo plėtros 2010-2013 metų programa**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 944 (pakoreguota 2010 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. 1051). Programos tikslas yra įvertinti turizmo plėtros tendencijas ir, vadovaujantis nacionaliniais ir turizmo sektoriaus strateginiais dokumentais, numatyti Lietuvos turizmo plėtros prioritetines kryptis ir priemones joms įgyvendinti.

Nacionalinėje turizmo plėtros programoje nurodyta, kad Lietuvos gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių rekreacinis potencialas ir teritorinė sklaida nėra tolygi ir sudaro

1 pav. Ištrauka iš Lietuvos Respublikos BP

natūralias išteklių teritorines sankaupas. Svarbiausių gamtinių rekreacinių išteklių ir patraukliausių turizmo objektų teritoriniai telkiniai, juose esanti ir plėtojama turizmo infrastruktūra formuoja turizmo traukos vietas (angl. „tourism destination“), pasižyminčias išskirtiniu turizmo potencialu. Tokių turizmo traukos vietovių sankaupos leidžia išskirti didžiausio turizmo potencialo teritorijas – regionus, kuriuose yra palankiausios sąlygos poilsio ir turizmo veiklos plėtrai, galimybės veiksmingiau panaudoti turizmo išteklius ir planuoti turizmą. Pagal gamtinių ir kultūrinių turizmo išteklių išskirtinumą ir gausą prioritetiniai „turizmo plėtros regionai (teritorijos) yra šie:<...>

5.2.5.2. *Žemaitijos aukštumų, apimančių Telšių, Varnių, Platielių vietas su tankiausiu ežerų ir upių tinklu, gausiais miškais ir savitais kultūros paveldo objektais, kuriame prioritetas teikiamas aktyvaus poilsio ir kultūrinio turizmo plėtrai;”*

Programoje konstatuojama, kad nors „Europoje sparčiai populiarėja dviračių turizmas, kuris Lietuvoje dėl palankaus klimato, reljefo, tankaus kelių ir saugomų teritorijų tinklo irgi galėtų būti sėkmingai plėtojamas, jam vis dar skiriama mažai dėmesio (įrengta vienintelė ištisinė Pajūrio dviračių turizmo trasa ir kelios pavienės trasos atskirose savivaldybėse), o keliauti nepaženkintais ir dviračių eismui nepritaikytais keliais ne tik nepatrauklu, bet ir nesaugu. Gerinant eismo dalyvių saugumą gyvenamosiose vietovėse, kasmet įrengiama per 30 kilometrų naujų pėsčiųjų ir dviračių takų, tačiau dažniausiai jie skirti ne turistams, o vietos gyventojams. Naudoti šiuos takus turizmo tikslams sudėtinga, nes nėra vientiso šalies dviračių tinklo ir trūksta nacionalinių, regioninių ir vietinių dviračių trasų ženklavimo, nėra aiškios regioninių ir vietinių trasų numeracijos ir panašiai. Nors Lietuva patenka į tarptautinių dviračių turizmo trasų „EuroVelo“ tinklą (10, 11 ir 13 trasos), taip pat į tarptautinės trasos „R-1“ maršrutą, iš esmės šios trasos Lietuvoje neveikia ir nėra nuosekliai paženklintos. Todėl parengto Nacionalinių dviračių turizmo trasų specialiojo plano projekto patikslinimas ir įgyvendinimas sudarytų sąlygas planingai organizuoti ir plėtoti dviračių turizmo infrastruktūrą Lietuvoje. Kartu Lietuvos miestai turi dideles galimybes diegti viešųjų dviračių sistemų programas (angl. „bike-sharing“) centrinėse miesto dalyse ar parkuose, skirtas pažintiniam ar poilsiniam turizmui. Be to, yra gana didelės galimybės skatinti daugiarūšes turistines keliones dviračiais, tam specialiai pritaikant traukinių vagonus (įrengiant dviračių / slidžių laikiklius) ar autobusus („Bike&Ride“ sistema ir laikikliai autobusų išorėje) bei terminalų (stotys, stotelės) infrastruktūrą“ (5.3.3 p.).

Turizmo infrastruktūros plėtros prioritetas teikiamas objektams ir vietovėms, turintiems dideles plėtros galimybes, aktyvaus poilsio ir kultūriniam turizmui. Šis rajonas atitinka Nacionalinės turizmo plėtros 2010-2013 metų programos tikslus ir uždavinius:

- pirmąjį tikslą - „sukurti konkurencingų turizmo produktų plėtrai palankią aplinką“;
- uždavinį „sukurti paklausių turizmo produktų kūrimą skatinančią viešąją turizmo infrastruktūrą“;
- priemonę „inicijuoti ir remti ekologinio (pažintinio) turizmo, aktyvaus poilsio turizmo viešosios turizmo infrastruktūros projektus“;
- antrąjį tikslą - „užtikrinti nuolatinį turistų srautų didėjimą“;
- uždavinį - „skatinti vietinį turizmą“;
- priemonę - „įgyvendinti tikslines vandens, dviračių turizmo ir automobilių turizmo rinkodaros priemones, atnaujinti leidinius apie veikiančias turizmo trasas, esamus maršrutus“.

Prie svarbiausių programos priemonių priskirtinos šios :

- 1.1 inicijuoti ir remti kultūrinio turizmo viešosios turizmo infrastruktūros plėtros projektus, pritaikant kultūros paveldo objektus turizmo reikmėms (ŪM, VTD, KM);
- 1.2. inicijuoti ir remti ekologinio (pažintinio) turizmo, aktyvaus poilsio turizmo viešosios turizmo infrastruktūros projektus;
- 1.3. skatinti viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą regionuose;
- 1.4. rengti turizmo plėtros prioritetiniuose turizmo plėtros regionuose planavimo dokumentus (galimybių studijas, projektus);
- 1.5. įgyvendinti tikslines vandens, dviračių turizmo ir automobilių turizmo rinkodaros priemones, atnaujinti leidinius apie veikiančias turizmo trasas, esamus maršrutus.

Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiajame plane viena iš suformuotų nacionalinių autoturizmo trasų – **Žemaitijos keliai** (Palanga – Kretinga (Salantai – Mosėdis) – Plungė – Telšiai – Varniai – Kaltinėnai – Kražiai – Kelmė – Kurtuvėnai arba Tytuvėnai – Šiluva – Raseiniai). Šiame plane Plungės dvaras išskirtas kaip Nacionalinės reikšmės lankytinas objektas, tačiau dar nėra paruoštas lankymui, trūksta nuorodų į

objektą kelyje, informacijos stendo. Žemaitijos nacionaliniame parke autoturizmas nenurodomas kaip skatintina turizmo kryptis.

Nacionalinio lygmens dviračių turizmo specialiajame plane viena iš suformuotų nacionalinių trasų (pažymėta violetine spalva) Palanga – Kretinga – Plungė – Salantai yra įvardinta kaip nacionaline prioritetine trasa. Deja, išaugus automobilizmo lygiui trasos dalis tarp Plungės ir Platielių reikalauja korekcijos ir kito maršruto, mažiau besikertančio su bendro naudojimo keliais. Nurodyta trasos dalis tarp Plungės ir Palangos (Kretingos) leis Žemaitijos rekreacinį regioną sujungti su Pajūrio rekreaciniu regionu ir suformuoti naują aktyvaus turizmo produktą Vakarų Lietuvoje.

2 pav. Ištrauka iš Nacionalinių dviračių trasų specialiojo plano (projekto)

1.2.1. REGIONINIO IR RAJONINIO LYGMENS DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Telšių regiono plėtros plane 2006-2013 metams (patvirtintas 2005 11 29) pateikiami šie su Plungės turizmo paslaugų plėtra susijusios I prioriteto 1.3. tikslo uždaviniai bei priemonės:

Pagal I prioriteto „Palanki verslui ir patogi gyvenimui apskrities aplinka“:

1.3. tikslo „Išvystyti racionaliai panaudojančią gamtinius, kultūrinius ir rekreacinius apskrities išteklius turizmo paslaugų, kultūros ir sporto infrastruktūrą“

1.3.1. uždavinio „Sukurti ir plėtoti turizmo infrastruktūros ir paslaugų sistemą“

1.3.1.2. priemonę Išvystyti ir plėtoti paslaugų įvairovę rekreacinėse zonose“

numatytas projektas (4) Žemaičių Kalvarijos urbanistinio draustinio sutvarkymas.

1.3.1.5. priemonę Sukurti turistinės informacijos kelio ženklų ir informacinių aikštelių sistemą. Projekto rezultatas – turistų skaičiaus lankytinose vietose padidėjimas.

Pagal to paties I prioriteto to paties **1.3. tikslo** kito

1.3.2. uždavinio „Pritaikyti apskrities istorinį ir kultūros paveldą turizmo ir visuomenės reikmėms“

1.3.2.1. priemonę „Išsaugoti (atstatyti) kultūros paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmo infrastruktūrai bei lankymui“

numatytas projektas (1): Kunigaikščių Oginskių dvaro ansamblis – Žemaitijos regiono kultūros centras; rezultatai – atkurtas Oginskių dvaro ansamblis, formuojama nauja turizmo paslaugų infrastruktūra;

Pagal to paties **I prioriteto 1.3. tikslo**

1.3.3. uždavinio „Plėtoti aktyvaus poilsio ir sporto infrastruktūros įrengimą ir modernizavimą“

1.3.3.1. priemonę „Paremti kultūros, sporto, poilsio ir pramogų infrastruktūros plėtrą“

numatytas projektas (1): Žemaitijos sporto, sveikatingumo ir turizmo centro statyba, rezultatas – įsteigtas laisvalaikio centras, 2006 – 2008 m.

Taip pat su turizmo paslaugų plėtra susijusi ši Telšių regiono plėtros plane numatyta priemonė:

Pagal **III prioriteto** „Konkurencingas regiono verslas, pramonė ir žemės ūkis“

3.1. tikslo „Didinti pramonės ir verslo konkurencingumą ir skatinti investicijas“

3.1.3. uždavinio „Skatinti investicijas, plėtojant palankią verslui infrastruktūrą“

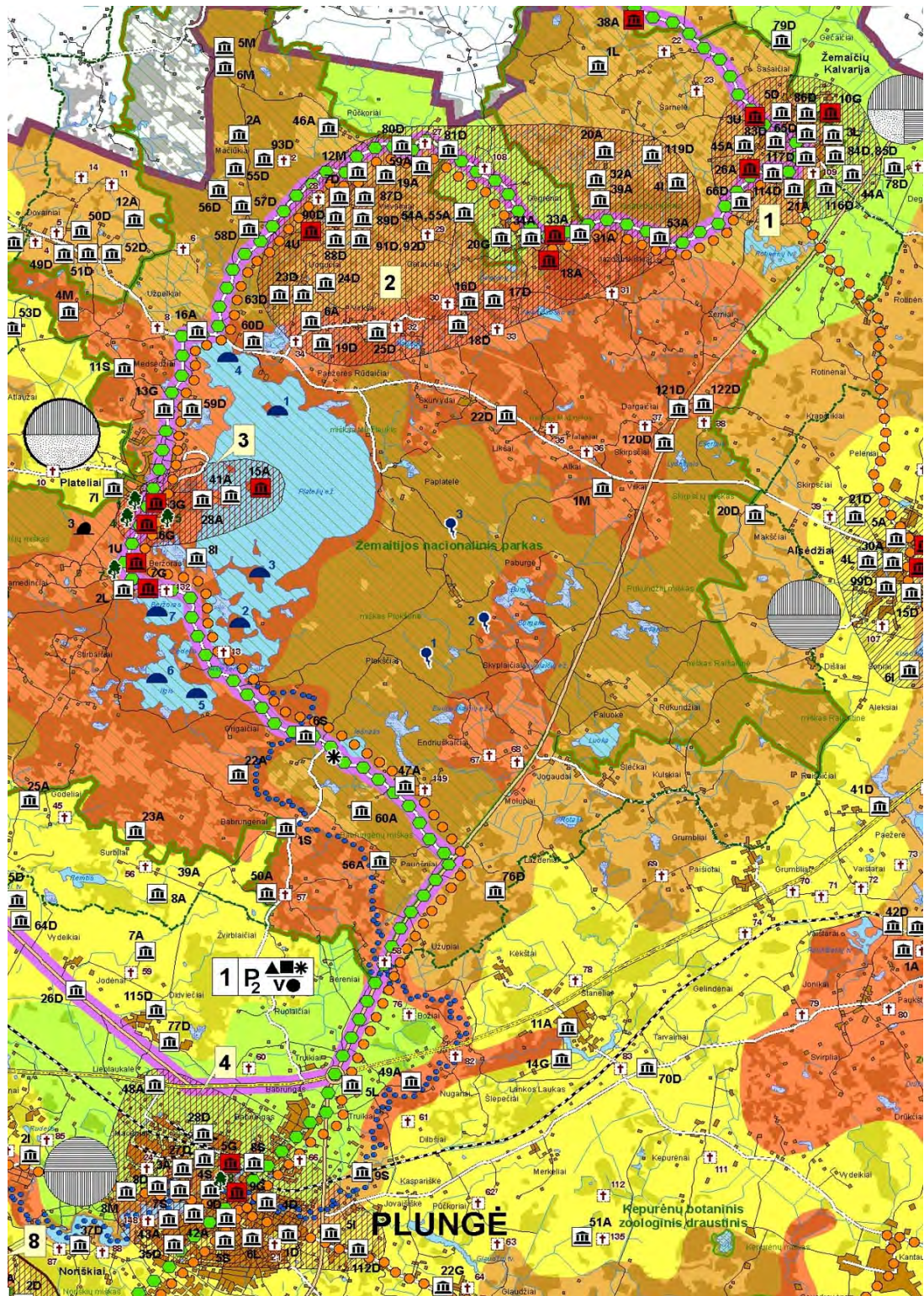
3.1.3.1. priemonė „Infrastruktūros investicijoms parengimas“. Pasiiekimo indikatorius – sudarytos sąlygos įsikurti naujoms įmonėms ir pagerintos sąlygos esančioms įmonėms, padidėjusios investicijos: įrengtos inžinerinės komunikacijos (vieta), patvirtinti detalūs planai, atliktas inžinerinis parengimas“.

Plungės rajono savivaldybės 2010 – 2012 metų strateginis veiklos planas, skirtas nustatyti rajono savivaldybės poziciją ir vaidmenį šalies ir tarptautiniame kontekste, suformuoti plėtros perspektyvas tam, kad tikslingai nukreipti viešąsias ir privačias iniciatyvas, ir reikšmingiausių uždavinių ir priemonių įgyvendinimą savivaldybėje. Pagal šį strateginį planą vienas pagrindinių tikslų yra skatinti rajono socialinę – ekonominę plėtrą, formuoti turizmui ir verslui patrauklaus Plungės krašto įvaizdį, Užtikrinti racionalų savivaldybės teritorijos ir jos infrastruktūros vystymąsi, pramonės ir verslų plėtrą. Šiam tikslui įgyvendinti numatomos dvi programos: 02 programa: Ekonominės ir projektinės veiklos programa; 10 programa: Savivaldybės infrastruktūros objektų plėtros, modernizavimo ir priežiūros programa. Turizmas savivaldybėje privalo būti deklaruojamas kaip prioritetinga ūkio šaka, o atvykstamasis turizmas kaip efektyvi priemonė didinanti rajono paslaugų eksportą ir skatinanti vietinių produktų, prekių vartojimą bei turizmo išteklių racionalų panaudojimą ir išsaugojimą.

Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane (patvirtintas 2008 m.) detaliosiai iš visų aukščiau pateiktų dokumentų nagrinėjamos turizmo plėtros galimybės. Šiame teritorijų planavimo dokumente teigiama, kad siekiant plėtoti turizmo paslaugas ir infrastruktūrą viešosioms reikmėms, reikia formuoti naujus pėsčiųjų ir automobilių maršrutus, sutvarkyti infrastruktūrą prie jų bei išskirtinėmis priemonėmis skatinti Platelių turistinio arealo išvystymą ir pritaikymą turizmui.

Kartu studijos rengėjai atkreipia dėmesį, kad Plungės bendrojo plano rekreacinis teritorijos vertinimas yra taisytinis, o numatytos turizmo trasos koreguotinos ir pildytinos:

- Bendrajame plane turizmo trasos orientuotos tik į automobilinį turizmą.
- Praktiškai beveik visos turizmo trasos – vietinės, regioninės ir nacionalinės svarbos numatytos tais pačiais keliais: nacionalinė turizmo trasa, Žemaitijos parkų žiedas ir Plungės turizmo žiedas.
- Vandens turizmo trasa Babrungo upe neturi perspektyvų dėl vasaros metu aukštupyje krintančio vandens lygio, didelio bebrų užtvankų skaičiaus.
- Gana paviršutiniškai, o kai kur visai netiksliai, įvertintas teritorijų vaizdingumo laipsnis (tikėtina, buvo vertinta daugiau kameraliniu būdu). Beja, šiaurinėje rajono dalyje ypač vaizdingos Ž. Kalvarijos, Šarnelės, Mačiukių, Mikytų apylinkės priskirtos tik didelio ar net mažo vaizdingumo, o melioruotos Virkšų, Platelių miestelio vak. dalies (su dirbtuvių ir fermų kompleksais), Dovainių p. dalies, Babrungo upės lėkštų apaugusių priekrančių)– labai didelio vaizdingumo.
- Neaišku, kodėl kultūros vertybių sancaupos arealais, pritaikytiniais turizmui, nurodytas Plungės m. pramoninis rajonas, o vieną didžiausių kultūros vertybių kaimo turizmo sodybų sancaupa pasižymintis Beržoras - ne.

3 pav. Ištrauka iš Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano su Plungės miestu, Platelių, Žemaitijos nacionalinio parko dalimi

Specifiniai reikalavimai rekreacijos plėtrai taikomi saugomose teritorijose. Pagrindinės rekreacijos plėtros kryptys Žemaitijos nacionaliniame parke nustatytos specialiuose teisės aktuose (Saugomų teritorijų įstatyme, ŽNP nuostatuose, ŽNP apsaugos reglamente) bei ŽNP planavimo scheme. Pagrindiniai rekreacijos vystymo principai: reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą, kad nebūtų daroma žala gamtos kompleksams ir vertybėms, kurti rekreacinę infrastruktūrą, organizuoti ir skatinti pažintinę rekreaciją.

Šios studijos rengėjai rėmėsi **Žemaitijos nacionalinio parko planavimo scheme** (Žin., 1997, Nr. 38-941) nurodytais ŽNP rekreacijos teritorinio plėtojimo principais:

- rekreacinė infrastruktūra ir poilsio objektai kuriami jau pradėtoje urbanizuoti teritorijose arba tik planavimo scheme numatytose vietose, saugant gamtinį kraštovaizdį ir siekiant, kad poilsiautojų ir turistų nakvynės vietų susitelkimas atitiktų kraštovaizdžio sukultūrinimo ir užstatymo laipsnį;
- formuojamos teritoriškai atskiros rekreacinės sistemos (autoturizmo, dviratininkų bei pėsčiųjų turizmo ir vandens turizmo);
- puoselėjama etnokultūra, tradicinė kaimo gyvensena, vietos gyventojai skatinami imtis rekreacinio verslo;
- formuojama turistinių trasų sistema, kurią sudaro įvairaus dydžio žiediniai bei tranzitiniai maršrutai į Platelių - svarbiausią nacionalinio parko rekreacinį centrą, kad būtų patogų pasiekti visus svarbiausius lankytinus nacionalinio parko objektus.
- Plėtojant nacionalinio parko rekreacinio naudojimo sistemą, siūloma:
 - skatinti žmones lankytis nacionaliniame parke pažintiniais tikslais. Prioritetas teikiamas šių rūšių pažintiniam turizmui: autoturizmui, dviratininkų bei pėsčiųjų ir vandens turizmui (žiemą dviratininkų bei pėsčiųjų trasos bei jų įranga gali būti naudojamos slidininkų turizmui);
 - naudoti autoturizmui jau įrengtus turistinius kelius ir pritaikyti esamus bendro naudojimo automobilių kelius, miško bei lauko kelius, įrengti nacionaliniame parke specialius pažintinius autoturizmo maršrutus (didįjį ir mažąjį turistinius žiedus) bei Žemaitijos regiono valstybinių parkų tranzitinę turizmo trasą;
 - suformuoti nacionaliniame parke iš didžiojo ir mažojo turistinių žiedų turistinę dviratininkų bei pėsčiųjų takų sistemą - parengti detalius takų planus kai kuriems maršrutams ir takų atkarpoms, įrengti ir prirėmus taisyti lieptus per upes ar ežerų protakas, gerinti sunkiai praeinamų vietų dangą, pastatyti reikiamus informacinius ženklus ir kitokią įrangą, tvarkyti takų aplinkos kraštovaizdį;
 - organizuoti ekskursijas laivu po Platelių ežerą;
 - sukurti specializuotą stovyklaviečių ir sustojimo bei apžvalgos aikštelių sistemą dviratininkų bei pėsčiųjų ir vandens turizmui aptarnauti;
 - formuoti specialią mokomųjų takų sistemą, organizuoti specializuotus mokomuosius vandens turistų maršrutus Platelių ežero vakarinėje dalyje bei Laumalenkos ežeryje.

2010 m. pradėtas rengti naujas Žemaitijos nacionalinio parko tvarkymo planas (planavimo schema), kuriame, atsižvelgiant į per pastarąjį dešimtmetį vykusius pokyčius ir sukauptą patirtį, bus koreguojamos kai kurios strateginės turizmo vystymo nuostatos, detalizuojamos turistinės trasos.

Pastarojo dešimtmečio tendencijos parodė, kad didžiausia vasaros sezono problema rekreaciniuose parko arealuose – didelis automobilių skaičius, parkavimo aikštelių trūkumas, didelės automobilizuotų poilsiautojų sancaupos Platelių jachtklubo ir Paplatelės rekreacinės zonos teritorijoje. Nemaža dalis vienadienių ar savaitgalio poilsiautojų yra iš Plungės miesto, ir esant įrengtoms aktyvaus turizmo trasoms galėtų atvykti dviračiais. Dalis lankytojų pakeistų automobilių į dviratį, jei būtų išplėta kokybiška autotransporto priemonių saugojimo ir dviračių nuomos sistema. Todėl rekomenduotina naujai rengiamame teritorijų planavimo dokumente prioritetą teikti ne autoturizmo trasoms, o aktyviam turizmui (dviračių ir pėsčiųjų). Svarstytinas ekonominio skatinimo modelio diegimas (didesnis mokestis automobilizuotiems turistams, mokesčių lengvatos dviratininkams). Dviračių turizmo galimybės yra išnagrinėtos ir Plungės turizmo ir verslo informacijos centro 2010 m. parengtoje studijoje **Kompleksinė turizmo infrastruktūros bei dviračių turizmo plėtra Plungės rajone (2010)**.

Ekologinio pažintinio turizmo vystymas padės įgyvendinti ir kituose Lietuvos Respublikos strateginiuose dokumentuose išskeltus tikslus. Turizmo, kaip daugelį veiklų integruojančios ūkio šakos, plėtotės principai priklauso ir nuo kitų sektorių strategijų ar programų, siejasi su tokiais

valstybės veiklos sektoriais kaip transporto ir verslo vystymas, kaimo pertvarka, aplinkos apsauga. Planuojama veikla buvo vertinta atsižvelgiant į šių svarbiausių verslo plėtrą ir aplinkosaugos strateginių dokumentų nuostatas:

- **Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikės strategijos iki 2015 m.** (2002) strateginius tikslus susijusius tiek su turizmo plėtra (sukurti šiuolaikinę pasaulio ir Europos kokybinius reikalavimus atitinkančią turizmo infrastruktūrą, regionų ir savivaldybių turizmo plėtotės projektų ir programų rengimas ir įgyvendinimas, dviračių takų sistemos plėtimas) tiek su smulkiojo ir vidutinio verslo plėtote (plėtoti turizmo ir rekreacinį ūkį kaip smulkiojo ir vidutinio verslo sektorių, plėtoti ekonomiškai ir ekologiškai subalansuotą ūkinę veiklą, mažinančią neigiamą žemės ūkio poveikį ir kt.).
- **Nacionalinė kaimo plėtos 2007- 2013 m. strategija** (2007) skatina paramą kaimo turizmo paslaugų plėtrai, mikro įmonių įkūrimui ir plėtrai bei ne žemės ūkio veiklos įvairinimui. Nuo galimos paramos kaime gyvenantiems žmonėms priklausys teritorinė ir kokybinė turizmo plėtrą šalies regionuose.
- **Nacionalinė darnaus vystymosi strategija** (2003) tarp įvairiems laikotarpiams numatytų uždavinių ir priemonių numato nemaža skirtų rekreacijos ir turizmo vystymui, ypač saugomose teritorijose: užtikrinti rekreacinių išteklių apsaugą ir racionalų naudojimą; įrengti valstybiniuose parkuose pažintinio turizmo (pėsčiųjų, dviračių, vandens, automobilių, žirginio ir kitokio) takus ir trasas, sukurti pažintinio turizmo takų sistemą, organizuoti ekologinio švietimo kampanijas (150.4.p), įsteigti visuose valstybiniuose parkuose informacijos ir ekologinio švietimo centrus, atsižvelgiant į ekologinį jų talpumą, plėtoti pažintinę rekreaciją ir turizmą (153.6.p), sukurti bendrą rekreacijos ir turizmo paslaugų infrastruktūrą, visiškai tenkinančią didėjančius vietinio ir atvykstamojo turizmo poreikius, neviršijant teritorijų ekologinio talpumo(214.1.p); įgyvendinti regioninių valstybinių parkų žiedų Aukštaitijoje, Dzūkijoje, Žemaitijoje ir pajūryje projektus (214.3.p); įsteigti turizmo ir rekreacijos centrus tinkamas sąlygas turinčiuose nedideliuose miestuose (214.4.p); skatinti poilsio ir turizmo kaimo aplinkoje infrastruktūros plėtrą, užtikrinti gamtos ir kultūros vertybių apsaugą ir racionalų naudojimą; visokeriopa skatinti naudotis dviračiais ir vandens transportu, ypač rekreacinėse ir saugomose teritorijose (216.5 p). mažinti motorinio transporto eismą rekreacinėse teritorijose, plėsti dviračių, arklių ir vandens transporto naudojimą (219.5.p)
- **Aplinkos apsaugos strategija** (1997), pagrindinis tikslas - sudaryti prielaidas subalansuotai šalies plėtrai išlaikant švarią ir sveiką gamtinę aplinką, išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę bei optimizuojant gamtonaudą. Kaip vieną iš aplinkosaugos priemonių šioje strategijoje nurodoma ir moksliskai pagrįstos saugomų teritorijų rekreacinio naudojimo sistemos sukūrimas, rekreacinės agrarinės aplinkos nykimo sustabdymas, pažintinės rekreacijos infrastruktūros tinklo sukūrimas.
- **Visuomenės aplinkosauginio švietimo strategija (1997)** kaip vieną iš švietimo priemonių siūlo plėtoti pažintinį turizmą, atskleidžiant gamtos ir kultūros paveldo vertybes, saugomų teritorijų naudą žmonėms.

Turizmas, kaip veikla, turi įtakos švietimo, sveikatos, nusikalstamumo prevencijos, užimtumo didinimo, aplinkosaugos, transporto ir kt. sritims ir gali turėti svarbios įtakos regionų plėtrai.

Išvados:

Valstybės turizmo politiką nustatantys teritorijų planavimo ir strateginiai dokumentai turizmo plėtos prioritetu šalies regionuose laiko aktyvaus pažintinio ir kaimo turizmo plėtrą. Daugelyje jų akcentuojama, kad turizmas gali būti viena iš aplinkosaugos priemonių ir yra skatinamas tiek, kiek nedaro neigiamos įtakos gamtai. Žemaitijos regiono turizmo plėtra numatyta tiek teritorijų planavimo, tiek šio regiono plėtrą reguliuojančiuose strateginiuose dokumentuose. Galima patvirtinti, kad planuojami aktyvaus turizmo plėtos infrastruktūros projektai iš esmės atitinka valstybinių ir regioninių planavimo ir plėtos dokumentų nuostatas. Dalis šioje studijoje aptariamų turizmo vystymo kryptių jau buvo numatyta daugiau nei prieš dešimtmetį parengtuose teritorijų planavimo dokumentuose (pvz., Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schemeje, LR teritorijos bendrajame plane) bei prieš 2-4 metus parengtuose regiono plėtrą modeliuojančiuose dokumentuose. Tuo tarpu vertinant naujausių teritorijų planavimo dokumentą - Plungės rajono savivaldybės bendrąjį planą, reikėtų pastebėti, kad rajono patrauklumas ir privalumai yra išryškinti nepakankamai. Todėl

studijos rengėjai išnagrinėjo apie 10 potencialių maršrutų variantų, įvertinant technines ir aplinkosaugos sąlygas, įgyvendinimo galimybes bei priemones.

Šios studijos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti būtinas daugelio institucijų bendradarbiavimas, finansinių ir žmogiškųjų išteklių apjungimas, viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas. Ekonominį planuojamų veiklų įgyvendinimas galimas tik užtikrinus valstybės disponuojamų finansinių išteklių (įskaitant ES SF paramą) pritraukimą bei aktyvų savivaldybės ir valstybės bei privataus verslo dalyvavimą.

1.3. TRUMPAS TIKSLINĖS VIETOVĖS TURISTINIO POTENCIALO VERTINIMAS

Šis skyrius parengtas remiantis ŽNP direkcijos pateikta informacija ir Plungės turizmo ir verslo informacijos centro parengta „Kompleksinė turizmo infrastruktūros bei dviračių turizmo plėtra Plungės rajone“ programa. Kadangi minėtoje programoje gana detalai analizuojami rekreaciniai resursai ir turistinis potencialas, šioje studijoje yra pateikiami tik apibendrinimai, būtini bendram regiono potencialo įvertinimui.

Pagrindiniai turizmo sektoriaus komponentai šiuo metu sutraukiantys turistus į Plungės rajoną yra nakvynė gamtoje ar kaimo aplinkoje, nacionalinė virtuvė, šviežių ir ekologiškai švarių produktų vartojimas, galimybė aktyviai poilsiauti (maudytis, keliauti pėsčiomis, dviračiais, valtimis, baidarėmis, žirgais ir pan.) bei kitos laisvalaikio pramogos.

Plungės rajono turistinis produktas – tai istorinis, kultūrinis paveldas ir susijusios paslaugos. Saugomose teritorijose – Žemaitijos nacionaliniame parke (plotas 21720 ha; 20780 ha Plungės rajone (tai sudaro 18,8 proc. viso rajono teritorijos), Salantų regioniniame parke (tik maža dalis Plungės rajone), draustiniuose bei kitose gamtinėse ir kultūrinėse saugomose teritorijose yra sukoncentruota dauguma rajono gamtinių ir kultūrinių išteklių. Kadangi nemaža dalis rajono yra valstybės saugoma teritorija, todėl čia pirmumas teikiamas pažintiniam turizmui.

Analizuojant Plungės rajono turizmo išteklius, tikslinga juos grupuoti į tris grupes: gamtos ištekliai, kultūros ištekliai, infrastruktūra. Plungės rajono gamtiniams turizmo ištekliams priskiriami vandens telkiniai bei jų pakrantės, rekreaciniai miškai, saugomos teritorijos ir saugomi kraštovaizdžio objektai.

Plungės rajono miškingumas 37,9 %, (35449,8 ha) didžiausias Telšių apskrityje, pagal miškų grupes daugiausiai užima ūkiniai miškai. Rekreaciniai miškai sudaro 1,2 proc., taigi miškai Plungės rajone nėra tinkami poilsiui, ypač nepalanki jų rūšinė struktūra pietinėje dalyje (daug drėgnų eglynų su priemaišomis). Tinkamiausi rekreacijai sausi pušynai auga atskirais ploteliais, daugiausia ŽNP centrinėje dalyje.

Per Plungės rajoną teka Minijos upė, per miestą – Babrungas, Žemaičių Kalvarijoje – Varduvos upė. Vakarinėje miesto dalyje vietiniams poilsiautojų poreikiams puikiai pritaikoma Babrungo patvanka (Plungės Jūra), kurioje, užsidarius kelioms gamykloms, vanduo tapo švaresnis. Upės aukštupys turizmui tinkamas tik rudenį arba pavasarį, vasarą jis dažniausiai labai nusenka.

Plungės rajone iš viso yra 37 ežerai, 26 iš jų yra Žemaitijos nacionaliniame parke. Pagrindinį rekreacinį fondą taip pat sudaro ŽNP esantys ežerai ir jų salos. Labiausiai pritaikyti poilsiui yra tik Platelių ir Beržoro ežerai, mažiau populiarūs ir poilsiui bei turizmui neparuošti yra Ilgio, Luokos, Skyplaičių ežerai, Rotinėnų tvenkinys. Rekreacijai ir poilsiui bei turizmui tinkamų vertingų ežerų su patraukliomis poilsiui pakrantėmis (smėlėtu atbradu) nėra daug. Poilsiui tinkamos Platelių ežero pakrantės sudaro tik 55 proc. visų ežero pakrančių. Vasarą populiariausių ežerų lankomumas yra labai didelis, autoturistai siekia privažiuoti kiek galima arčiau ežero, įvažiuoti kuo giliau į mišką. O tai labai kenkia gamtai, žeidžia gamtinę ekosistemą, sudaro nepatogumus patiems poilsiautojams. Todėl šiose rekreacinėse teritorijose labai svarbu plėsti viešąją infrastruktūrą - trumpalaikių poilsio aikštelių, paplūdimių, stovyklaviečių, automobilių stovėjimo aikštelių kiekį ir kokybę. Šiuo metu plėtojamose įvairios su ŽNP vandens telkiniais susijusios rekreacijos formos: stacionarusis poilsavimas, stovyklavimas, maudymasis, irstymasis, vandens turizmas, žvejyba. Platelių ežere siūlomas ir povandeninis turizmas – nardymas. Tačiau šios iniciatyvos nėra organizuotos ir jų nepakanka savaitgalio ar karštojo metų periodo turistų srautui. Gamtiniams turizmo ištekliams priskiriami ir saugomi gamtinio paveldo objektai, kurių vertingiausi

paskelbti gamtos paminklais (Platelių ež. salos ir pusiasaliai, Stirbaičių ažuolas, Pilelio šaltinis, Platelių vinkšna, Birškaus bukas ir t.t.).

Turizmo kultūros ištekliams priskiriama: kultūros vertybės, meno, mokslo ir technikos, urbanistikos paveldo objektai, archeologinės, mitologinės, istorinės vietovės, folkloras, tradicijos ir liaudies amatai, saugomos teritorijos ir kt. objektai. Plungės rajone yra per 350 kultūros vertybių. ŽNP apie 210 kultūros vertybių: 48 – istorijos, 30-architektūros, 94-dailės, 34-archeologijos. Keletas žymiausių yra restauruojamas Plungės Oginskių dvaras, Platelių dvaro sodyba, ir t.t. Išskirtinis ir puikiai žinoma ne tik tikinčiųjų, bet ir menotyrininkų, tautodailininkų ir kultūros puoselėtojų šiame krašte yra Žemaičių Kalvarijos kultūros vertybių kompleksas, kuriam priklauso Bazilika, šventoriaus tvora ir vartai, 19 Kryžiaus kelio koplyčių, Žemaičių Kalvarijos vienuolyno vieta, Žemaičių Kalvarijos gatvių tinklas bei tūrinės erdvinės ekspozicijos visuma, ir t.t.

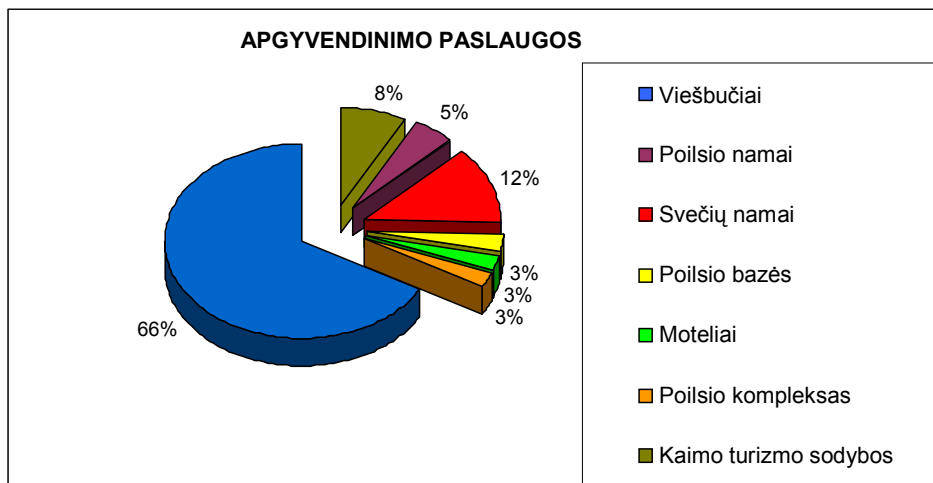
Pagal turistinių išteklių gausą Plungės rajonas gerokai lenkia kaimyninius Telšių, Mažeikių rajonus. Didelis kultūros paveldo objektų kiekis, turtingas kraštovaizdis sudaro labai geras prielaidas kultūrinio turizmo plėtrai Plungės rajone. Tačiau ne visi kultūros objektai yra reikiamai prižiūrimi, sudėtinga juos rasti, pasiekti ar rasti išsamios informacijos apie juos. Dalis kultūros vertybių yra atokiose vietose, keliai vedantys prie jų nesutvarkyti, nepritaikyti privažiuoti nei automobiliais, nei dviračiais, o ir pėsčiomis juos surasti sunku, nes nėra pažymėtų maršrutų ir informacijos apie tai.

Kita svarbi sudėtinė turizmo dalis yra paslaugos ir viešoji bei privati turizmo infrastruktūra, kurią sudaro apgyvendinimo, maitinimo, informacijos teikimo, laisvalaikio ir pramogų paslaugos.

Apgyvendinimo paslaugos yra viena iš svarbiausių turizmo paslaugų rūšių. Turistų apgyvendinimo paslaugas Plungės rajone teikia privatūs paslaugų teikėjai:

- įmonės, teikiančios viešbučio tipo (viešbučiai, moteliai, svečių namai) ar specialaus; apgyvendinimo (kempingai, turizmo bazės, poilsio namai, nakvynės paslaugų namai) paslaugas;
- fiziniai asmenys teikiantys kaimo turizmo paslaugas;
- bei kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, teikiantys stovyklavimo, nakvynės ir pusryčių (taip vadinamąsias B&B) paslaugas.

Plungės mieste ir ŽNP rekreaciniame areale apgyvendinimo paslaugos pasiskirsto sekančiai – daugiausiai apgyvendinimo paslaugų teikia kaimo turizmo sodybos, net 66 proc., taip pat Plungės rajone yra net 7 poilsio/svečių namai, bet tik 2 iš jų veikia visus metus, kiti tik sezono metu. Dalis nuo sovietinių laikų išlikusių žinybinių namų priima tik savo įmonių lankytojus, todėl atvykstantiems turistams yra neprieinami. Galima teigti, kad viešbučių ir motelių pajėgumų didinimas čia nėra turizmo verslo rūšis, kadangi turistus į Plungės rajoną vilioja poilsis gamtoje, todėl dažniausiai jie pageidauja kitų nei viešbučiai apgyvendinimo formų.

4 pav. Apgyvendinimo paslaugų pasiskirstymas

Duomenų šaltinis: „Kompleksinė turizmo infrastruktūros bei dviračių turizmo plėtra Plungės rajone“ programa

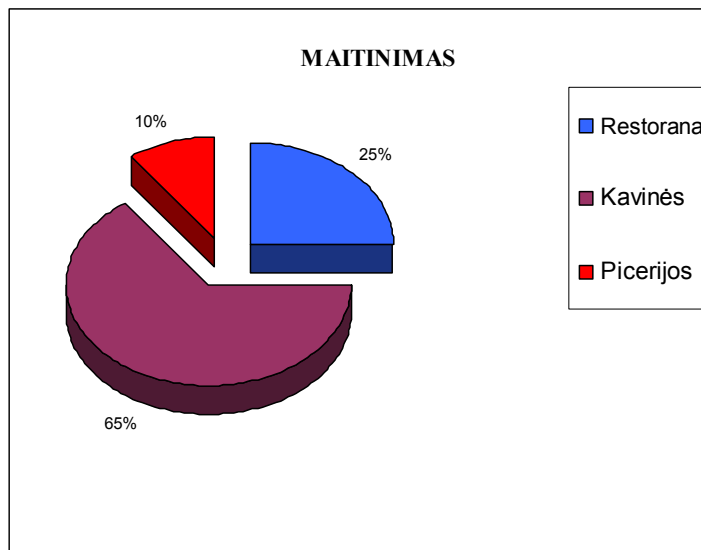
Pastaruoju metu Plungės rajone vis didesnę reikšmę turi kaimo turizmas. Šiuo metu kaimo turizmu rajone užsiima 35 kaimo turizmo sodybos ir didžioji jų dalis (t.y. 26 sodybos) yra ŽNP teritorijoje. Tuo tarpu Telšių ir Mažeikių rajonuose kaimo turizmo sodybų yra mažai, nes čia nėra kaimo turizmui patrauklių gamtinių išteklių. Kaimo turizmo sodybose poilsio paslaugos turi ryškų sezoninį pobūdį, todėl verslo efektyvumas nėra didelis. Ši veikla daugumai yra tik papildomų pajamų šaltinis. Tik dalis sodybų lankytojus priima visus metus. Kadangi kaimo turizmas yra kompleksinė paslauga, daugelyje sodybų teikiamos ne tik apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos, bet ir kitos paslaugos, tokios kaip pirtis, sauna, vandens dviračiai, sporto aikštelės, nuomojamos salės pobūviams ar pan. Reikia pastebėti kad šiais metais valstybiniu mastu buvo pripažinta vien iš Plungės sodybų - Sėkmingiausio 2010 metų kaimo turizmo paslaugų teikėjo grupėje II vietą laimėjo Gitanos ir Virginijaus Leliugų kaimo turizmo sodyba „Po ąžuolais“, pristatanti žemaičių papročius, kurių vienas - naminės duonos kepimas pagal senolių tradicijas. Konkurso „Sėkmingiausias metų turizmo projektas“ vertinimo komisija pripažino kaimo turizmo sodybą „Po ąžuolais“ laureate.

Kitas populiarus nakvynės būdas ŽNP yra stovyklavimas. Turistinės stovyklos paslaugos Žemaitijos nacionaliniame parke 2010 m. buvo teikiamos 10 turistinių stovyklų:

- Birutės Kungienės turistinėje stovykloje „Atžalynas“,
- Gintaro Jurčiaus turistinėje stovykloje Paežerės Rūdaičių k.,
- Algirdo Plokščio,
- Rūtos Jankauskienės,
- Stanislovo Mickevičiaus,
- Eugenijos Spurganienės,
- „Jorės“ turistinėse stovyklose Paplatelės k.,
- Povilo Sukausko,
- Sigito Birškaus turistinėse stovyklose Beržoro k.,
- Leonardo Černiausko turistinėje stovykloje Babrungėnų k.,
- bei 7 prie Platelių ežero esančiose stovyklavietėse: „Plokštinė“, „Beržynėlis“, „Šeirė“ (prižiūri VI „Telšių miškų urėdija“), „Ąžuolų sala“, „Šiaurinė“ (nuomojamos), „Paežerė“, stovyklavietė prie Platelių ežero.

Stovyklavietėse apsilanko daugiausia lankytojų. Jos yra kiekvienais metais tvarkomos, remontuojami ir statomi nauji įrenginiai. Daugumoje stovyklaviečių yra įrengta minimali rekreacinė infrastruktūra: lauko baldai, laužavietės, supynės, tualetai, stendai, rodyklės, vietos palapinėms statyti, tačiau trūksta WC, nėra apšvietimo, geriamo vandens šulinių, telekomunikacijų, jos nėra pritaikytos neįgaliesiems ir pan.

Maitinimo paslaugos – intensyviai besivystančių turizmo paslaugų infrastruktūros dalis. Maitinimo paslaugų vartotojai yra ne tik parko lankytojai ar turistai, bet ir vietiniai gyventojai.

5 pav. Maitinimo įstaigų paslaugų pasiskirstymas

Duomenų šaltinis: „Kompleksinė turizmo infrastruktūros bei dviračių turizmo plėtra Plungės rajone“ programa

Daugiausia maitinimo paslaugų yra organizuojama kavinėse. Intriguoja, tačiau neatskleidžia krašto identiteto bei būdingų kraštui bruožų, ar lietuvių ausiai neįprasti kavinių pavadinimai, pvz. „Edenas“, „Montero“. Kavinių savininkams šie pavadinimai asocijuojasi su prabangos, išskirtinumo įspūdžio sukūrimu, tačiau vidus neatspindi nuostatos. Tokie pavadinimai vietiniams turistams sukelia smalsumą, susidomėjimą, tačiau atvykusiems užsieniečiams tokie pavadinimai gali kelti nuostabą. Sėkmingiau ir patraukliau regione pritiktų pavadinimai asocijuojantys su kaimiška aplinka, žemaitiška tarpe ir t.t. Juolab, kad visose maitinimo įstaigose vyrauja lietuviška virtuvė, kai kuriose yra specifinių žemaitiškų patiekalų. Didžiausia problema yra ta, kad Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje dirbančios beveik visos (išskyrus dvi) maitinimo įstaigos, dirba tik vasaros sezono metu. Lankytojai pageidautų įvairesnių, ypač tradicinių žemaitiškų, vietos ežerų žuvies ar pigesnių patiekalų, geresnio ir greitesnio lankytojų aptarnavimo maitinimo įstaigose.

Turizmo plėtra ir teikiama nauda didžia dalimi priklauso nuo informacinių paslaugų kokybės. Jau anksčiau buvo pažymėta, jog informacijos trūkumas laikomas vienu iš atvykstamojo turizmo trukdžių.

Plungės rajone šiuo metu yra tik vienas su turizmu susijusių informaciją teikiantis centras, tai ŽNP lankytojų centras (LC) Plateliuose. Žemaitijos nacionaliniame parke įsikūręs lankytojų centras turi atskiras patalpas, lankytojų lengvai pasiekiamas, turi pagrindines komunikacines priemones. Juose teikiama turistinė informacija apie apgyvendinimo, maitinimo įstaigas, nuomojamas turistinis inventorių, vedamos ekskursijos, renkama, kaupiama, apdorojama ir platinama informacija apie turizmą, turistinius maršrutus (parduodami žemėlapiai, bukletai). Palaikomi glaudūs, draugiški darbiniai ryšiai su kitais Lietuvos informacijos centrais.

Plungės rajono turistinis ženklavimas teritorijoje išvystyta prastai: nėra informacinių – turistinių schemų mieste, seniūnijose, nėra rodyklių į žymiausius objektus, trūksta turistinių schemų su nuorodomis ir parašymais, lankstinukų. Taip pat nesukurtas apgyvendinimo įstaigų ir informacijos centrų bendradarbiavimo, apsikeitimo informacija mechanizmas, poilsio (apgyvendinimo, maitinimo ir pan.) įstaigos neturi ir neteikia informacijos apie lankomas rajono vietas.

Laisvalaikio ir pramogų paslaugos neatsiejamoms nuo pagrindinių kultūrinių renginių. Muziejai, ekspozicijos, teatrai, renginiai pritraukia ne tik vietinius turistus. Plungės rajone yra 2 valstybiniai muziejai bei sukaupia ir veikia nemažai ekspozicijų, eksponuojamų namuose ir tam pritaikytose patalpose. Kultūros centruose vyksta įvairūs renginiai, koncertai, organizuojamos parodos. Kultūros centrų ir bibliotekų renginiuose daugumoje dalyvauja vietinė bendruomenė.

Labai populiarios tapo Joninių, Užgavėnių šventės, Žemaičių Kalvarijos atlidai (nuo 2003 m. apie atlaidus skleidžiama informacija visame pasaulyje), sporto, plaukimo šventės. Tačiau renginių tvarkaraštis ir renginių rinkodara vis dar yra silpnoji kultūrinio turizmo dalis.

Perspektyvi ir labai paplitusi pramoga Plungės rajone yra vandens pramogos ant Platelių ežero. Populiariausios priemonės yra valtys, vandens dviračiai. Juos dažniausiai nuomoja privatūs asmenys, kaimo turizmo paslaugų teikėjai šias paslaugas siūlo poilsiautojams. Taip pat patys poilsiautojai gali atsivežti bimotores vandens sporto priemones. Tačiau plaukiojimas baidarėmis, kanojomis, plaustais kaip turizmo paslauga nėra išvystyta. Jachtklube daugelį metų buvo nuomojamas „Žalgirio sporto draugijai“ priklausantis 20 vietų katamaranas apžvalginėms ekskursijoms, tačiau šiuo metu paslaugos nebeliko, dėl blogos katamarano techninės būklės. Tačiau čia pat įsikūręs nardymo centras „Oktopusas“ teikia nardymo, povandeninio gido paslaugas, nuomoja ir parduoda nardymo įrangą. Nardyti Platelių ežere labai patrauklu, nes ežeras yra laikomas vienu skaidriausių Lietuvoje. Nemažai lankytojų renka šią paslaugą, todėl ją plėsti labai naudinga. Reikia pastebėti, kad jau 10 metų nardytojai ežero gelmėje puošia kalėdinę eglutę, taip pabrėždami ir žiemos sezono patrauklumą.

Taip pat ŽNP galimos ir kitos vandens pramogos. Išsipirkus leidimus, galima pažvejoti, sąlygos žvejybai Plungės rajono ežeruose tinkamos žiemą-vasarą. Tačiau žvejybos, kaip atskiros paslaugos organizuoti netiekia pasiūlo. Užsienyje šios pramogos pasiūla labai išvystyta, pramoga labai populiari.

Plungės rajone, o ypač ŽNP labai skatintinas mokomasis (edukacinis) lankymas, apžvalginės ir pažintinės ekskursijos gamtos ir ekologiniais takais bei mokomųjų vandens maršrutų organizavimas. Taip pat skatinamas ekoturizmas, tačiau šio tipo paslaugų nėra daug. Specialių mokomųjų takų tinklas Plungės

rajone dar nėra suformuotas, tačiau ŽNP teritorijoje šiuo metu yra 4 tokios paskirties takai. Šiuo metu įrengtas ir ypač lankytojų tarpe populiarus Šeirės gamtos takas, kuriuo ekskursiją praveisti gali ŽNP gidai.

Žiemos turizmo paslaugos visiškai neišvystytos, nepasiruošta priimti žiemos sporto mėgėjų. Žiemą siūlomos kitos paslaugos: konferencijų, pokylių organizavimas (Žemaičių dailės muziejuje (70 vietų), Plungės r. viešojoje bibliotekoje (40 vietų), Platelių dvaro svirne, kai kuriose kaimo turizmo sodybose), pirties nuoma (kaimo sodybose ir poilsio namuose), vakaronės su folkloriniu ansambliu, tradicinė virtuvė.

Nematerialaus kultūrinio paveldo išskirtinumas Žemaitijos nacionaliniame parke buvo įvertintas europiniu masteliu.

2007 - 2008 m. projekte „Lietuvos turizmo traukos vietovė 2008. Nematerialus paveldas“ buvo renkama turizmo vietovė, kuri atspindi šalies kultūrinį išskirtinumą ir nematerialųjį paveldą, propaguoja papročius, tradicijas, senuosius menus, amatus ir kulinarinį paveldą. Projektas sulaukė didelio susidomėjimo: buvo pristatyti 37 savivaldybių projektai. Iš jų ekspertų vertinimo komisija atrinko tryliką įdomiausiųjų. Laimėtoju tapo Žemaitijos nacionalinis parkas, pristatęs tradicinę etnografinę šventę Užgavėnės ir senuosius amatus - medinių kaukių drožybą. Patraukliausia turizmo vietovė Lietuvoje Europos šalims buvo pristatyta VII Europos turizmo forume, vykusiame š.m. rugsėjo 17-19 d. Bordo (Prancūzija).

2010 metais pirmą kartą įsteigtos nominacijos „Sėkmingiausia 2010 metų turizmo iniciatyva“ nugalėtoju tapo Pirmasis ledo skulptūrų parkas prie Platelių ežero. Projektas dalyvavo veiklos grupėje *Sėkmingiausia 2010 metų turizmo iniciatyva*, iniciatorius - Plungės rajono savivaldybė. Šį projektą Valstybinio turizmo departamento interneto svetainėje rinko jos lankytojai. Aktyviai balsavime dalyvavo beveik 4000 interneto svetainės skaitytojų. Pirmasis ledo skulptūrų parkas prie Platelių ežero 2010 m. žiemą buvo įkurtas, suvienijus menininkų, skulptorių, rėmėjų ir partnerių pastangas. Tai puiki idėja pristatyti Žemaitijos nacionalinį parką su Platelių ežeru žiemą, pasiūlant lankytojams naujas turizmo paslaugas, mažinti sezoniškumą, išnaudoti esamą turizmo infrastruktūrą sporto ir laisvalaikio pramogoms, skatinti turizmo paslaugų verslo plėtrą ne sezono metu.

2. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS ESAMA FIZINĖ BŪKLĖ, PANAUDOJIMO IR POREIKIO VERTINIMAS

Nacionalinėje turizmo plėtros 2010 – 2013 metų programoje (2010-07-14, Žin., 2010, Nr. 88-4636) apibrėžiamos naujos sąvokos, kurios pagrindžia naują esminį požiūrį į turizmo infrastruktūros plėtrą. Studijos rengėjai, vystydami potencialių turizmo plėtros scenarijus, vadovavosi šioje programoje patektais sąvokų išaiškinimais.

Turizmo maršrutas – iš anksto pagal kelionės poilsio ar turizmo tikslais tematiką suplanuotas vykimo kelias, jungiantis vienoje ar keliose gyvenamosiose vietovėse turistų lankomas vietas ir turistų aptarnavimo objektus.

Turizmo trasa – keliauti poilsio ar turizmo tikslais suplanuotas, įrengtas ir specialiais trasos ženklais vietovėje paženklintas vientisas turizmo ir poilsio infrastruktūros objektas.

Turizmo produktas – paslaugų ir turizmo veiklos sąlygų visuma, siūloma turistui interesams kelionės metu tenkinti.

Viešoji turizmo ir poilsio infrastruktūra – nuosavybės teise valstybei ar savivaldybėms priklausantys stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai (turizmo trasos, pėsčiųjų (dviračių) takai, poilsio, apžvalgos ar stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo priemonės, kiti renginių, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirti rekreacinėms teritorijoms ir turizmo objektams lankyti ir (ar) poilsio veiklai organizuoti.

Kadangi rajone yra gausu gamtinių ir kultūrinių išteklių, o taip pat turistinių paslaugų teikėjai sukuria daug reikalingų turistams paslaugų, tai, analizuojant viešosios turizmo infrastruktūros poreikį savivaldybėje ir regione, buvo iškeltas uždavinys – surasti tokius kompleksinius sprendimus kurie sujungtų visas plėtojamas iniciatyvas vienam tikslui – sukurti patrauklius pažintinio aktyvaus turistinius produktus.

Viešoji turizmo ir poilsio infrastruktūra – turistinės trasos ir maršrutai, užtikrins atvykstančių lankytojų galimybes ne tik apsistoti kaimo turizmo sodyboje, ragauti tradicinį žemaitišką maistą, maudytis Platelių ežere ar nardyti, bet ir aktyviai poilsiauti, t.y. keliauti pėsčiomis, dviračiais, automobiliais, irstyti, o žiemą - slidinėti, čiuožinėti ar šliuožti. Šios galimybės gali būti įgyvendintos parengus trasas ir maršrutus su reikalinga būtinąja infrastruktūra:

1. autoturizmo maršrutus,
2. dviračių trasas ir maršrutus,
3. pėsčiųjų maršrutus,
4. vandens turizmo maršrutus.

Kol kas populiariausia keliavimo priemonė po Plungės rajoną išlieka automobilis (detaliai išnagrinėta 5 skyriuje), tai pirmiausiai buvo išanalizuotos teritorijos lankymosi galimybės keliaujant automobiliu, aplankant ne tik Platelius ir Beržotą, Žemaičių Kalvariją, Gegrėnus, bet ir planuojant potencialiai galimą maršruto pratesimus iki Šateikių, Pakutuvėnų ir kitų patrauklių vietovių. Autoturizmo vyravimą nulemia ir tai, kad rajone iki šiol nėra specializuotų dviračių takų sistemos. Kartu reikia atkreipti dėmesį į tai, kad siektina sukurti kompleksinį turizmo produktą, ir greta automobilių maršrutų suplanuoti neilgas pėsčiųjų trasas, dviračių nuomos punktus, vandens turizmo paslaugų teikimo taškus.

2001 m. užsienio ekspertų pagalba parengtoje Dviračių turizmo studijoje Platelių regionas minimas kaip viena geriausiai dviračių turizmui tinkančių vietovių Lietuvoje. Buvo numatyta preliminari trasa: Mosėdis – Notėnai – Plateliai – Papatelė – Plokštinė – Gintališkė – Šateikiai - Kulupėnai.

Pėsčiųjų ir dviračių trasos yra numatytos daugelyje ŽNP teritorijų planavimo dokumentų, nurodytos turistinėse schemose. Pagal ŽNP direkcijos parengtą Žemaitijos nacionalinio parko turizmo schemą M1:73000, parke ir apylinkėse numatyta apie 130 km autoturizmo trasų, ir beveik dvigubai daugiau pėsčiųjų – dviračių trasų. Atskirai dviračių trasos neišskirtos, tačiau pagal praktinį vertinimą galima susidaryti vaizdą, kad šiuo metu specializuotų atkarpų yra tik kelios: Plateliai – Beržoras; Plateliuose nuo centro iki jachtklubo; dalinai – Papatelės rekreacinėje zonoje. Nežiūrint teritorijų planavimo dokumentais suplanuotų dviračių takų gausos, šiandien nėra galimybės saugiai keliauti dviračiu tarp

patraukliausių Žemaitijos turistinių vietovių – Plungės miesto ir Žemaitijos nacionalinio parko. Plungės miestas turi atskiras dviračių trasų atkarpas, o ŽNP – atskiras savo trasas, ir šiandien išlieka didžiausia aktyvaus turizmo silpnybė, kad ryšio ir jungčių tarp šių turistinių vietovių nėra. Be to dalimi pažymėtų dviračių turizmo trasų sunku keliauti dėl vasarą dulkančių žvyrkelių, po lietaus žymiai pablogėjančios miško/lauko kelių dangos.

Žinant Vakarų Europos turistų pomėgius ir jų poreikius keliauti dviračiais, greta autoturizmo trasų buvo ieškoma galimybių sukurti dviračių turizmo trasas ar maršrutus, kad aplinka Platelių ežerą sukurti dviračių žiedą, kuriuo būtų įdomu keliauti, lankyti patrauklius turistinius objektus, susipažinti su vietinėmis tradicijomis, papročiais ir kultūra.

Platelių ežero platybės yra išskirtinis vandens telkinys Žemaitijoje, aštuntas pagal plotą Lietuvoje, tačiau iki šiol populiariausios vykdomos veikos buvo maudymasis, nardymas, dar žvejyba, kas nėra vienintelės galimybės, ir nėra pakankamos panaudojant Platelių ežerą turizmui. Platelių ežeras praktiškai neišnaudojamas

Pėsčiųjų turizmo trasos užtikrintų galimybę keliauti pėsčiomis, stebint gamtą, besikeičiančius kraštovaizdžius, lankant įdomius objektus ir naudojant būtiną infrastruktūrą.

Pagrindiniai principai formuojant trasas ir maršrutus rajone:

1. Turistinėmis trasomis arba maršrutais sujungti Platelių ežero regioną su Plungės miestu ir geležinkelio linija,
2. Skirtingiems keliavimo būdams pritaikyti maršrutai ir trasos turi būti savitos, didesnė jų dalis turi eiti skirtingomis vietomis, tačiau papildyti vienas kitą ir tokiu būdu atskleisti regiono atraktyvumą ir keliavimo galimybes įvairių poreikių turistams ir lankytojams,
3. Numatyti kiek galima platesnį rekreacinių/poilsio paslaugų ir keliavimo būdų spektrą ir kuo daugiau aktyvaus pažintinio turizmo taškų (infrastruktūros elementų),
4. Įtraukti kuo daugiau dalyvių į turistinių paslaugų, produktų formavimą.

Skirtingi principai buvo naudojami atskiriems maršrutams ar trasoms sudaryti.

1) Autoturizmo:

- Sujungti Plungės ir Platelių turizmo arealus užtikrinant jų kompleksinį lankymą ir ilgesnę kelionės trukmę,
- Sukurti galimybę aplankyti kuo daugiau objektų, atrasti ir pasigrožėti Žemaitijai būdingais kraštovaizdžiais,
- Vienu maršrutu sujungti kuo didesnę skaičių religinių/piligriminių objektų ir teritorijų,
- *Darni plėtra*: neplanuoti autoturizmo trasų greta saugomų vertingų gamtos objektų, teritorijų, kurioms būtina ramybė ir didesnis lankytojų skaičius nepageidaujamas, keliais, kurie šiuo metu neasfaltuoti ir artimiausiu metu to daryti nenumatoma, o intensyvaus judėjimo keliamas dulketumas gali turėti neigiamą įtaką greta esančių sodybų gyventojams.

2) Dviračių turizmo:

- Sujungti Plungės ir Platelių turizmo arealus,
- Sukurti galimybę aplankyti kuo daugiau objektų ir susipažinti su Žemaitijai būdingais kraštovaizdžiais atokiose vietose, kur sunku pasiekti autotransportu,
- Sukurti skirtingas galimybes keliauti dviračiais: a) mėgėjams, b) ekstremalaus ar labiau patyrusiems
- Užtikrinti galimybę išsinuomoti dviračius,
- *Darni plėtra*: siekti dviračių maršrutą atskirti nuo autokelių kiek galima ilgesniu perimetru, kad užtikrinant dviratininkų saugumą ir maršruto patrauklumą.

3) Vandens turizmo:

- Sukurti nuolatinį sezonui vandens turizmo maršrutą tarp vakarinės ir rytinės ežero pakrantės,
- Užtikrinti pastovų lankytojų transportavimo galimybę, siekiant padidinti pramogų kiekį parke,
- Sukurti ekologinį turistinį maršrutą klaidžiame ežerų labirinte (su ŽNP gidu), siekiant kombinuoti pėsčiųjų ir vandens turizmo ekomaršrutų galimybes.

4) Pėsčiųjų turizmo:

- Siekti sudaryti sąlygas aktyviam judėjimui ir gamtos pažinimui. Sukurti galimybę keliauti gamtoje be automobilio (papildant auto maršrutų kompleksą trumpomis kelionėmis pėsčiomis), aktyviai judant, naudojant šiaurietiško ėjimo technologijas
- Papildyti parko turizmo sistemą neilgais 2-5 val. turizmo maršrutais
- Sukurti galimybę pajusti laukinės gamtos grožį, bei kitus gamtinius ir kultūrinius objektus takais kurie pasiekiami tik pėsčiomis
- *Darni plėtra*: sudaryti sąlygas susipažinti su gamtos ir kultūros vertybėmis nedarant neigiamos įtakos saugomai teritorijai.

Pagal šiuos principus buvo sudarinėjami preliminarūs maršrutai ir trasos, kurių detalus aprašymas pateikiamas žemiau. Suplanuoti maršrutai yra detalizuojami aprašant:

- prie maršruto esančius lankytinus objektus, nurodant jų pavadinimą,
- vertingus kraštovaizdžio objektus, arealus ir apžvalgos vietas,
- turistinę infrastruktūrą ir teikiamas paslaugas,
- turistinį atraktyvumą, potencialą,
- fizinę infrastruktūros būklę.

1 lent. Autoturizmo maršrutas

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktivumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
AUTOTURIZMAS						
		PLUNGĖS MIESTAS Vienas žymesnių Žemaitijos miestų (23 tūkst. gyv.) 1792 m. gavęs Magdeburgo teises. Dvaro ir parko kompleksas, dailės muziejus, bažnyčia, varpinė, Lurdo grotas, senosios kapinės, XX a. pradžios Žemaitijos miestų urbanistinius bruožus ir statinių architektūros stilių išlaikęs centras – tai pagrindiniai turizmo resursai.	Dvaro parko ir Babrungo slėnio aplinkos panoramos, Savita XX a. pradžią atspindinti urbanistika.	Mieste yra šios nakvynės įstaigos: Viešbutis „Beržas“, Viešbutis „Angelo“, UAB „Sveikatos ir grožio klinika“, Plungės žemės ūkio ir verslo mokykla, šalia Plungės ant Minijos kranto poilsio ir pramogų kompleksas „Žemšuoda“.	Ypač ryškius pėdsakus Plungės urbanistikoje paliko XIX a. pradžioje Plungę valdę grafai Zubovai ir kunigaikščiai Oginskiai, greta centro suformavę dvaro ir parko ansamblių, miesto centrą. Miesto centras išlaikęs XX a. pradžiai būdingą urbanistinę struktūrą, medinių ir mūrinių plytinių namų architektūros bruožus. Dvaras – vienas geriausių šalyje dvaro ir parko kompleksų.	Pastatyti rodykles ir pažymėti pažintinį maršrutą po miestą: Ne mažiau 10 rodyklių Ne mažiau 4 stendų.
1.	0	Plungės Oginskių dvaras ir parkas	Vienas iš ryškiausių, geriausiai išsilaikiusių XIX a. antros pusės dvarų ansamblių Lietuvoje, turintis ir kraštovaizdinę vertę. Įdomi struktūra, išplėta pusiau natūralių upelių ir tvenkinių sistema Perkūno ažuolas Oginskio parke – valstybės saugomas gamtos paminklas. Kamieno apimtis: 530 cm, medžio aukštis: 21 m. Parką kerta Babrungo upė	Viename iš M. Oginskio dvaro pastatų įrengti ir nakvynei skirti kambariai. Šalia sargo namelio pastato yra įrengta dviračių parkavimo aikštelė	. Veikia Žemaičių dailės muziejus, kuris organizuoja ekskursijas po parko teritoriją ir ekspozicijų sales, edukacinius užsiėmimus moksleiviams, įvairius renginius bei kasmetinius tarptautinius Mykolo Oginskio festivalius. Buvusio žirgyno pastate veikia plėtoja Plungės sporto mokykla. Kompleksui priklausančiame sargo namelyje įkurtas Plungės turizmo ir verslo informacijos centro turizmo skyrius. Čia visi Plungės rajono lankytojai gali gauti išsamią turistinę informaciją.	Šalia Kunigaikščių Oginskių dvaro yra geležinkelio ir autobusų stotys. Reikia nuorodų apie turizmo paslaugas – stendų, rodyklių, maršrutų markiravimo, dviračių nuomos paslaugų punkto. Kunigaikščių Oginskių dvaro teritorijoje galėtų būti plėtojamos ir maitinimo, apgyvendinimo paslaugos.

¹ Atstumas kilometrais, nuo taško x iki y, t.y. x-y= N km. Maršruto pradžia - Plungės geležinkelio stotis

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
2.	1-2=2	Plungės senamiestis-Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios pastatų kompleksas-Čiurlionio namas		Kultūros namai.	Šv. Jono Krikštytojo neoromaninė, lotyniško kryžiaus plano, dvibokštės bažnyčios pastatai yra pagrindinis Plungės senamiesčio akcentas. Grafas Zubovas 1850 m. Plungėje pastatė mūrinę varpinę, 1933 m. pabaigta naujos mūrinės bažnyčios statyba. Namas kuriame gyveno M.K. Čiurlionis. Mieste gausu paminklų ir tautodailės akcentų.	Įrengti dviračių parkavimo aikštelę. Aikštelėje prie bažnyčios sutvarkyti dangas. Stendai prie bažnyčios, šv. Florijono. Rodyklės prie savivaldybės pastato.
3.	2-3=0.7	Plungės senosios kapinės - Lurdas	Vaizdas Babrungo upės Godingos patvanka. Atraktyvus vaizdas į Lurdą nuo Birutės gatvės		Grafas Zubovas 1858 m. kapinėse įruošė Visų Šventųjų koplyčią.	Rodyklės 2 vnt Stendas ar informacinis skydas – 2 vnt.
			Atraktyvios Babruno slėnio atkarpos parke ir parko prieigose.	Takų sistema tik dvaro parko ribose.	Babruno upė miestą kerta rytų – vakarų kryptimi, priemiestį ir privačių gyvenamųjų namų rajoną, Oginskių dvaro parką, pietvakarinėje dalyje palaipsniui pereina į Godingos elektrinės patvanką. Per Plungės miestą tekanti Babruno upė yra per maža vystyti vandens turizmo paslaugas, tačiau ji kraštovaizdžiui suteikia gyvumo, formuoja rekreacines erdves.	Babruno upę galima panaudoti. Plungės m. gamtinių – pažintinių takų sistemose formavimui, įrengiant regyklas, atokvėpio vietas, vandens turizmo trupus maršrutus su panoramų aprašymu
4	1-4=3.7	Kelių sankirtoje pramogų centras „Porto“		Tai centras teikiantis apgyvendinimo, maitinimo paslaugas yra boulingas, degalinė kolonėlė, įrengta pravažiuojantiems keliautojams skirta poilsio aikštelė.	34 vietų motelis su kavine, boulingu, yra parkavimo aikštelė. Gana aukšto lygio nakvynės, maitinimo paslaugos, Turi didelį plėtros potencialą.	Reikia įsteigti dviračių nuomos ir remonto punktą (privačios lėšos). Informacinį punktą.
5	4-5=2.9	Užupių kaimo kapinės	Tipiški žemaitiški kapeliai, agrariniam kraštovaizdyje.	Kol kas nėra	Kol kas mažai lankomos ir eksponuojamos.	Sustojimo aikštelė, stendas, rodyklė. Reikia sukurti ir eksponuoti daugiau tipingų nedinės architektūros elementų.
6	5-6=2.2	Žemaitijos parko	Prasideda miškingu	Informacinė aikštelė - vartai į	Dalinai įrengta aikštelė su stendais,	Reikia kietos dangos

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		riboženklis – (tautodailininko A.Vaškio skulptūra)	aukštumų pakopa, natūrali ŽNP riba	Žemaitijos nacionalinį parką	informacija turistams, suoliukais.	aikštelei, būtina atnaujinti lauko baldus, suformuoti želdinius. Reikia stendo su operatyviai keičiama informacija apie tos dienos užimtumą Platelių rekreacinėje zonoje, poilsio namuose, renginius.
7	6-7=2.3	Babrunėnų vienkiemio kaimo pradžia k.	Tarpumiškių laukymėse įsikūrusių sodybų aplinka Babrunėnų senkapiai	Vidos ir Alekso Jurkaičių kaimo turizmo sodyba Babrunėnų k.	Dviejų gandriukų miškų apsupta jauki ir erdvi sodyba. Vietų su nakvyne - 50.	
8	7-8=1.0	Pokario partizanų atminties paminklas Babrunėnų kaimas (greta Elenos ir Albino Klimų kaimo turizmo sodybos „Iešnalė“).	Panorama į Iešnalės ežero duburį ir Plokštinės rezervatą.	Sustojimo aikštelė, Babrunėnų kaimas, greta Elenos ir Albino Klimų kaimo turizmo sodybos „Iešnalė“.	Atsiveria panorama į Iešnalės ežerą, kaimo turizmo sodybą	Būklė gera. Yra įrengtas stendas su informacija.
	7-8=1.0	Elenos ir Albino Klimų kaimo turizmo sodyba „Iešnalė“ Babrunėnų kaimas	Greta a aikštelė ir stendas su informacija.paminklas pokario pasipriešinimo kovoms.	Kaimo turizmo sodybos kompleksas, teikiantis nakvynės, maitinimo, pirties paslaugas	Atsiveria panorama į Iešnalės ežerą	Pakankama.
9	8-9=0.0	Prarajos duobė Babrunėnų kaimas	Geomorfologinis gamtos paveldo objektas spygliuočių miške. Užima 1,2 ha plotą. Tai stačiais šlaitais, ovalo formos ir lygiu dugnu dauba. Jos dugno ilgis – 36 m, plotis – 20 m, o šlaitai –10 m aukščio.	Nežymus miško kelias 2009 m. pastatytas informacinis ženklas.	Pagal dauboje esantį vandens kiekį gyventojai spėja koks bus ruduo. Jei dauboje vasarą yra vandens, tai ruduo bus sausas, jei nėra – lietingas. Pasakojama, kad daubos vietoje stovėjęs dvaras, kuris su visais dvariškiais buvo prasmegęs į pragarą.	Pasirašyta sutartis su savininku dėl gamtos paveldo objekto apsaugos.
10	9-10=0.6	Babrunėnų malūnas	Vaizdas į Babrungo slėnį. Greta malūno - senas ažuolas	Ši vieta tinka kaip trumpalaikė poilsio vieta	Babrunėnų malūne yra L.Černiausko meno galerija-kūrybinės dirbtuvės. Čia eksponuojami paties šeimininko tapybos ir medžio darbai, surinkti senoviniai daiktai.	Automobilių stovėjimo aikštelė, informacinis stendas, šiukšlių dėžė.

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		Posūkis į Plokštinės poilsiavietę	Vaizdas į Laumalenkų - Pikežerio duburį. K. – aukštas kalnas su galima apžvalgos vieta.	Yra kelio ženklas su nuoroda į Plokštinės poilsio bazę		Reikia ženklo/stendo su tolimesniu maršrutu
11	10-11=2.3	Babrungo ištakos	Babrungo ištakos Vaizdas į pietinę Platelių ežero dalį	Virginijaus Razmos kaimo turizmo sodyba „Plokštinės pamiškė“	Dviejų gandriukų sodyba „Plokštinės pamiškė“ įsikūrusi prie Babrungo ištakų, Platelių ežero. Vietų su nakvyne – 20. Valčių priepilauka, maudykla.	Auto stovėjimo aikštelės, Informacinis stendas, šiukšlių dėžių, WC.
			Kelias per didžiausią parke Plokštinės miško masyvą. Rytinėje (d.) pusėje - gamtinis rezervatas.	Dalis kelio - dviračių takas (apie 5 km).	Seni Žemaitijai būdingi spygliuočių miškai, d.pusėje jau dvidešimt metų saugomi kaip rezervatas	Būtina asfaltuoti, įrengti atitvaras dviračių takui, sustojimo vietas
12	11-12=4.5	Plokštinės rekreacinis kompleksas. Militarizmo ekspozicija - Šaltojo karo muziejus	Žemaitijos regionui būdingi praretinti spygliuočiai miškai, Pažintinis Plokštinės gamtinis takas	Nakvynės paslaugos Sporto aikštynai Sporto salės, WC, Informacinis stendas.	Plokštinės miške, buvusioje vienoje iš pirmųjų Sovietų šalyje požeminėje termobranduolinių raketų paleidimo aikštelėje. Bazė Plokščių kaime pradėta statyti 1960 m.. Ją statė 10 000 kareivių statybininkų. 1962 m. gruodžio 31 d. statybos darbai buvo baigti. Raketų paleidimo aikštelė buvo aptverta tvora, kurią sudarė 6 apsauginės linijos: spygliuotos vielos, signalizacijos, aukštos įtampos elektros linijos. Į 4 šachtas buvo nuleistos R-12 termobranduolinės raketos, kurių aukštis su galvute – 23 metrai. Kariškiai iš Plokštinės pasitraukė 1978 06 18. Buvusi raketų bazė lankymui paruošta nuo 1996 m. Lankytojai gali apžiūrėti 27 m gylio šachtą, susipažinti su sovietinės armijos atributika. Plačiau apie raketinę bazę papasakoja gidas. Nuo 2010 m. pavasario militarizmo	Rodyklių, kempingo, dviračių nuomos punkto.

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
					ekspozicija uždaryta renovacijai. Ją sutvarkius, 2011 m. rudenį čia bus atidarytas Šaltojo karo muziejus.	
		Grįžimas iki Platelių – Plungės kelią				
13	11-13=0.2	Kraštovaizdžio apžvalgos vieta ant kalvos tarp Platelių Piktežerio ir Ilgio ež.	Natūrali tarpežerių kalva	Nėra	Atraktyvūs vaizdai – rytų – vakarų kryptimi. Pagal ŽNP planavimo schemą rekomenduojama pastatyti apžvalgos bokštą.	Reikia įrengti apžvalgos aikštelę ir priėjimą iki jos, ateityje bokštą.
14	11-14=1.2	Janinos Rumšienės kaimo turizmo sodyba „Prie Žiedelio“	Atsiveria nedidelio Žiedelio ež. miškingos pakrantės su plūduriuojančia sala	Keturių gandriukų vienkiemis Kaimo turizmo sodybos paslaugų kompleksas Vietų su nakvyne – 45.	Sodyba nuostabiame gamtos kampelyje, tarp keturių ežerų. Tradiciniai valgiai, geras aptarnavimas, valtis	
15	14-15=1.1		Vaizdas į Platelių ež. įlanką su vaizdinga Gaidžių sala	Sigito Birškaus turistinė stovykla	Stovykla yra pietvakarinėje Platelių ežero pakrantėje. Įrengtos laužavietės, lauko baldai (pavėsinės, staliukai, suoliukai) bei vietos palapinėms statyti. Yra 8 valtys, vandens dviratis, sūpynės. Vietų su nakvyne (palapinėse): 150.	
16	15-16=0.2		Atraktyvus vaizdas į Beržoro ež. duburį, miškingas paežerės pakrantėmis	Beržoro kaimo pietinės dalies kaimo turizmo sodybos: Marijos Striaukienės, Juozo Rimanto Dailidonio.	Keturių gandriukų Marijos Striaukienės etnografinio stiliaus sodyba yra Beržoro ežero pakrantėje. Vietų su nakvyne: 20. Vietų be nakvynės: 40. Juozo Rimanto trijų gandriukų sodyboje yra vienas mūrinis ir du mediniai namai. Skirta 3-4 šeimų ramiam poilsiui. Vietų su nakvyne: 22.	
17	16-17=0.9	Beržoro kultūros vertybių kompleksas	Kaimas apžvelgiamas nuo kalvėlių š.r. dalyje, taip pat atraktyvus vaizdas į ežerą nuo bažnyčios šventoriaus tvoros. Į šiaurę - aukščiausia ŽNP	Beržoro kaime yra 4 kaimo turizmo sodybos.	Senas gatvinis kaimas, minimas nuo XV a. Kaimas įdomus sakralinėmis vertybėmis, kurioms priklauso: bažnyčios pastatų kompleksas (1545), šv. Stanislovo bažnyčia (26954), varpinė (26955), koplyčia (26956)); keturiolika	Stendas prie kelio Beržoro kryžiaus keliui aprašyti, informaciniai ženklai prie koplyčių ir maršrutą žymintys

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
			piet. dalies vieta - Staricos kalnas, atsiveria vaizdas į Platelių ežeryną.		Beržoro kryžiaus kelio koplyčių. Beržoro kaimo planinė erdvinė struktūra, tradicinės sodybos, mažosios architektūrinės formos, takų ir kelių tinklas (21324); kiti mažosios architektūros objektai, laidojimo vietos (S. Riaubos kapas, kt.).	ženklai. Reikia stendo su bažnyčios ir kaimo istorijos ir architektūros aprašu
	16-17=0.9	Šiaulių šiluminių tinklų poilsio namai Kaimo turizmo sodyba	Atsiveria vaizdas į Beržoro ež. ir Beržoro bažnyčios bei kapinių kompleksą.	Dviejų gandriukų Adžio Birškaus kaimo turizmo sodyba. Vietų su nakvyne – 30.	Sename kaime įsikūrę rekreacijos paslaugų teikėjai.	Būklė gera. Poilsio namams rekomenduotina rekonstruoti fasadus. Nėra parduotuvės, kavinės.
18	17-18=1.7	Platelių dvaro ir parko kompleksas (Didžioji g. 22.)	Dvaro kompleksas sename XIX a. formuotame parke, atkuriamas takų tinklas, tvenkiniai, pastatai.	Platelių dvaro svirne yra gamtos, etnografijos, archeologijos, Platelių dvaro sodybos istorijos ekspozicijos, keičiamų parodų (konferencijų salė).	Ypač didelį potencialą ir atraktyvumą turintis objektas	Pastatai ir aplinka visiškai pritaikyti turizmui. Būtina gerinti dvaro takų sistemos būklę, Rekonstruotose buv. dvaro arklidėse - Užgavėnių muziejus
			Platelių dvaro parkas garsus senai medžiais (botaniniais gamtos paminklais): Raganos uosis, Platelių liepa pietinėje alėjoje. Platelių vinkšna	Gamtos paveldo objektai paruoštas lankymui. Yra takai, medinės rodyklės lietuvių ir anglų kalbomis, užrašai, uosis aptvertas medine tvora.	Uosis – storiausias uosis Lietuvoje (kamieno apimtis 7,2 m, aukštis 32 m). Liepos apimtis krūtinės aukštyje – 5,40 m. Manoma, kad liepai yra apie 180 metų Vinkšna - kamieno apimtis 505 cm, aukštis- 26 m, turi 4 kamienus	Uosio šaka prieš keletą metų nulaužta, Kiti medžiai gyvybingi. Būtinai genėjimas ir geresnio tako prie vinkšnos įrengimas
						.
19	18-19=0.7	PLATELIŲ MIESTELIS	Platelių ežero vakarinė pakrantė su į ežero duburį besileidžiančiomis raguvomis, užpelkėjančiomis įlankomis. Geriausiai	Miestelyje yra 1 viešbučio paslaugas teikianti įmonė bei 1 apgyvendinimo paslaugas teikianti įmonė (poilsio namai), 9 kaimo turizmo sodybos, 3	Pirmą kartą minimi 1450 metais. Miestelis iki XVII a. pab. buvo įsikūręs Šventorkalnio pusiasalyje, kurį su Platelių ežero Pilies sala ir joje stovėjusiomis pilimis jungė medinis	Reikia dar bent dviejų dvaračių nuomos punktų, plažo infrastruktūros, WC, mažosios architektūros

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
			apžvelgti nuo apžvalgos aikštelės.	maitinimo įstaigos, 4 parduotuvės, paštas, benzino kolonėlė, ŽNP direkcija ir lankytojų centras, Užgavėnių muziejus, Platelių dvaro svirnas, dviračių nuomos punktas, ambulatorija.	tiltas. Tiltu liekanos – ažuoliniai poliai – po vandeniu išsilaiškė iki šių dienų. Platelių ežere rasti ir trys luotai. Nuo XVII a. pab. Platelių miestelis pradeda kurtis naujoje, dabartinėje, vietoje. 1787 m. Plateliams suteikta dviejų prekymečių privilegija, 1792 m. Plateliams suteiktos Magdeburgo (miesto savivaldos) teisės ir herbas – šv. Petras melsvame fone, raudonais rūbais, rankoje laikantis raktą, virš jo – aukso spalvos aureolė. 1773–1775 m. seimas Platelius atidavė Oginskiams. 1797 m. Rusijos caras Pavlas I Platelius padovanojo pabėgėliui iš Prancūzijos grafiui Marijonui Gabrieliui Florentui Augustui Šuazeliui-Gufje. Keturius Šuazelių kartos dvarą valdė iki 1940 m. 1804 m. įsteigta parapiinė mokykla. 1879 m. pradėjo veikti paštas ir telegrafas, 1915 m. – pirmoji vaistinė. 1923 m. miestelis smarkiai degė. Sovietmečiu buvo Platelių kolūkio centrinė gyvenvietė. 1991 m. įkurta Žemaitijos nacionalinio parko direkcija. 1997 m. patvirtintas naujasis Platelių herbas.	elementų (suolų, pavėsinių, supynių ir t.t.).
		Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia	Vertingas medinės architektūros pavyzdys		Medinė, tašytų rąstų šv. Petro ir Povilo bažnyčia statyta 1744 m., varpinė – XIX a. 1909 m. Platelių bažnyčioje įrengti žymaus meistro Jono Garalevičiaus vargonai. Bažnyčia kryžminio plano, su bokšteliu, joje yra 6 altoriai. Šventoriaus tvora akmenų mūro.	Reikia stendo su bažnyčios istorijos ir architektūros aprašu
		Platelių miestelio centrinė aikštė (LC, aikštė, šv. Florijono koplytstulpis,	Vertinga urbanistinė struktūra	Lankytojų centras Paštas Dvi maitinimo įstaigos Dvi parduotuvės	Plateliai įdomūs savo planine struktūra ir būdinga Žemaitijos miesteliams centrine aikšte, architektūrinėmis vertybėmis bei Platelių dvaro sodyba.	Rodyklė sankryžoje

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		maitinimo įstaigos)		ŽNP direkcija D.Bunkienės svečių namai Kaimo turizmo sodyba		
20	19-20=1.2	Apžvalgos aikštelė	Iš apžvalgos aikštelės atsiveria visu grožiu garsus Platelių ežeras bei tamsiais Plokštinės miškais pasipuošusios erdvės. Platelių ežeras – giliasis ir didžiausias Žemaitijos ežeras: plotas – apie 1200 ha, giliasia vieta – apie 47 m.	Naujai formuotame parke įrengta speciali akmeninė apžvalgos aikštelė	Viena atraktyviausių paežerės vietų, masiškai lankoma turistų	Pagerinti keliuko dangą ir atnaujinti pačios aikštelės infrastruktūrą
21	20-21=0.6	Jachtklubas-stovyklavietė	Atsiveria Platelių panorama	Platelių jachtklubo kavinė-baras "Burės" – maitinimo, nakvynės, vandens dviračių, valčių, baidarių, burlenčių, jachtos nuomos paslaugos. Prieplauka ir bokštas	Šalia Platelių ežero yra įkurtas jachtklubas. Čia yra siūlomos vandens dviračių, valčių, baidarių, burlenčių, jachtos nuomos paslaugos. Šalia yra įsikūręs ir nardymo centras „Oktopusas“, prisidedantis prie paslaugų įvairovės Žemaitijos nacionaliniame parke.	Reikalinga kempingo infrastruktūra, ženklavimas, stendai su kiekviena diena atsinaujančia informacija (vasaros metu).
22	21-22=3.7	Užpelkių piliakalnis	Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje. Aikštelė ovali, pailga rytų – vakarų kryptimi, 33x11 m dydžio. Jos vakarinėje pusėje supiltas 0,3 m aukščio, 12 m pločio pylimas	Piliakalnio šlaite pastatytas ženklas, kryžius. 200 metrų į rytus nuo piliakalnio yra Vaido Vyšniausko ir Egidijaus Norvaišo kaimo turizmo sodyba „Šiaurinė paežerė“, Maždaug 1 km į rytus nuo piliakalnio yra Reginos Skridailienės kaimo turizmo sodyba.	Neišekspunuotas, dalinai pažeistas tiesiant kelią. Atsiveria panorama į p.v. Rytinėje pusėje irgi turėjęs būti pylimas, tačiau jo žymių nebėra. Šlaitai vidutinio statumo, 8 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų, apaugęs retomis pušelėmis. Pietinėje pašlaitėje rastas akmeninis kirvis nebaigta gręžti skykle.	Reikalingos rodyklės. Medžių prakirtimai ir panoramų atidengimai
23	22-23=1.4	Platelių ežero šiaurinė stovyklavietė, Ubagų sala	Ubagsalė (hidrografinis gamtos paveldo objektas) –0,6 ha ploto Platelių ež. sala.	Greta - automobilių stovėjimo aikštelė, stendas Saloje yra informacinė lentelė su gamtos paveldo objekto pavadinimu.	Vertinga kaip istorinis/geografinis objektas. Pasakojama, kad ubagai, grįždami namo iš Žemaičių Kalvarijos atlaidų, nubrisdavę į salą ir ten netrukdomi uliavodavę. Nuo to ir kilęs salos pavadinimas. Į salą galima nubristi	Būtinai pakrantės želdinių formavimas ir rodyklė nuo kryžkelės

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		<p>Poilsio namų ir stovyklaviečių kompleksas</p> <p>Kaimo turizmo sodybų ir stovyklaviečių kompleksas</p>	Iš stovyklos teritorijos apžvelgiama Platelių ež. dalis vadinama Gintališkėnų ež.	<p>Poilsio bazė „Plateliai“ (KLASCO) - Platelių ežero šiaurinėje pakrantėje, 19 namelių, iš viso – 38 kambariai, 80 vietų su nakvyne, yra krepšinio ir futbolo aikštelės. Asfaltuotas kelias.</p> <p>Gintaro Jurčiaus turistinė stovykla. Vietų su nakvyne: 28, su palapinėmis - iki 40 .</p> <p>Vytauto Zaburo kaimo turizmo sodyba Paežerės Rūdaičių k. Gyvenamas namas, klėtis, pirtis, 60 vietų salė su poilsio kambariais ir virtuve.</p> <p>Birutės Kungienės turistinė stovykla “Atžalynas”. 6 mediniai nemeliai (4 - 5 vietų) ant ežero kranto įrengta stovyklavietė. Yra sporto aikštelė, nuomojamos valtys. Vietų su nakvyne: 27, palapinėse - iki 100.</p>	Rekreacijos poreikiams pritaikyta miškinga Platelių pakrantė su atraktyviomis panoramomis į Platelių ež.	
24	23-24=0.7	Paežerės Rūdaičių kapeliai, paukščių stebėjimo vieta	Atsiveria vaizdas į užpelkėjusią buvusią Platelių įlanką - dirbtinį Pakastuvos tvenkinį Kapeliai – vertingas Žemaitijos regionui būdingas senųjų kapelių etalogas	Prie Pakastuvos tvenkinio įrengtas paukščių stebėjimo bokštelis. Prie kelio yra lankomo objekto ženklas „Paukščių stebėjimo vieta“.	Ypač atraktyvi vieta, pritaikyta paukščių ir gamtos stebėjimui. Greta esants kapeliai su Žemaitijai tipingais kryžiais ir koplyčiomis.	Reikalingi riboženkliai, stendai, šiukšlių dėžės, būtina gerinti žvyrkelio dangą .
25	24-25=1.7	Posūkis į Paplatelės rekreacinę zoną		Šioje teritorijoje yra viešbutis, 2 poilsio namai, 3 kaimo turizmo sodybos, daug stovyklaviečių, trumpalaikių poilsio aikštelių,		

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
				maitinimo paslaugų, sporto aikštynų, pliažų. Taip pat yra turistinio inventoriaus nuomos ir remonto punktai. Netoli viešbučio „Linelis“ yra Janinos Leliūnienės kaimo turizmo sodyba.		
26	25-26=1.8	Poilsio įstaigų zona Viešbutis „Linelis“ Svečių namai Saulės slėnis, Raską Turistinės stovyklos Kaimo turizmo sodybos	2,3 km ilgio Paplatelės pažintinis takas aplink Sultekio (Minijos) tvenkinį, kurio pakrantėse stovi tautodailininkų sukurtos skulptūros.	„Linelis“ išsikūręs Platelių ežero pakrantėje. Šiuo metu yra 35 kambariai. Vienu metu gali priimti iki 120 svečių. Kiti gretimybėje esantys poilsio namai: „Saulės slėnis“ - svečių namai ant kalvos šlaito, eglių ir pušų apsuptyje, tvenkinio pašonėje. yra atnaujinta sporto aikštelė, kurioje galima žaisti lauko tenisą, krepšinį, mini futbolą, tinklinį. „Raska“ ir kavinė-baras "Banga" yra vaizdingoje vietoje, prie Platelių ežero. Poilsio namuose gali apsistoti iki 50 žmonių. Veikia pirtis su baseinu, yra vietos palapinėms statyti, lauko tinklinio aikštelė, smėlinga pakrantė, valtys, vandens dviračiai. Algirdo Plokščio turistinė stovykla Stovyklavietė „Paežerė“		Reikalingas ženklavimas, informaciniai stendai
		Virginijaus Leliugos kaimo turizmo sodyba	Senovinės sodybvietės vietoje suformuota kaimo turizmo stovykla, išlaikiusi senų ažuolų aplinką	Sodyboje yra norvegiška (kubile) ir lietuviška garinė pirtys, nakvynės vietų 80.	Čia mokoma kepti duoną dar 1864 metais statytoje klėtyje, kurioje ir buvo sumūryta duonkepė krosnis. Mūryta, vadovaujantis net Smetonos laikus siekiančiu krosnies brėžiniu.Naminę	

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
					duoną kepti moko ir ja vaišina pats sodybos šeimininkas, čia jos galima ir nusipirkti. Klėtis tapo tikru etnografiniu muziejumi: senoviniai daiktai, darbo įrankiai puošia pastatą.	
		Paplatelės k. yra Stanislovo Mickevičiaus turistinė stovykla ir Vaidos Sipavičienės kaimo turizmo sodyba „Grigaliaus sodyba“.	Atsiveria vaizdas į Platelių ež.			
27	25-27=6.9	Vilkų alkakalnis	Vienas labiausiai žinomų Plungės raj. alkakalnių	Vilkų alkakalnis mažai pritaikytas lankymui.	Vilkų alkakalnio, teritorija su apsaugos zona. Teritorija 1,3 ha.	Suformuoti kelią, aikštelę automobiliams.
28	27-28=8.1	Žemaičių Kalvarija (aikštė, Bazilika, Kristaus kančios kelias, Mačernio muziejus)	Jono Pauliaus II piligrimų kelio vietoms priklauso Žemaičių Kalvarijos šventovė (LR Vyriausybė 2007 m. patvirtino Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2007 – 2013 m. programą).	Kelių ir takų tinklas Seniūnija, paštas, V. Mačernio muziejus (bibliotekoje) Kelios parduotuvės Informaciniai stendai Mačernio kelio maršrutas	Ypač atraktyvi ir lankoma vietovė Žemaičių Kalvarijos kultūros vertybių kompleksui priklauso: Žemaičių Kalvarijų statinių kompleksas (1558) - Bazilika (28061), šventoriaus tvora su vartais (28062), vienuolyno namas (28063), koplytstulpis su skulptūromis (28064), 19 Kryžiaus kelio koplyčių (28065-28083); piliakalnis (6670), du kapinynai 930345, 5501), Žemaičių Kalvarijos vienuolyno vieta (30346), Žemaičių Kalvarijos gatvių tinklas, aikštės planas, tūrinės erdvinės kompozicijos visuma, gamtinė aplinka (17119), kiti mažosios architektūros objektai, laidojimo vietos, istorinės atminties vietos (Juškos kapas su paminklu (16746,15727), atminimo akmuo Sondeckių giminei, koplytstulpiai, kryžiai, koplytėlės, įvairios atminimo lentos, poeto	Rodyklės prie šalutinių kelių.

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
					V.Mačernio muziejus, kraštotyrininko K.Bružo muziejus)	
29	28-29=3.9	Šarnelė	Šarnelė – nuo XVI a. pr. žinomas kaimas. Čia gimė, kūrė ir palaidotas poetas Vytautas Mačernis. Iš daugelio vietų atsiveria gražios panoramos	Didžiausias (plotu) ŽNP ir buvęs turtingas vienkieminis kaimas, išlaikęs senąją struktūrą ir dalį pastatų. Mačernio kelio akmeninės plokštės	Kraštotyrininko Konstantino Bružo sumanymu poeto mėgstamos vietos įamžintos Akmeninėse vizijose.	
30	29-30=1.2	Šarnelės piliakalnis	Atsiveria graži apylinkių panorama	Šarnelės pritaikymo turizmo plėtrai projektas yra parengtas automobilių aikštelės projektas.	Atraktyvi vieta su gražiomis panoramomis Šarnelės piliakalnyje (23973) yra viena poeto V.Mačernio akmeninė vizija, atminimo lenta Šarnelės kaimui.	Įrengti sustojimo aikštelę ir stendą
31	30-31=2.2	Mačernio kapas ir sodyba		Nuo kelio iš Žem. Kalvarijos į Barstyčius yra pastatytas kelio ženklas „Mačernio tėviškė, kapas“. Be to, yra medinė rodyklė.	Vyt. Mačernis gimtajame Šarnelės kaime užaugo ir sukūrė daugumą savo eilėraščių. Ten, Šarnelėje, ant Žvyrinėlio kalnelio, tarp aukštų pušų, eglių ir ažuolų ir palaidotas poetas.	Išspręsti priėjimo prie Mačernio kapo galimybes Sutvarkyti Mačernių sodybos aplinką
32	28-32=5.6	Gegrėnai, archeologinis kompleksas	Unikaliam Gegrėnų archeologiniam kompleksui priklauso: du piliakalniai (5493; 17180), du kapinynai (16310; 17181) ir senovės gyvenvietė (2561) ir pilkapiai.	Parengtas automobilių aikštelės projektas	Vidutinio atraktyvumo	Parengti pakelės statinių sutvarkymo programą, apželdinimo projektą Įrengti automobilių stovėjimo aikštelę.
33	32-33=0.1	Gegrėnai Jėzaus Nazaretiečio bažnyčia 1754 m. ir varpinė	Vertingas medinės architektūros paveldo objektas	Nėra	Patrauklus tipiškas Žemaitijos medinės bažnyčios kompleksas. Bažnyčią pastatė Mykolas Venclauskas ir dovanojo jai daugiau kaip valaką žemes. Ji buvo Žemaičių Kalvarijos filija. 1825 m. pakeisti sienojai, bažnyčia ne kartą remontuota. Bažnyčia paaukštinto gyvenamojo namo formos, su bokšteliu. Turi 3 altorius. Šventoriaus tvora mūrinė, prie jos prišlieta medinė varpinė.	
34	33-34=3.0	Pūčkorių kaimas	Yra senovinių sodybų	Nėra	Kaimas, išlaikęs tradicinę architektūrą. Istorija byloja, kad čia apsigyveno	Reikalingas senosios kaimo dalies

Nr.	Atstumas, km ¹	Lankytini kultūros ir gamtos paveldo objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
35	34-35=4.2	Visvainių atokvėpio aikštelė	Buvęs karjeras	Nėra	Platelių pilį saugoję patrankininkai Buvo rekultivuotas siekiant pritaikyti rekreacinėms reikmėms	sutvarkymo projektas Įrengti sustojimo aikštelę
19	35-19=5.7	PLATELIŲ MIESTELIS (žiūr.aukščiau)				
36	1-36=15	Maršrutas gali būti tęsiamas iki Salantų, Šateikių ir Pakutuvėnų			Sunykęs ir vėl atgijęs kaimas Minijos vingyje 10 km į vakarus nuo Plungės. Pakutuvėnų Šv. Antano Paduviečio bažnyčią prižiūri broliai pranciškonai. Čia įsikūrusi ir žmonių, turinčių priklausomybių, bendruomenė – susitaikinimo bendruomenė. Gynybinis piliakalnį žmonių vadinamą Pilale.	

2 lent. Dviračių maršrutas

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
DVIRAČIAI						
1	0.0	Plungės miestas – geležinkelio, autobusų stotis		Mieste yra šios nakvynės įstaigos: Viešbutis „Beržas“, Viešbutis „Angelo“, UAB „Sveikatos ir grožio klinika“, Plungės žemės ūkio ir verslo mokykla, šalia Plungės ant Minijos kranto poilsio ir pramogų kompleksas „Žemšuoda“.		Reikalingas dviračių nuomos punktas.
		Plungė	Nuo 1806 m. Plungė priklausė grafams Zubovams. Ypač ryškius pėdsakus Plungės urbanistikoje paliko XIX a. pradžioje Plungę valdę grafai Zubovai ir kunigaikščiai Oginskiai, greta centro suformavę dvaro ir parko ansamblį, miesto centrą.		Vienas žymesnių Žemaitijos miestų (23 tūkst gyv) 1792 m. gavęs Magdeburgo teises. Dvaro ir parko kompleksas, dailės muziejus, bažnyčia, varpinė, Lurdo grotas, senosios kapinės, XX a. pradžios Žemaitijos miestų urbanistinius bruožus ir statinių architektūros stilių išlaikęs centras – tai pagrindiniai turizmo resursai.	Pastatyti rodykles ir pažymėti pažintinį maršrutą po miestą: Ne mažiau 10 rodyklių Ne mažiau 4 stendų.
2,3	1-2=1.5 2-3=0.1	Bažnyčia, Čiurlionio namai			Šv. Jono Krikštytojo neoromaninė, lotyniško kryžiaus plano, dvibokštės bažnyčios pastatai yra pagrindinis Plungės senamiesčio akcentas. Grafas Zubovas 1850 m. Plungėje pastatė mūrinę varpinę, 1933 m. pabaigta naujos mūrinės bažnyčios statyba. Namas kuriame gyveno M.K. Čiurlionis. Mieste gausu paminklų ir tautodailės akcentų.	Įrengti dviračių parkavimo aikštelę. Aikštelėje prie bažnyčios sutvarkyti dangas. Stendai prie bažnyčios, šv. Florijono. Rodyklės prie savivaldybės pastato.
4	3-4=0.7	Lurdas, senosios kapinės	Vaizdas Babrungo upės Godingos patvanka. Atraktyvus vaizdas į Lurdą nuo Birutės gatvės.		Grafas Zubovas 1858 m. kapinėse įruošė Visų Šventųjų koplyčią.	Rodyklės 2 vnt Stendas ar informacinis skydas – 2 vnt.

² Atstumas kilometrais, nuo taško x iki y, t.y. x-y= N km. Maršruto pradžia - Plungės geležinkelio stotis

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
5	4-5=2.7	Dvaro kompleksas Parkas	Dvaro parko ir Babrungo slėnio aplinkos panoramos. Perkūno ažuolas M. Oginskio parke – valstybės saugomas gamtos paminklas. Kamieno apimtis: 530 cm, medžio aukštis: 21 m. Ažuolas turi 2 kamienus.	Viename iš M. Oginskio dvaro pastatų įrengti ir nakvynei skirti kambariai. Šalia sargo namelio pastato yra įrengta dviračių parkavimo aikštelė.	Vienas iš ryškiausių, geriausiai išsilaikiusių XIX a. antros pusės dvarų ansamblių Lietuvoje turintis ir kraštovaizdinę vertę. Veikia Žemaičių dailės muziejus, kuris organizuoja ekskursijas po parko teritoriją ir ekspozicijų sales, edukacinius užsiėmimus moksleiviams, įvairius renginius bei kasmetinius tarptautinius Mykolo Oginskio festivalius. Buvusio žirgyno pastate veikia plėtoja Plungės sporto mokykla. Kompleksui priklausančiame sargo namelyje įkurtas Plungės turizmo ir verslo informacijos centro turizmo skyrius. Čia visi Plungės rajono lankytojai gali gauti išsamią turistinę informaciją.	Šalia Kunigaikščių Oginskių dvaro yra geležinkelio ir autobusų stotys. Reikia nuorodų apie turizmo paslaugas – stendų, rodyklių, maršrutų markiravimo, dviračių nuomos paslaugų punkto. Kunigaikščių Oginskių dvaro teritorijoje galėtų būti plėtojamos ir maitinimo, apgyvendinimo paslaugos.
6	5-6=1.0	Buv. kareivinių rajonas	_____	_____	Istorinis palikimas, prieškarinio Lietuvos kariuomenės ir tarybinės armijos buv.kareivinės Apleista mažai tvarkoma vieta	Atraktyvus vizualizuotas stendas 1 rodyklės 3 dviračių tako juosta šaligatvyje 2 km
7	6-7=1.4	Babrungas	_____	_____	Privačių namų rajonas	Rodyklės 2 Kelio dangos pagerinimas
8	7-8=1.5	Truikiai	Atsiveria smulkiai kalvoti agrariniai žemėvaizdžiai	_____	Kelias kerta tradicinį Žemaitijos agrarinį kraštovaizdį. Pakelėje keletas regiono architektūros charakterį atspindinčių sodybų	Rodyklės 2 Kelio Plungė - Palanga perkirtimo žymėjimas
9	8-9=0.7	Motelis „Porto“		Tai rekreacinis centras teikiantis apgyvendinimo, maitinimo paslaugas yra boulingas, degalinė kolonėlė, įrengta pravažiuojantiems keliautojams skirta poilsio aikštelė.	34 vietų motelis su kavine, boulingu, yra parkavimo aikštelė. Gana aukšto lygio nakvynės, maitinimo paslaugos, Turi didelį plėtros potencialą.	Reikia įsteigti dviračių nuomos ir remonto punktą (privačios lėšos). Informacinį punktą.
10	8-10=6.0	Babrungėnai	Apžvalgos vieta į gilų Babrungo slėnį	Atokvėpio aikštelė prie Babrungo upės	Centrinė dalis praradusi tradicinio kaimo charakterį. Vienkiemiai išlaikę žemaitiškam	Stendas, Dviračių stovas,

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
					kaimui būdingus bruožus, gausus apželdinimas	Pageidautina maudykla
11	10-11=2.7	Babrungėnų malūnas	Vaizdas į Babrungo slėnį. Greta malūno - senas ažuolas	Leonardo Černiausko turistinė stovykla. Yra namas, kuriame yra 3 kambariai. Atskira virtuvė. Papildomos paslaugos: rusiška pirtis, pobūvių salė (iki 50 žmonių). Vietų su nakvyne: 20. Vidos ir Alekso Jurkaičių kaimo turizmo sodyba bei Elenos ir Albino Klimų kaimo turizmo sodyba "Iešnalė taip pat yra Babrungėnų k.	Babrungėnų malūne yra L.Černiausko meno galerija-kūrybinės dirbtuvės.	Dviračių stovai, Informacinis stendas, Šiuikšlių dėžė, WC
12	11-12=1.7	Grigaičiai	Miškingo – ežeringo kraštovaizdžio aplinkoje išlikę keletas nedidelių sodybų	Justino Jurčiaus kaimo turizmo sodyba	Pietinė kaimo dalis su rekreacine infrastruktūra, atkurtomis sodybomis pritraukia daug turistų ir turi didelį potencialą.	
13	12-13=1.8	Ilgio ežero pakrantės-Stirbaičių miško masyvas	Trasa kerta tipišką Žemaitijos miško masyvą. Daugelyje vietų priartėja prie ežero su atsiveriančiais vaizdais į p.v. jo dalį	Kol kas jokios infrastruktūros nėra, miško kelias remontuotinas	Naudotina kaip turistinė trasa, siejanti su Beržoro, Stirbaičių kaimais. Trasos atkarpa įdomi visiškai neurbanizuotu kraštovaizdžiu.	Būtinasis kelio remontas, įrengiant ne mažiau kaip 7 pralaidas, pagerinant kelio dangą. Trasos žymėjimo ženklai, rodyklės (2) Atokvėpio vietos (iki 3)
14	13-14=2.1	Stirbaičiai	Ypatingai atraktyvus kalvotas miškingas kraštovaizdis su atsiveriančiomis erdvėmis	Platus žvyrkelis ir vidutinės kokybės keliai į periferinę kaimo dalį.	Vienkieminis tarpumiškių kaimas, išlaikęs senąją struktūrą ir tipišką sodybinį užstatymą, daug kryžių, koplyčių, p. daly prasideda Riaubos tako skulptūros	2 Rodyklės Stendas apie kaimo istoriją
15	14-15=1.0	Beržoro kultūros vertybių kompleksas	Kaimas apžvelgiamas nuo kalvėlių š.r. dalyje, taip pat atraktyvus vaizdas į ežerą nuo pietrytinėje pusėje	Kaime yra 6 kaimo turizmo sodybos.	Beržoro kultūros vertybių kompleksui priklauso: bažnyčios pastatų kompleksas (1545): (šv. Stanislovo bažnyčia (26954), varpinė (26955), koplyčia (26956));	Stendas prie kelio Beržoro kryžiaus keliui aprašyti, informaciniai ženklai

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
			esančios bažnyčios šventoriaus tvoros. Į šiaurę - aukščiausia ŽNP piet. dalies vieta - Staricos kalnas, atsiveria vaizdas į Platelių ežeryną		keturiolika Beržoro kryžiaus kelio koplyčių, Beržoro kaimo planinė erdvinė struktūra, tradicinės sodybos, mažosios architektūrinės formos, takų ir kelių tinklas (21324); kiti mažosios architektūros objektai, laidojimo vietos (S. Riaubos kapas, kt.)	prie koplyčių ir maršrutą žymintys ženklai Dviračių stovai (3) prie š. kaimo dalyje esančių koplyčių
16	15-16=1.0	Dviračių tako atkarpa Beržoras - Plateliai	Į rytus - vaizdas į Siberijos pelkių kompleksą	Dviračių takas asfalto dangos	Senojo Platelių – Beržoro kelio medžių alėjos fragmentai, Naujosios Platelių kapinės	Apžvalgos vieta prieš Siberijos pelkę.
17	16-17=0.5	Platelių dvaro sodyba (buvę svirnas, arklidės, rūsys, jauja, parkas, gamtos paminklai parke)	Sukurtas kultūrinis parko kraštovaizdis, natūraliai susiliejantis su greta esančiais miškais ir želdiniais	Parengti takai, apžvalgos vietos, stendai, muziejus	Sodybos ūkinių pastatų kompleksas (rūmai 1940 m. sudegė). Buv. Dvaro arklidėse po rekonstrukcijos 2011 m. vasarą atsidarys muziejus, svirne – gamtos, etnografijos, archeologijos, Platelių dvaro sodybos istorijos ekspozicijos, keičiamų parodų (konferencijų salė). Parkas po truputį rekonstruojamas ir pritaikomas lankymui.	Dviračių stovai Dangos rekonstrukcija centrinėje parko dalyje Rodyklės (4) Greta - stadionas
18	17-18=0.5	Platelių miestelio centras, bažnyčia, LC			Plateliai įdomūs savo planine struktūra ir būdinga Žemaitijos miesteliams centrine aikšte, architektūrinėmis vertybėmis bei Platelių dvaro sodyba.	Reikia dar bent dviejų dviračių nuomos punktų, plažo infrastruktūros, WC, mažosios architektūros elementų (suolų, pavėsinių, supynių ir t.t.).
19	18-19=0.7	Platelių jachtų klubas		Geras privažiavimas, Jachtų klubas, jachtų ir laivelių nuoma, kavinė, Nardymo centras, sporto aikštelės, stovyklavietė, tradicinių švenčių vieta	Ypač aukšto rekreacinio potencialo vietovė ir kompleksiškas rekreacijos centras vak. ežero pakrantėje, turintis prielaukas, įvairių tipų jachtų, viešbutį, kavinę. Nuo čia galima organizuoti vandens turizmo ir pėsčiųjų maršrutus, yra automobilių aikštelės, stovyklavietės infrastruktūra.	Būtina pertvarkyti prielaukas. Rodyklės su maršrutų žymėjimu.
20	19-20=0.6	Apžvalgos aikštelė (regykla)	Gražiausias ir geriausiai apžvelgiamas kraštovaizdis. Iš čia atsiveria Platelių ežeras su Pilies, Veršių salomis, Pliksale, Šventorkalnio			

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
			pusiasaliu bei tamsiais Plokštinės miškais.			
21	20-21=0.8	Šeirės takas	Ypatingai įvairus reljefo formas ir biotopus aprėpiantis pažintinis takas Kumelkaktė	Yra sukietintos dangos takas (remontuotinas) , keli tilteliai, stendai, vertybių aprašymai	Dvidešimt metų eksploatuojamas takas apima skirtingus biotopus (miško, pelkių, termokarstinio ežero, ežero pakrantės), supažindinama su griovų, raguvų, apypelkių reljefu.	Kietos dangos kelias 2,5 km, Rodyklės 3, 3 tilteliai per pelkę, 3 dviračių stovai, aikštelė Iškirsti ir atverti panoramas į ežerą
22	21-22=1.5	Piktežeris	Termokarstinės kilmės pelkinis labai atraktyvus gamtinis kraštovaizdis	Apžvalgos aikštelė, stendai, skulptūra	Ypač aukšto atraktyvumo ir vienas gražiausių objektų	Aikštelė su dviračių stovu Sustiprinti aikštelę Rodyklė
23	22-23=1.0	Medsėdžiai Sankryža su Platelių – Alsėdžių keliu	Tradicinis agrarinis kraštovaizdis su nedideliu urbanizacijos laipsniu	Kelio infrastruktūra	Tradicinis vienkieminis išretėjęs kaimas, kuriame yra išlikę du saugomi statiniai.	Reikia tiesinti nuvažiavimą į plentą
24	23-24=0.2	Stovyklavietė „Ažuolų sala“	Senais retais medžiais apaugusi ežero pakrantė	Stovyklavietė Ramūno Piepaliaus kaimo turizmo sodyba „Svirnelis“ Švenčių vieta	Ypač populiari ir gausiai lankoma stovyklavietė	Rekonstruotina infrastruktūra Rodyklė prie kelio Atskiras kampas dviračių turistams
25	23-25=0.7	Užpelkių piliakalnis	Atsiveria vaizdas į Platelių ežero š. dalies duburį	Rodyklė	Kelių sankryžoje esantis piliakalnis Nuo čia galima atšaka į Dovainių kaimą, kuriame galima aplankyti privatų Kazio Striaupos muziejų (klėtelę) ir susipažinti su tautodailininko medžio drožiniais.	Rodyklė Dviračių stovas Pravalyta nuo medžių apžvalgos vieta
26	25-26=0.7	Paežerės Rūdaičių kaimas	Posūkis į Gegrėnų kelią Vaizdas į Platelių ež. š. dalį	Šiaurinė stovyklavietė 3 kaimo turizmo sodybos	Rekomenduotina pasukti iki Ubagų salos 0,5 km	Rodyklė Stendas su Platelių ež. š. dalies aprašu Dviračių stovas Šiaurinėje stovyklavietėje
27	26-27=0.6	Ubagų sala	Atokvėpio vieta. Vaizdas į š. Platelių ežero dalį	Automobilių stovėjimo aikštelė	Aprašyta kaip tradicinė Žemaičių Kalvarijos atmaidų elgetų susirinkimo vieta	Rodyklė Laiptai nusileisti Stendas su aprašu

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
28	27-28=2.5	Paežerės Rūdaičių k. kapeliai, paukščių stebėjimo vieta prie Pakastuvos tvenkinio	Ypač vaizdinga pelkinio kraštovaizdžio panorama į vakarų pusę	Namelis, Informacija Stendas	Ypač atraktyvi teritorija, yra tradicijas atspindintys senųjų kapinėlių žemaitiškos mažosios architektūros pavyzdžių koplytėlės ir kryžiai. Greta - įrengtas paukščių stebėjimo bokštelis /namelis	Atokvėpio vieta: dviračių stovas, šiukšliadėžės, informacinis stendas, informacinis ženklas.
29	28-29=1.2	Atkarpa plentu iki posūkio į Paplatelės rekreacinę zoną	k. - Tradicinės sodybos d. panoramos į Platelių duburį, toliau - miškingos pakrantės	Apie 0,5 km 5 p. nuo kelio -2 privačios stovyklavietės, k. - kaimo turizmo sodyba	Asfaltuotas plentas	Atitvaras nuo automobilių kelių Rodyklė į Rekreacinę zoną
30	29-30=0.1	Atokvėpio -apžvalgos vieta (Paplatelės k)	Nuo Platelių ež. skardžio atsiveria panorama į ežerą	Greta - S.Mickevičiaus turistinė stovykla	Geriausiai apžvelgiama ežero pakrantė	Rekonstruoti laiptus, sutvarkyti želdinius, padaryti nedidelę aikštelę su platforma
31	30-31=0.8	Paplatelės rekreacinė zona	[vairus, daugiausia miškingas, kraštovaizdis	J. Leliūnienės kaimo turizmo sodyba, Algirdo Plokščio turistinė stovykla, viešbutis „Linelis“, stovyklavietė „Paežerė“, poilsio namai „Raska“, stovyklavietė, poilsio namai „Saulės slėnis“, stovyklavietė „Plokštinė“, R.Jankauskienės turistinė stovykla, S.Mickevičiaus turistinė stovykla	Didžiausia rekreacinę infrastruktūrą turinti ŽNP arealas. Santykinai tankus poilsio namų ir stovyklaviečių tinklas	Rodyklės (5), dviračių stovas, sustojimo vieta ir apžvalgos vieta, laiptai prie ežero
				Virginijaus Leliugos kaimo turizmo sodyba „Po ažuolais“		
32	31-32=1.0	Paplatelės pažintinis takas (2,3 km) aplink Sultekio tvenkinį	Labai savitas buvusio termokarstinės daubos pelkėtas kraštovaizdis su aukštais mišku apaugusiais šlaitais	Takas su sukietinta danga Skulptūros ar jų grupės Poilsio namai su sporto aikštynais	2,3 km ilgio takas prieisite Sultekio tvenkinį, kurio pakrantėse yra prieš tris dešimtmečius tautodailininkų sukurtos skulptūros, regyklą su panorama į tvenkinį. Gegužės – birželio mėn. galima išgirsti retų varliagyvių rūšių - mažųjų kūdrinių ir smailiasnukių varlių - koncertus, pasiklausyti reto paukščio - didžiojo baublio	

Nr.	Atstumas ² , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra, aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
					- bubenimo. Tvenkinio pakraščiuose auga saugomos augalų rūšys.	
33	32-33=1.0	Plokštinės stovyklavietė, Rūtos Jankauskienės turistinė stovykla	Vaizdas į ežerą	Pilnai įrengtos stovyklavietė ir stovykla	ŽNP stovyklavietė ir stovykla, kuriose galima apsistoti su savo palapinėmis tiek atvykusiems dviračiais, tiek automobiliu	Rodyklės (2) Stendas su informacija apie maršrutą
34	32-34=3.2	Militarizmo (šaltojo karo) muziejus	Sudarytas militarinis kraštovaizdis	Muziejus su informacine sistema, sustojimo aikšte, kita infrastruktūra	Vienas atraktyviausių ŽNP lankomų objektų, originalus ne tik šalyje, bet ir visame Baltijos regione	Šiuo metu įrengiama muziejinė ekspozicija
35	34-35=0.1	Plokštinės rekreacinis kompleksas. Plokštinės ekologinio švietimo centras	Sudarytas militarinis kraštovaizdis	Nakvynės paslaugos, Sporto aikštynai	Turi galimybes tapti vienu svarbiausių vakarinės pakrantės ekologinio turizmo ir rekreacijos centru	Kempingas, dviračių stovai, šiukšliadėžės, informacinis stendas, informaciniai ženklai.
36	35-36=0.1	Plokštinės pažintinis takas (3,2 km)	Tipiškas Plokštinės miško kraštovaizdis	Takas su informacija	3,2 km pažintinis takas, kviečiantis susipažinti su miškingu kalvotu kraštovaizdžiu, Pilelio šaltiniu.	Žymėjimas, rodyklės, stendas, nedidelė tako dangos rekonstrukcija
37	36-37=4.5	Babrungo ištakos, vaizdas į Platelių ežero dalį	Apžvalga į pietinę Platelių ežero dalį, vad. Laumalenkomis	Užtvankos statinys, kelias ir valčių laikymo vieta. Greta - Virgilijaus Razmos kaimo turizmo sodyba „Plokštinės pamiškė“	Galima įkurti vandens turizmo punktą, nuomoti valtį ir baidares bei organizuoti ekologinius žygius.	Užtvankos rekonstrukcija Valčių nuleidimo vieta Sustojimo vieta Dviračių stovai
38	37-38=0.3	Apžvalgos vieta tarp Ilgio ir Platelių ežerų	Viena vizaliniu požiūriu patraukliausių vietų	_____	Kol kas nieko nėra. Viena vizaliniu požiūriu patraukliausių vietų, atsiveria panoramos tiek į rytus, tiek į vakarus (Ilgio ežero duburį)	Apžvalgos vietą reikia įrengti nedidelį bokštą, šalinti dalį želdinių
		Toliau- grįžimas į Plungę arba į Platelius per Beržorą				

3 lent. Ekstermalus dviračių maršrutas (schemoje pažymėtas punktyrine linija)

Nr.	Atstumas ³ , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktivumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		Rekomenduotinas posūkis į Gegrėnų kelią			28-32 etapas įrengtinas II etape arba finansuojamas perskirstant lėšas	
39	26-39=4.2	Mačiūkių k. kapeliai	Atraktyvi miškinga kelio atkarpa, miškingas smulkiai kalvotas kraštovaizdis	Informacinis ženklas	Senoviniai kapeliai, išsaugoję Žemaitijos kaimo kapams būdingus bruožus: koplyčių, kryžių stilistiką, akmeninį aptvėrimą Pakelėje daug koplyčių, kryžių	Būtina skubi kryžių rekonstrukcija, želdinių prakirtimas
40	39-40=3.4	Mikytų alkakalnis	Kaimo pradžioje nuo kapų kalnelio atsiveria miškingo – agrarinio kraštovaizdžio mozaika, senų vienkieminių sodybų želdiniai	Mikytų pažintinis takas (1 km) Apžvalgos bokštas. įrengta automobilių stovėjimo aikštelė, stendai	Kaimo kapinėlės Platelių – Barstyčių – Notėnų kelių kryžkelėje. Senos sodybos, kryžiai, koplyčios. Mikytų alkakalnis (buvusi I tūkst. vid.-II tūkst. pr. šventvietė), mitologinis akmuo su Velnio pėda ir maldų šulinys. Šiauriniame šlaite yra akmuo su velnio pėda. Akmens paviršiuje matoma duobutė su nelygiais kraštais labai primena kanopą, arba “velnio pėdą”. Maldų (aukų) šulinys - nedidelė piltuvėlio formos duobė, išdėta akmenėliais.	Dviračių stovas Šiuokšlių dėžė
41	39-41=3.2	Pūčkorių piliakalnis Pūčkorių kaimas	Atsiveria kalvoto agrarinio kraštovaizdžio erdvės	_____	Senas išretėjęs gatvinis kaimas, kuriame, pasak legendų, gyvenę Platelių pilies patrankininkai. Išlikę keletas senovinių namų, struktūra.	Sutvarkyti ir parengti lankymui piliakalnį Ypatingą dėmesį skirti kaimo sodybų rekonstravimui. Stendai kaime Rodyklės prie piliakalnio ir kaime
42	41-42=1.2	Visvainių kaimas, Visvainių alkakalnis dailininko sodyba, vaistažolių ūkis	Miškingo kraštovaizdžio atvirose erdvėse įsikūrę vienkiemiai sukuria savitą kraštovaizdį. Daug didelių sodybinių želdinių	Vaistažolių ūkis su produkcijos pardavimu	Atraktyvus ir gana gyvybingas kaimas. Galimas sugrįžimas į Platelius asfaltuotu keliu.	Sutvarkyti ir parengti lankymui alkakalnį

³ Atstumas kilometrais, nuo taško x iki y, t.y. x-y= N km. Maršruto pradžia - Paežerės Rūdaičių kaimas

Nr.	Atstumas ³ , km	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
43	42-43=1.1 43-28=3.5	Uogučių kaimas	Miškingas kraštovaizdis su atsiveriančiais vaizdais į agrarines teritorijas ir Pakastuvos tvenkinio duburį	—————	Mažai atraktyvus ruožas, pereinantis iš miškingo į agrarinį kraštovaizdį	Kelio remontas, kelio ženklimas. Rodyklė
44	28-44=5.8	Gegrėnai, archeologinis kompleksas	Unikaliam Gegrėnų archeologiniam kompleksui priklauso: du piliakalniai (5493; 17180), du kapinynai (16310; 17181) ir senovės gyvenvietė (2561) ir pilkapiai.	Parengtas automobilių aikštelės projektas	Agrariniame miškingame kraštovaizdyje archeologijos objektų sandauga	Sutvarkyti ir parengti lankymui želdynus, įrengti stovėjimo aikšteles, rodykles, priėjimo takus.
45	44-45=6.7	Žemaičių Kalvarija (aikštė, Bazilika, Kristaus kančios kelias, Mačernio muziejus)	Jono Pauliaus II piligrimų kelio vietoms priklauso Žemaičių Kalvarijos šventovė (LR Vyriausybė 2007 m. patvirtino Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2007 – 2013 m. programą).	Yra geras kelių ir takų tinklas, maitinimo įstaiga	Žemaičių Kalvarijos kultūros vertybių kompleksui priklauso: Žemaičių Kalvarijų statinių kompleksas (1558) - Bazilika (28061), šventoriaus tvora su vartais (28062), vienuolyno namas (28063), koplytstulpis su skulptūromis (28064), 19 Kryžiaus kelio koplyčių (28065-28083); piliakalnis (6670), du kapinynai 930345, 5501), Žemaičių Kalvarijos vienuolyno vieta (30346), Žemaičių Kalvarijos gatvių tinklas, aikštės planas, tūrinės erdvinės kompozicijos visuma, gamtinė aplinka (17119), kiti mažosios architektūros objektai, laidojimo vietos, istorinės atminties vietos (Juškos kapas su paminklu (16746,15727), atminimo akmuo Sondeckių giminei, koplytstulpiai, kryžiai, koplytėlės, įvairios atminimo lentos, poeto V.Mačernio muziejus, kraštotyrimo K.Bružo muziejus)	Reikia sezoninio lankytojų centro
46	45-46=6.5	Mačernio kapas ir sodyba		Nuo kelio iš Žem. Kalvarijos į Barstyčius yra pastatytas kelio ženklas „Mačernio tėviškė, kapas“. Be to, yra medinė rodyklė.	Vyt. Mačernis gimtajame Šarnelės kaime užaugo ir sukūrė daugumą savo eilėraščių. Ten, Šarnelėje, ant Žvyrinėlio kalnelio, tarp aukštų pušų, eglių ir ąžuolų ir palaidotas poetas.	

4 lent. Vandens maršrutas

Nr.	Atstumas, km ⁴	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
VANDENS MARŠRUTAS						
1	0,0	Platelių jachtų klubas	Vaizdas į ežerą nuo pakrantės arba vakariniame šlaite įrengtos apžvalgos aikštelės	Turistinė stovyklavietė Nakvynės paslaugos Kavinė Nardymo centras	Ypač aukšto rekreacinio potencialo vietovė ir kompleksiškas rekreacijos centras vak. ežero pakrantėje, turintis priepilaukas, įvairių tipų jachtų, viešbutį, kavinę. Nuo čia galima organizuoti vandens turizmo ir pėsčiųjų maršrutus, yra automobilių aikštelės, stovyklavietės, infrastruktūra.	Santykinai gera būklė Reikia spręsti automobilių saugojimo klausimą (išnaudojant ant kalno esančią aikštelę).
2	1-2=0.7	Pilies sala Buvusios Platelių pilies vieta	Stačiašlaitė apaugusi sala, nuo kurios atsiveria vaizdas į vakarinį krantą	Saloje yra informacinė lentelė su gamtos paminklo pavadinimu	Pilies sala 5,5 ha (hidrografinis gamtos paminklas) – garsiausia Platelių ežero sala. XV a. joje stovėjo Lietuvos didikams priklausiusi pilis. Čia augantis miškas yra savaiminės kilmės, vyrauja apie 120 metų liepos, yra apie 160 metų ąžuolų. Saloje auga vešlus paupinio jonpaparčio sąžalynas, o pavasarį gausiai pražysta Lietuvos raudonosios knygos augalas tuščiaviduris rūtenis. Šioje saloje žinoma vienintelė Lietuvoje tikrojo žvynbaravykio augavietė, todėl vaikščiojimas tik nurodytais takais.	Aiškiau pažymėti ir sutvirtinti išlipimo vietą ir aiškiai sužymėti praėjimo takus. Reikalingas stendas.
3	2-3=0.3	Šventorkalnio pusiasalis-senojo tilto vieta	Ypač seną istorinę praeitį turinti teritorija – buvusi senoji Platelių miestelio ir dvaro vieta	Yra rodyklės ir takas	Pilies salą su Šventorkalniu, kuriame buvo senoji Platelių gyvenvietė, jungė tiltas, kurio poliai išlikę iki šių dienų.	Stendas, pagerintos kokybės takas, takų sistema aplink Šventorkalnį
4	3-4=1.3	Giliausia Platelių ežero vieta	Tik plaukiant tiesiai į poilsio namų zonos priepilauką		Tikėtina, kad čia yra giliausia (apie 50 m) siekianti ežero dubumą.	Pažymėti žemėlapyje
5	4-5=3.3	Plokštinės pliažas	Priartėja prie miškingos Platelių r. pakrantės. P. pusėje – salų ir pusiasalių gausa	Stovyklavietė ir pliažas	Galima išlipti. Viena geriausių Platelių maudyklų, pliažo įranga, smėlėta pakrantė	Reikalinga laikina sezoninė priepilauka
6	5-6=1.7	Paplatelės poilsio namų kompleksas, priepilauka,	Paplatelės rekreacinė zona. Galima 2-3 val. aasivaikščiojimas pažintiniu	Maitinimas, stovyklavietės, kaimo turizmo sodybos,	Didžiausią turistinės infrastruktūros koncentracija ŽNP teritorijoje	Būtina sezoninė pantoninė priepilauka ir laiptai į statų

⁴ Atstumas kilometrais, nuo taško x iki y, t.y. x-y= N km. Maršruto pradžia - jachtklubas

Nr.	Atstumas, km ⁴	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
		pasivaikščiavimo takas	taku arba stovyklavimas	Informaciniai stendai Paplatelės pažintinis takas		krantą
7	6-7=1.1	Klaipėdos jūros prekybos uosto poilsio bazė „Plateliai“	Panoramos į šiaurinę Platelių ež. dalį, Briedsalę	Vidutinio lygio stovyklos tipo namelių kompleksas	Turi didelį pertvarkos potencialą	Laikina prieplauka
8	7-8=0.8	Briedsalė	Briedsalė (hidrografinis gamtos paminklas) – didžiausia Platelių ežero sala, užimanti 6,1 ha plotą.	Saloje yra informacinė lentelė su gamtos paminklo pavadinimu.	Sala lėkštais krantais. Didžiąją salos dalį užima pelkė. Joje įsikūrę bebrai plečia savo valdas. Medynų pagrindą sudaro liepos ir ąžuolai. Salos pavadinimas kilęs nuo to, kad čia mėgdavę užklysti briedžiai. Saloje peri didieji dančiasnapiai, klykuolės.	
9	8-9=1.1	Kumelkaktė→į pažintinį taką	Ypatingai įvairus reljefo formas ir biotopus aprėpiantis pažintinis takas Kumelkaktė	Yra sukietintos dangos takas (remontuotinas), keli tilteliai, stendai, vertybių aprašymai	Dvidešimt metų eksploatuojamas takas apima skirtingus biotopus (miško, pelkių, termokarstinio ežero, ežero pakrantės), supažindinama su griovų, raguvų, apypelkių reljefu.	Kietos dangos kelias 2,5 km, Rodyklės 3, 3 tilteliai per pelkę, 3 dviračių stovai, aikštelė Iškirsti ir atverti panoramas į ežerą
10	9-10=0.7	Veršių sala	Veršių sala (hidrografinis gamtos paminklas) – trečia pagal dydį Platelių ežero sala. Plotas - 2,3 ha	Saloje yra informacinė lentelė su gamtos paminklo pavadinimu.	Visa sala apaugusi savaiminės kilmės mišriu mišku. Auga ąžuolai, liepos, eglės ir kiti medžiai. Jų amžiaus vidurkis apie 100 metų. Pavasarį saloje pražysta į Raudonąją knygą įrašyti augalai tuščiaviduriai rūteniai. Įdomi specializuotiems ekoturistams.	Švartavimosi prieplauka. Pakeltas medinis pasivaikščiavimo takas Medžių genėjimas ir tvarkymas
	10-1=0.2	Jachtų klubas	Vaizdas į ežerą nuo pakrantės arba vakariniame šlaite įrengtos apžvalgos aikštelės	Turistinė stovyklavietė Nakvynės paslaugos Kavinė Nardymo centras	Ypač aukšto rekreacinio potencialo vietovė ir kompleksiškas rekreacijos centras vak. ežero pakrantėje, turintis prieplaukas, įvairių tipų jachtų, viešbutį, kavinę. Nuo čia galima organizuoti vandens turizmo ir pėsčiųjų maršrutus, yra automobilių aikštelės, stovyklavietės, infrastruktūra.	Santykinai gera būklė Reikia spręsti automobilių saugojimo klausimą (išnaudojant ant kalno esančią aikštelę).

VANDENS EKO MARŠRUTAS (rekomenduojamas su gidu)

Nr.	Atstumas, km ⁴	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
	0.0	Jachtų klubas	Vaizdas į ežerą nuo pakrantės arba vakariniame šlaite įrengtos apžvalgos aikštelės	Turistinė stovyklavietė Nakvynės paslaugos Kavinė Nardymo centras	Ypač aukšto rekreacinio potencialo vietovė ir kompleksiškas rekreacijos centras vak. ežero pakrantėje, turintis priplaukas, įvairių tipų jachtų, viešbutį, kavinę. Nuo čia galima organizuoti vandens turizmo ir pėsčiųjų maršrutus, yra automobilių aikštelės, stovyklavietės, infrastruktūra.	Santykinai gera būklė Reikia spręsti automobilių saugojimo klausimą (išnaudojant ant kalno esančią aikštelę).
12	1-12=0.7	Pilies sala	Iš septynių ežero salų ši sala - antra pagal dydį, plotas - 5,5 ha. Garsiausia Platelių ežero sala, nes XV a. joje stovėjo Lietuvos didikams priklausiusi pilis.	Rodyklė, atkasta buv. pilies pamatų dalis	Salą su Šventorkalniu, kuriame buvo senoji Platelių gyvenvietė, jungė tiltas, kurio poliai išlikę iki šių dienų (galima įžvelgti plaukiant). Miškas yra savaiminės kilmės. Iš medžių vyrauja apie 120 metų liepos, 160 metų ąžuolai. Saloje auga vešlus paupinio jonpaparčio sąžalynas, o pavasarį gausiai pražysta Lietuvos RK augalas tuščiaviduris rūtenis. Šioje saloje žinoma vienintelė Lietuvoje tikrojo žvynbaravykio augavietė.	Sezoninis priplaukos
13	12-13=2.2	Plikosalė			Hidrografinis gamtos paveldo objektas - viena iš Platelių ežero salų, užimanti 2 ha plotą, pietinėje ežero dalyje. Sala iškili, apaugusi senais ąžuolais, eglėmis, liepomis. Kadais sala buvo plika, neapaugusi medžiais, nuo to, manoma, ir kilo salos pavadinimas. Pasakojama, kad senovėje Plikosalėje būdavo plakami nusikaltę baudžiauninkai. Dabar čia prieglobstį randa įvairūs gyvūnai, daugiausia – paukščiai.	Saloje yra informacinė lentelė su gamtos paveldo objekto pavadinimu.
14	13-14=1.0	Didieji vartai			Ežero susiaurėjimo vieta ties Laumalenkų hidrografiniu draustiniu.	
15	14-15=1.2	„Beržynėlio“ stovyklavietė		Ant ežero kranto įrengta minimali rekreacinė infrastruktūra: lauko baldai (stalai, suoliukai, pavėsinės), laužavietės, supynės, stendai, rodyklės, vietos palapinėms statyti.	Viena iš 7 prie Platelių ežero įkurtų stovyklaviečių. Patogi vieta vandens turizmo pradžiai.	Kelio ženklas, auto stovėjimo aikštelės, WC, geriamo vandens rezervuaro. Reikalingos valčių, baidarių nuomos paslaugos.

Nr.	Atstumas, km ⁴	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė infrastruktūros poreikis
16	14-16=1.2	Mažieji vartai	Siauriausia ežero vieta. Panoramos į Didįjį ežerą, miškingos pakrantės, didelis pakrantės vingiuotumas	Žinybinė Pakalniškynės stovyklavietė	Ežero susiaurėjimo vieta ties Laumalenkų hidrografiniu draustiniu. Įdomi gamta besidomintiems turistams	
17	16-17=1.2	Babrungo ištakos	Babrungo ištakos Vaizdas į pietinę Platelių ežero dalį	Virginijaus Razmos kaimo turizmo sodyba „Plokštinės pamiškė“ Vietų su nakvyne – 20. Valčių prieplauka, maudykla.	Dviejų gandriukų sodyba „Plokštinės pamiškė“ įsikūrusi prie Babrungo ištakų, Platelių ežero.	Auto stovėjimo aikštelės, Informacinis stendas, šiukšlių dėžių, WC.

5 lent. Pėsčiųjų maršrutas

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
PĖSČIŲJŲ MARŠRUTAS						
1	0.0	Platelių miestelio centras	Platelių ežero vakarinė pakrantė su į ežero duburį besileidžiančiomis raguvomis, užpelkėjančiomis įlankomis. Geriausiai apžvelgti nuo apžvalgos aikštelės ir Jazminų kalno.	Miestelyje yra 1 viešbučio paslaugas teikianti įmonė bei 1 apgyvendinimo paslaugas teikianti įmonė (poilsio namai), 9 kaimo turizmo sodybos, 3 maitinimo įstaigos, 4 parduotuvės, paštas, benzino kolonėle, ŽNP administracija ir lankytojų centras, Užgavėnių muziejus, dviračių nuomos punktas, ambulatorija.	Pirmą kartą minimi 1450 metais, miestelio pradžia galėjusi būti Pilies saloje, ir Šventorkalnio pusiasalyje. XVI a. Ant Šventorkalnio pusiasalio kalvos buvo pastatyta bažnyčia, greta – dvaras (XVII a. dvaras ir bažnyčia sudegė). 1773–1775 m. seimas Platelius atidavė Oginskiams. 1787 m. suteikta turgaus privilegija. 1792 m. vasario 24 d. Stanislovas Augustas Poniatovskis suteikė Magdeburgo teises ir herbą. 1804 m. įsteigta parapiinė mokykla. 1879 m. pradėjo veikti paštas ir telegrafas, 1915 m. – pirmoji vaistinė. 1923 m. miestelis smarkiai degė. Sovietmečiu buvo Platelių kolūkio centrinė gyvenvietė. 1991 m. įkurta Žemaitijos nacionalinio parko direkcija, 1997 m. patvirtintas naujasis Platelių herbas.	Reikia plažo infrastruktūros, WC, mažosios architektūros elementų (suolų, pavėsinių, supynių ir t.t.).

⁵ Atstumas kilometrais, nuo taško x iki y, t.y. x-y= N km. Maršruto pradžia - Platelių lankytojų centras

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
2	1-2=0.4	Platelių dvaro kompleksas, parkas	Platelių parkas: Raganos uosis (botaninis gamtos paminklas), didžiausias uosis Lietuvoje (kamieno apimtis 7,2 m, aukštis 32 m). Platelių liepa (botaninis gamtos paminklas) auga Platelių dvaro parke, pietinėje alėjoje. Jos apimtis krūtinės aukštyje – 5,40 m. Manoma, kad liepai yra apie 180 metų, nes parkas sodintas 19 a. pradžioje.	Gamtos paveldo objektas paruoštas lankymui. Yra medinė rodyklė lietuvių ir anglų kalbomis, užrašas medyje (autorius A.Vaškys) su gamtos paveldo objekto pavadinimu ir apimtimi, medis aptvertas medine tvora. Prie liepos yra informacinė medinė lenta su gamtos paveldo objekto užrašu.		Nuo pagrindinio kelio, vedančio į Plungę, yra apie 800 metrų. Reikalingos informacinės rodyklės.
3	2-3=0.5	Jazminų kalnas	Vienas aukščiausių apylinkių apžvalgos taškų		Viena išpūdingiausių panoraminių regyklų, nuo kurios atsiveria miestelio urbanistinė struktūra ir ežeras	Reikia automobilių aikštelės ir vietos dviračiams
4	3-4=2.0	Beržoro kaimas, koplyčia, bažnyčia, kapinės	vaizdas į Beržoro ežerą	Kaime yra 6 kaimo turizmo sodybos.	Beržoro kultūros vertybių kompleksui priklauso: bažnyčios pastatų kompleksas (1545): (šv. Stanislovo bažnyčia (26954), varpinė (26955), koplyčia (26956)); keturiolika Beržoro kryžiaus kelio koplyčių, Beržoro kaimo planinė erdvinė struktūra, tradicinės sodybos, mažosios architektūrinės formos, takų ir kelių tinklas (21324); kiti mažosios architektūros objektai, laidojimo vietos (S. Riaubos kapas, kt.)	Stendas prie kelio Beržoro kryžiaus keliui aprašyti, informaciniai ženklai prie koplyčių ir maršrutą žymintys ženklai Dviračių stovai (3) prie š. kaimo dalyje esančių koplyčių
5	4-5=1.0	Stirbaičių kaimas	Ypatingai atraktyvus kalvotas miškingas kraštovaizdis su atsiveriančiomis erdvėmis	Platus žvyrkelis ir vidutinės kokybės keliai į periferinę kaimo dalį	Vienkiemis tarpumiškių kaimas, išlaikęs senąją struktūrą ir tipišką sodybinį užstatymą, daug kryžių, koplyčių, p. daly prasideda Riaubos tako skulptūros	2 Rodyklės Stendas apie kaimo istoriją
6	5-6=4.3	Godelių kaimas	Visas maršrutas veda miškingu agrariniu kraštovaizdžiu su tipingomis šiam kraštui sodybomis	Daug tautodailės dirbinių, rodyklės Pakankamai geras žvyrkelis	Išlikę tradicinių žemaitiškų sodybų, yra privatus Reginos ir Justino Jonušų tautodailės ir etnografijos muziejus (įkurtas nuosavoje sodyboje), kuriame eksponuojami savininkų ir jau mirusio žymaus tautodailininko S. Riaubos medžio drožiniai. Buvusių kaimo kapinaičių	Stendas apie kaimo istoriją

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
					vietoje pastatytas koplytstulpis. Nuo šio kaimo į vakarus yra rašytojos Žemaitės tėviškė – Bukantė.	
7	6-7=3.3	Grigaičių kaimas	Miškingo – ežeringo kraštovaizdžio aplinkoje išlikę keletas nedidelių sodybų	Justino Jurčiaus kaimo turizmo sodyba Stovyklavietė Ilgio ež. pietinėje pakrantėje	Pietinė kaimo dalis su rekreacine infrastruktūra, atkurtomis sodybos pritraukia daug turistų ir turi didelį potencialą.	Būtinai kelio remontas
8	7-8=2.5	Babruno ištakos	Babruno ištakos Vaizdas į pietinę Platelių ežero dalį	Virginijaus Razmos kaimo turizmo sodyba „Plokštinės pamiškė“	Dviejų gandriukų sodyba „Plokštinės pamiškė“ įsikūrusi prie Babruno ištakų, Platelių ežero. Vietų su nakvyne – 20. Valčių prieplauka, maudykla.	Informacinis stendas, šiukšlių dėžių, WC.
ANTRASIS PĖSČIŲJŲ MARŠRUTAS						
15	0.0	Plokštinės RC	Sudarkytas militarinis kraštovaizdis	Nakvynės paslaugos, Sporto aikštynai	Turi galimybes tapti vienu svarbiausių Vakarinės pakrantės ekologinio turizmo ir rekreacijos centru	Kempingas, šiukšliadėžės, informacinis stendas, informaciniai ženklai.
16	15-16=0.1	Pažintinis takas	Tipiškas Plokštinės miško kraštovaizdis	Takas su informacija	3,2 km pažintinis takas, kviečiantis susipažinti su miškingu kalvotu kraštovaizdžiu, altinynais,	Žymėjimas, rodyklės, stendas, nedidelė tako dangos rekonstrukcija
17	16-17=0.1	Militarizmo muziejus		Muziejus su informacine sistema, sustojimo aikštele, kita infrastruktūra	Vienas atraktyviausių ŽNP lankomų objektų, originalus ne tik šalyje, bet ir regione	
18	17-18=3.3	Paplatelės botaninis zoologinis draustinis			Paplatelės botaninis-zoologinis draustinis. Draustinyje įrengtas Paplatelės pažintinis takas laukia Žemaitijos nacionalinio parko lankytojų, norinčių pailsėti, susipažinti su gamta.	
19	18-19=2.6	Plokštinės stovyklavietė	Vaizdas į ežerą	Pilnai įrengta stovyklavietė	Didžiausia ŽNP stovyklavietė, kurioje galima apsistoti ir su savo palapinėmis tiek atvykusiems dviračiais, tiek automobiliu	Rodyklės (2) Stendas su informacija apie maršrutą
20	19-20=0.8	Paplatelės rekreacinė zona	[vairus, daugiausia miškingas kraštovaizdis	Paplatelės stovyklavietė, Poilsio namai „Linelis“, Poilsio namai „Saulės slėnis“, Poilsio namai „Raska“, Poilsio namai „Plateliai“ (Klasko)	Didžiausia rekreacinę infrastruktūrą turinti ŽNP arealas. Santykinai tankus poilsio namų ir stovyklaviečių tinklas	Rodyklės (5), dviraži7 stovas, sustojimo vieta ir apžvalgos vieta, laiptai prie ežero

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
21	20-21=1.4	Pažintinis takas su skulptūromis	Labai savitas buvusio termokarstinės daubos pelkėtas kraštovaizdis su aukštais mišku apaugusiais šlaitais	Takas su sukietinta danga Skulptūros ar jų grupės Poilsio namai su sporto aikštytais	2,3 km ilgio takas. Sultekio tvenkinys, kurio pakrantėse yra prieš tris dešimtmečius tautodailininkų sukurtos skulptūros, regykla su panorama į tvenkinį. Gegužės – birželio mėn. galima išgirsti retų varliagyvių rūšių - mažųjų kūdrinių ir smailiasnukių varlių - koncertus, pasiklausyti reto paukščio - didžiojo baulbio - bubenimo. Tvenkinio pakraščiuose auga saugomos augalų rūšys, gana dažnai galima pamatyti retus paukščius ar gyvūnus.	
15	21-15=2.8	Plokštinės RC	Sudarkytas militarinis kraštovaizdis	Nakvynės paslaugos, Sporto aikštytai	Turi galimybes tapti vienu svarbiausių Vakarinė s pakrantės ekologinio turizmo ir rekreacijos centru.	Kempingas, šiukšliadėžės, informacinis stendas, informaciniai ženklai.
TREČIASIS PĖSČIŲJŲ MARŠRUTAS						
1	0.0	Platelių lankytojų centras		Supažindinama su Nacionaliniu parku ir lankytojų centre esančia Gamtos ekspozicija, gausias vabalų, kerpių kolekcijas. Galimybė įsigyti lankstinukų apie lankytinus objektus, gauti svarbios informacijos planuojamai kelionei.		
9	1-9=1.1	Šventorkalnis	Į Platelių ežį įsiterpęs pusiasalis		Pilies salą su Šventorkalniu, kuriame buvo senoji Platelių gyvenvietė, bažnyčios kalva, jungė tiltas, kurio poliai išlikę iki šių dienų.	Keliuko gerinimas
10	9-10=0.9	Jachtų klubas	Vaizdas į ežerą nuo pakrantės arba vakariniame šlaite įrengtos apžvalgos aikštelės	Turistinė stovyklavietė Nakvynės paslaugos Kavinė Nardymo centras	Ypač aukšto rekreacinio potencialo vietovė ir kompleksiškas rekreacijos centras vak. ežero pakrantėje, turintis prieplaukas, įvairių tipų jachtų, viešbutį, kavinę. Nuo čia galima organizuoti vandens turizmo ir pėsčiųjų maršrutus, yra automobilių aikštelės, stovyklavietės, infrastruktūra.	

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
11	10-11=0.8	Šeirės takas	Ypatingai įvairus reljefo formas ir biotopus aprėpiantis pažintinis takas Kumelkaktė	Yra sukietintos dangos takas (remontuotinas), keli tilteliai, stendai, vertybių aprašymai	Dvidešimt metų eksploatuojamas takas apima skirtingus biotopus (miško, pelkių, termokarstinio ežero, ežero pakrantės), supažindinama su griovų, raguvų, apypelkių reljefu.	Kietos dangos kelias 2,5 km, Rodyklės 3, 3 tilteliai per pelkę, 3 dviračių stovai, aikštelė Iškirsti ir atverti panoramas į ežerą
12	11-12=1.1	Piktežeris	Termokarstinės kilmės pelkinis labai atraktyvus gamtinis kraštovaizdis	Apžvalgos aikštelė, stendai, skulptūra	Ypač aukšto atraktyvumo ir vienas gražiausių objektų	Aikštelė su dviračių stovu Sustiprinti aikštelę Rodyklė
13	12-13=1.5	Užpelkių piliakalnis	Piliakalnis atskiroje kalvoje, . Aikštelė ovali, pailga rytų – vakarų kryptimi, 33x11 m dydžio, vakarinėje pusėje supiltas 0,3 m aukščio, 12 m pločio pylimas. Šlaitai vidutinio statumo, 8 m aukščio. Piliakalnis apaugęs retomis pušelėmis.	Piliakalnio šlaite pastatytas kryžius, rodyklė. 200 metrų į rytus nuo piliakalnio yra Vaido Vyšniausko ir Egidijaus Norvaišo kaimo turizmo sodyba „Šiaurinė paežerė“, Maždaug 1 km į rytus nuo piliakalnio R. Skridailienės kaimo turizmo sodyba.	Atraktyvus vaizdas į pietų pusę	Reikalingos rodyklės, želdinių praretinimas ir panoramų atvėrimas
14	13-14=1.7	Medsėdžiai	Tradicinis agrarinis kraštovaizdis su nedideliu urbanizacijos laipsniu. Medsėdžių senkapis su koplyčia	Kelio infrastruktūra	Tradicinis vienkieminis išretėjęs kaimas, kuriame yra išlikę du saugomi statiniai.	Stendas apie kaimo struktūrą ir istoriją. Išvalyti apžvalgos vietas Suderinti sodybų eksponavimo galimybę
1	14-1=2.9	Plateliai	PLATELIŲ ežero vakarinė pakrantė su į ežero duburį besileidžiančiomis raguvomis, užpelkėjančiomis įlankomis. Geriausiai apžvelgti nuo apžvalgos aikštelės.	Miestelyje yra 1 viešbučio paslaugas teikianti įmonė bei 1 apgyvendinimo paslaugas teikianti įmonė (poilsio namai), 9 kaimo turizmo sodybos, 3 maitinimo įstaigos, 4 parduotuvės, paštas,	Pirmą kartą minimi 1450 metais. Miestelis iki XVII a. pab. buvo įsikūręs Šventorkalnio pusiasalyje, kurį su Platelių ežero Pilies sala ir joje stovėjusiomis pilimis jungė medinis tiltas. Tiltu liekanos – ažuoliniai poliai – po vandeniu išsilaikė iki šių dienų. Platelių ežere rasti ir trys luotai. Nuo XVII a. pab. Platelių miestelis pradeda kurtis naujoje, dabartinėje, vietoje.	

Nr.	Atstumas, km ⁵	Lankytini objektai pavadinimas	Vertingi kraštovaizdžio objektai/arealai, apžvalgos vietos	Turistinė infrastruktūra; Aptarnavimo paslaugos	Turistinis atraktyvumas, potencialas	Fizinė būklė; Infrastruktūros poreikis
				<p>benzino kolonėle, ŽNP direkcija ir lankytojų centras, Užgavėnių muziejus, Platelių dvaro svirnas, dviračių nuomos punktas, ambulatorija.</p>	<p>1787 m. Plateliams suteikta dviejų prekymečių privilegija, 1788 m. ši privilegija išplečiama – be minėtų leisti dar trys prekymečiai.</p> <p>1792 m. vasario 24 d. Plateliams suteiktos Magdeburgo (miesto savivaldos) teisės ir herbas – šv. Petras melsvame fone, raudonais rūbais, rankoje laikantis raktą, virš jo – aukso spalvos aureolė. 1773–1775 m. seimas Platelius atidavė Oginskiams. 1797 m. Rusijos caras Pavlas I Platelius padovanojo pabėgėliui iš Prancūzijos grafiui Marijonui Gabrieliui Florentui Augustui Šuazeliui-Gufje. Keturios Šuazelių kartos dvarą valdė iki 1940 m.</p> <p>1804 m. įsteigta parapiinė mokykla. 1879 m. pradėjo veikti paštas ir telegrafas, 1915 m. – pirmoji vaistinė. 1923 m. miestelis smarkiai degė. Sovietmečiu buvo Platelių kolūkio centrinė gyvenvietė. 1991 m. įkurta Žemaitijos nacionalinio parko direkcija. 1997 m. patvirtintas naujasis Platelių herbas.</p>	

3. VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO GALIMYBĖS

3.1. KUR GERIAUSIAI PRADĖTI TURIZMO TRASAS AR MARŠRUTUS?

Ankstesniame skyriuje pateikiama detali informacija, įvertinant lankomų objektų pritaikymą turizmui, esamą infrastruktūrą ir ženklumą, pateikiami trumpi pasiūlymai geresniam jų pritaikymui, įtraukiant juos į trasas ar maršrutus.

Toliau studijoje išnagrinėti ir praktiškai patikrinti keletas maršrutų (trasų) variantų įvertinant keletą maršrutų ar trasų pradžios/pabaigos taškų (žr. „Maršruto fotofiksacija“ ,Priedas Nr. 2).

Maršrutų pradžios taškai turi atitikti specifinius reikalavimus:

1. Geras privažiavimas visuomeniniu transportu (autobusu ar traukiniu);
2. Galimybė parkuoti automobilį (kartais - ir saugoti);
3. Galimybė saugiai ir racionaliai išvažiuoti/išeiti į maršrutą;
4. Maitinimo/aptarnavimo paslaugų artumas;
5. Turistinės informacijos teikimo vieta;
6. Dviračių ir kito turistinio inventoriaus nuoma, remontas;
7. Kuo mažesnis atstumas iki lankomų objektų;
8. Saugumo faktorius;
9. Aplinkos kokybė (estetiniai ir ekologiniai kriterijai);
10. Galimybės nakvynei.

Išanalizavus galimus variantus, kaip racionalūs ir turintys galimybes plėstis, siūlytini keturi maršrutų (trasų) pradžios taškai:

- Iš Plungės autobusų/geležinkelio stoties;
- Iš motelio Portas (Šiaulių – Palangos ir Tauragės – Mažeikių kelių sankryža);
- Iš Platelių miestelio centro;
- Plokštinės rekreacinio komplekso.

Plungės stoties variantas patogus pagal 1, 3, 4, 7, dalinai 2, 5, 8 reikalavimus. Didžiausia problema - aplinkos kokybė. Greta esančios geležinkelio ir autobusų stotys vizualiai sudaro vieningą keleivių aptarnavimo kompleksą, tačiau skirtinga šių pastatų sutvarkymo ir estetinė kokybė (žr. 6 pav.) Jei geležinkelio stotis atitinka ir šiuo metu autobusų stoties kompleksas yra apleistas, nusidėvėjęs, nebeatitinkantis nei techninių, nei aptarnavimo, nei estетinių reikalavimų.

6 pav. Plungės autobusų ir geležinkelio stočių teritorija.

Remiantis valstybiniais ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo principais (PPP), stoties teritorijoje ir pastatuose, galima įkurti visą eilę paslaugų teikimo taškų:

- informacijos centras;

- ▣ dviračių nuomos ir remonto punktą;
- ▣ pigios nakvynės galimybę (pvz.: motelį);
- ▣ automobilių saugojimo galimybę.

Kadangi dalis potencialių lankytojų atvyksta savo transportu iš Šiaulių/Panevėžio, Kretingos/Palangos, Tauragės ar Mažeikių pusės, todėl tikslinga maršruto pradžios/pabaigos tašką numatyti šių transporto magistralių sankirtoje. Šiuo atveju būtų išvengta kelionės automobiliu tiek į Žemaitijos nacionalinį parką, kas yra sveikintina plėtojant aktyvaus pažintinio, tačiau nenaudojant automobilio, turizmo sistemą. Aptarnavimo centru galima pasirinkti greta kryžkelės jau veikiančią **motelį ir pramogų centrą Portas**. Jis atitiktų 1,2, 3, 4, 6, 7, 8 reikalavimus. Pradėjus veiklą, reikėtų sukurti informacijos teikimo paslaugą (motelyje arba benzino kolonėlėje), ir dviračių ir kito turistinio inventoriaus nuomos bei remonto paslaugą. Paslaugas gali teikti privatus verslas, tačiau reikėtų nedidelės savivaldybės iniciatyvos kuriant IC punktą. Šioje vietoje pakanka teritorijos potencialiai centro plėtrai. Siekiant užtikrinti eismo saugumą, būtina užtikrinti saugų eismą dviračiams kertant Plungė- Mažeikiai kelią.

Platelių miestelio centro variantas patogus trumpalaikio poilsio lankytojams ar turistams, kurie tikisi per savaitgalį aktyviai pailsėti. Maršrutas atitinka 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, dalinai 10 reikalavimus. Miestelio centre yra ŽNP lankytojų centras, 2-3 maitinimo įstaigos, dviračių nuomos paslauga, geras išvažiavimas ir nedidelis atstumas iki lankomų objektų. Tačiau nėra patogiu atvykti visuomeninių transportu, ribotos galimybės parkuoti ir saugoti automobilį. Nėra galimybių plėtrai, tačiau yra galimybė suteikti daugiau informacijos keliaujantiems įrengiant informacinius ženklus ir taip paskatinti atvykstančiuosius aktyviai keliauti.

Plokštinės rekreacinis kompleksas turi didžiausią potencialą plėtrai tiek dėl didelės gretutinės neprivatizuotos teritorijos ir palaiptai besiformuojančios rekreacinės infrastruktūros. Šiuo metu jis atitinka 2, 3, 7, 8, 9, 10 reikalavimus. Tačiau šioje teritorijoje egzistuoja ribotos privažiavimo galimybės, nėra teikiamos maitinimo paslaugos (teikiamos už 4 km), kol kas gana žemo lygio nakvynės galimybės. Yra galimybė sukurti informacijos centrą, dviračių remonto paslaugas. Labai patogi vieta ŽNP teritorijos pažinimui ir lankymui. Kompleksas turi puikias sąlygas kitų paslaugų teikimui, yra galimybė teritorinei plėtrai, netoli pažintiniai takai, pliažas.

Parentant ir vertinant maršrutus buvo naudotasi Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schema, šio parko lankytojams skirta kartografinė medžiaga, Plungės rajono turizmo plėtros galimybių studija, kitais strateginiais bei teritorijų planavimo dokumentais ir ekspertiniu vertinimu. Studijoje buvo įvertinti 9 galimų maršrutų (antras skyrius) ruožai, kurių bendras ilgis siekė apie 55 km. Galimi trasų variantai buvo nagrinėjami atsižvelgiant į trumpalaikius ir ilgalaikius (4-10 m) laikotarpiui keliamus tikslus. Pagrindinis ilgalaikis šiaurinės Plungės dalies turizmo plėtros siekis - turistinėmis trasomis ar maršrutais (automobilių, dviračių, pėsčiųjų) sujungti tris labiausiai lankomas šio regiono gyvenamąsias vietas – Plungę, Platelių ir Žemaičių Kalvariją. Artimiausiu metu reikia sukurti būtiną viešąją turistinę infrastruktūrą turistams keliauti dviračiais, pėsčiomis ar vandeniu Platelių ežero apylinkėse ir sudaryti sąlygas poilsiauti Žemaitijoje saugiai, patiriant naujų pažinimo įspūdžių ir pramogų.

Turizmo trasų ar maršrutų pradžios parinktos patogiausiose turistams atvykti ar išvykti vietose, tačiau kad šios vietos būtų pritaikytos turistams, pirmiausiai reikia jas pritaikyti, t.y. įrengti viešąją infrastruktūrą, paženklinėti ir pažymėti juos ne tik žemėlapiuose bet ir vietovėje, bei išpopuliarinti naudojant komunikacijos priemones ir kanalus pradėdant nuo vietinių, o vėliau sulaukiant atvykstančiųjų iš užsienio turistų.

3.2. DVIRAČIŲ TURIZMO TRASŲ GALIMYBĖS

Dviračių turizmas ir kelionės pėsčiomis yra aktyvaus poilsio forma, kuri gali būti pasiekama mažomis laiko ir finansinėmis sąnaudomis. Plungės rajono turistinės zonos yra ypač tinkamos pėsčiųjų ir dviračių žygiams turistinėmis trasomis. Nors galiojančiose planavimo schemose yra pažymėtos dviračių trasos, tačiau iš esmės jos yra formalios, neparuoštos nei dviračiams nei pėstiesiems. Čia yra įrengtas vienintelis Plungės rajone dviračių takas Plateliai - Beržoras (trasos ilgis 2 km). Tačiau keliaujančiam dviračiui, ar mėgstančiam poilsiauti su dviračiu to nepakanka. Vasarą Platelių, Beržoro, Plokštinės, Mikytų, Bukantės vietovėse būna labai daug turistų, todėl norint užtikrinti turistų saugumą ir plėtoti ekologišką turizmą tokie takai yra būtini. Į vieną didžiausių lankytojų traukos objektų - Militarizmo ekspoziciją Plokštinės

miške taip pat yra būtinas dviračių takas. Dviračių nuomos paslauga šioje vietovėje taip pat neišvystyta, nors tikėtina kad paklausa šiai turizmo transporto priemonei yra didelė.

Kokie reikalavimai keliami dviračių tako projektavimui, ar trasai? Kelių eismo taisyklės (KET) nustato, kad DT - ženklų „Dviračių takas“ pažymėta, dviračių ir mopėdų eismui skirta kelio dalis arba takas, kuriuose draudžiamas motorinių transporto priemonių eismas. Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme dviračių takas yra apibrėžtas kaip dviračių eismui skirtas kelias arba kelio dalis, pažymėti kelio ženklų „Dviračių takas“, kuriuose motorinių transporto priemonių eismas draudžiamas. Dviračių takas privalo būti atskirtas nuo kelio ar jo dalių kelio ženklais arba kelio inžinerinėmis priemonėmis.

Planuotojai dažnai naudoja kitą DT apibrėžtį - dviračių ir mopėdų eismui skirta kelio dalis arba takas. Gali būti pažymėta kelio ženklais "Dviračių takas" arba "Pėsčiųjų ir dviračių takas". KET ženklų 411 "Dviračių takas", leidžiama tik važiuoti dviračiais ir mopėdais. KET ženklų 413 "Pėsčiųjų ir dviračių takas", leidžiama eiti pėstiesiems ir važiuoti tik dviračiais bei mopėdais.

Bet kuriuo atveju galima konstatuoti, kad įstatymus ar planavimo normas atitinkančių dviračių takų Plungės mieste ir Plungės raj. šiaurinėje dalyje yra tik keletas:

- Plungės mieste – jungiančių centrinę dalį su kapinėmis, Kaušėnų sodai;
- Plateliuose tarp Platelių ir Beržoto;
- Platelių centro ir jachtklubo.

Pastaruoju metu vis dažniau įsigali terminas žaliakelis – tai atskirta nuo automobilių kelių tinklo, einanti per želdynus arba apželdinta dviračių ir pėsčiųjų eismui įrengta trasa, kur draudžiamas motorinių transporto priemonių eismas. Tokių trasų įrengimas taip pat gana komplikuoatas dėl gana tankaus kaimo apgyvendinimo, alternatyvių privažiavimo trūkumo, bei privačios žemės nuosavybės. Todėl dviračių takus skatintina įrengti naudojant miško kelius, kur kelių tinklas yra gana tankus pvz., Platelių ež. rytinėje pusėje, Ilgio ež. ryt. pakrantėje.

Atsižvelgiant į realią situaciją bei galiojančius teisinius dokumentus bei techninius reglamentus, būtina įvertinti, kad geriausias būdas įrengiant turizmo trasas ar maršrutus, šiame regione bus būtinos susisiekimui atkarpose panaudoti dalį regiono kelių, kuriuose yra galimybė įrengti žaliakelius, bei reikiamuose segmentuose, kuriuose eismo intensyvumas gana žemas, reikia panaudoti bendro naudojimo savivaldybės kelius, ar miško kelius. Tad praplečiant dviračių trasas apibrėžtį, naudotina nuostata, kad -

dviračių trasa gali būti įrengiama kaip didelio intensyvumo (daugiau kaip 3000 automobilių per parą) motorizuoto transporto gatvės ar kelio dalis, pritaikyta dviračiams su specialiai tam skirta (įrengta) dviračių juosta šalia gatvės ar kelio nutiestu dviračių (arba pėsčiųjų ir dviračių) taku, žaliakeliu, arba įrengiant atitvaras; bei tik privažiavimo kelias, skirtas vietos susisiekimo reikmėms, naudojamas specialiai greitį ribojančia įranga ar ; ar tinkamos dangos pažymėtas miško ar lauko kelias.

Dviračių trasų planavimo principai

Rajone vietinių kelių tinklas yra pakankamas kad suformuoti jungtis keliauti dviračiais, tačiau pagrindiniai krašto ar rajoniniai keliai padengti kieta danga (asfaltbetonių) yra netinkami dviračių turizmui tiek dėl saugumo, nes šiuose yra pernelyg didelis eismo intensyvumas (jei per parą pravažiuoja daugiau kaip 3000 automobilių, trasa turi būti įrengiama su atitvaru arba žaliakelyje), tiek dėl menko sąlyčio su gamta ir mažo patrauklumo.

Projektuojant dviračių trasas svarbiausias kriterijus yra trasų (maršrutų) atitikimas saugų eismą keliuose reglamentuojančių dokumentų reikalavimams. Tačiau svarbus kriterijus yra žemės nuosavybė, kas ypač keičia įrengimo kainą. Rengiant pasiūlymus dviračių trasoms ir maršrutams buvo ieškoma geriausių bet kiek galima pigesnių inžinerinių būdų dviračių trasų įrengimui. Siūlomos dviračių trasos turi apimti 1 dienos trukmės maršrutą (max. 40-60 km), arba 3-4 val. žiedines trasas (iki 20 km). Pagrindiniai planavimo principai ir galimybės yra pateikiami šiame skyriuje.

Studijoje įvardinami esminiai principai dviračių trasų planavimui:

- saugumas – kuo mažesnė tikimybė susidurti su autotransportu ir pėsčiaisiais, greičio sureguliuojimas nuokalnėse) užtikrintas matomumas;

- psichologinis komfortas – patogumas, pakankamas plotis, maža oro tarša ir triukšmas, mažas dulketumas, nedidelis motorizuotų transporto priemonių srautas;
- naujų išpūdžių ir atradimų galimybė – kuo didesnis lankomų objektų ar atraktyvių kraštovaizdžių kiekis;
- pakankama infrastruktūra: nakvynės vietos, maitinimas, remontas, parduotuvės, turistinė informacija ir pan.

Pagal patirties kiekį ir lūkesčius pojūčiams studijoje dviratininkai skirstomi: pradedantys, patyrę, mišrūs. Pagrindiniai principai iliustruojantys dviračių turistų poreikius:

- dviračių turistai yra didelis, neišnaudotas ne tik Plungės raj. bet ir visos Lietuvos turizmo potencialas;
- dviračių turistai vyksta skatinami siekio atrasti vis naujas vietas ir patirti naujų išpūdžių;
- dažniausiai dviratininkai yra pavieniai, nors kartais pasitaiko ir 20 – 40 žmonių grupės; nusistovėjęs srautas dviratininkų yra tik pajūrio dviračių trasoje;
- dviratininkai ieško autentikos, gražios aplinkos ir turtingo kraštovaizdžio vietų;
- pakelėje dviratininkai turi rasti būtiną infrastruktūrą (sustoti pailsėti, pasislėpti nuo lietaus, šiukšliadėžes, WC, atsigerti ir pan.), kaimo turizmo sodybų ar kitų nakvynės, maitinimo ir kitų paslaugų vietų;
- Lietuvoje populiarius dviračių turizmui trunkamas sezonas trunka 5 mėnesius nuo gegužės iki rugsėjo, kitu metų laiku, reikia valyti ir prižiūrėti dviračių takus, kad jie išliktų tinkamai naudoti.

Lietuvoje iki šiol vis dar nėra daug dviračių trasų projektavimo ir įrengimo patirties, trūkta detalių projektavimo reikalavimų ir reglamentų. Kaip tik dabar yra rengiamos *pėsčiųjų ir dviračių takų įrengimo taisyklės*, tačiau kol kas su jomis susipažinti nėra galimybės, nes I redakciją viešam svarstymui planuojama pateikti tik 2011 m. pavasarį.

Teisiniai dokumentais apibrėžti ir galiojantys esminiai kriterijai projektuojant dviračių trasas greta automobilių kelių, ar planuojant dviračių eismą bendrame sraute, apibrėžiami pagal reikalavimus keliams, t.y. priklauso nuo to, prie kokios kategorijos kelių dviračių trasos bus planuojamos. Projektuojant dviračių takus, labai griežti reikalavimai yra keliami krašto ar rajoninės reikšmės keliams, ir daug paprastesni yra keliami mažesnio eismo intensyvumo - savivaldybės ar miško keliams. Todėl, analizuojant potencialius maršrutus, buvo analizuojama ir kelio kategorija, bei ieškoma galimybių įrengti trasas esamais keliais, šalia jų ar miško/lauko keliais sukuriant naujas rekreacijos galimybes.

Kadangi mūsų analizuojamuose pasiūlymuose nėra planuojama įrengti dviračių trasų magistraliniais ar krašto keliais tai studijoje šių atvejų detalai nenagrinėsime. Tuo tarpu įrengiant dviračių trasas vietiniais, lauko ar miško keliais, didžiausia problema yra saugumas atsižvelgiant į kitų transporto priemonių srautą bei kelios dangos tinkamumas važiuoti dviračiu.

Esant poreikiui suteikti prioritetą esamą kelią panaudoti dviračių srautui, kyla poreikis apriboti vietinio kelią intensyvų naudojimą automobiliais, arba užkirsti tikėtiną galimybę intensyviai naudoti kelią motorizuotomis priemonėmis po kelio asfaltavimo, yra galimybė asfaltuoti kelio dangą ne didesnio pločio nei 4,5 m. ir nustatyti *privažiavimo kelio* statusą, kas suteikia apribojimus važiuoti keliu didesniu greičiu nei 50 km/h. ir pan. Tai pat reikia nepamiršti, kad nors pagal galiojančius statybos techninius reglamentus minimalus dviračio dangos plotis dviem kryptimis yra 2,0 m, tačiau efektyviausias planuojamas dviračių tako plotis turėtų būti ne siauresnis nei 2,5 m., nes tokio pločio dangą lengviau valyti ir prižiūrėti, o taip pat bus saugu apsilenkti ar keliauti didesnėmis grupėmis. Reikia nepamiršti kad atsižvelgiant į maksimalų leistiną dviračių takų greitį reikia projektuoti posūkio spindulius ir kreives miško ar lauko keliuose. Taip pat keliaujant dviračiu yra būtina ir kita viešoji infrastruktūra ir inžineriniai įrenginiai tai yra sustojimo vietos, pavėsinės nuo lietaus, suoločiai, tilteliai (besiskiriantys nuo pėsčiųjų), informaciniai ženklai, nuorodos, stendai, dviračių stovėjimo stovai patraukliose sustojimo vietose, ir pan.

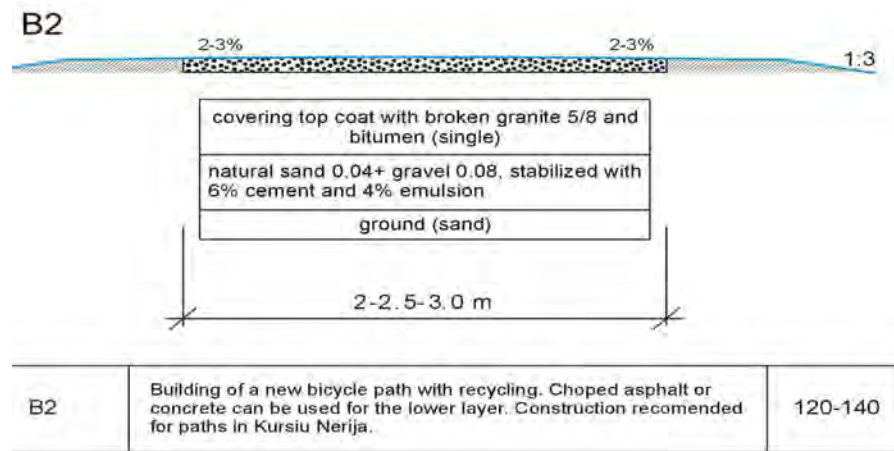
Kita didelė problema keliaujant dviračiais yra danga. Dažniausiai vietiniai keliai yra žvyro dangos. Tuomet tokius kelius pritaikyti dviračių turizmui yra keletas būdų:

- Pagerinti dangą, naudojant smukios frakcijos žvyrą;
- Pagerinti dangą, naudojant sutankinimo metodą su smulkiu žvyru/skalda su specialiais rišikliais;
- Padengti asfaltbetoniui tik 4,5 m. asfaltbetonio dangos pločio juostą, ko pakanka privažiavimo keliui, bet nepakanka intensyvaus eismo keliui.

Pagrindinės esamų žvyrkelių problemos:

- Motorizuoto transporto žvyrkeliams yra naudojama stambios frakcijos žvyro sluoksnio skalda arba žvyras, kuri praktiškai yra netinkama ir nepatogi važiuojant dviračiais;
- Dažnai dangos paviršius nuo intensyvaus transporto priemonių naudojimo, arba nuo lietaus poveikio dažnai būna provėžuotas ar rėvėtas, todėl pavojingas važiuojant dviračiais;
- Žvyro dangos pagrindinis minusas – didelis dulketumas, ypač menkina patrauklumą dviratininkams sausuoju metų laiku;
- Žvyrkeliuose, įrengiant dviračių ženklimą, tinkamas būdas tik vertikalus ženklavimo metodas.

Daugeliu atvejų žvyrkeliais planuojamų dviračių trasų dangą galima patobulinti, naudojant sutankinimo metodą ir naudojant smulkų žvyrą/skaldą su specialias riškiais. Tokia technologija prieš 10 metų naudota Kuršių nerijos nacionaliniame parke ir tai pasiteisino Lietuvos klimatinėmis sąlygomis. Tačiau tokiais keliais leidžiama važinėti tik dviratininkams.

7 pav. Dviračio takui dangos technologinis pasiūlymas (šaltinis Lietuvos dviračių turizmo galimybių studija).

Įrengiant dviračių takus miško keliuose, taip pat būtinas specialus dangos sutvirtinimas ar įrengimas ir nuolatinė dangos priežiūra: smulkios frakcijos skaldelė, suspaustas ir riškiais surištas viršutinis kelio dangos sluoksnis. Miško keliukai ir takai labiau tinka naudoti dviratininkams, tačiau:

- rytiniame Platelių ež. pakraštyje, ypač sausuoju periodu, susidaro minkštas smėlis todėl keliukai tampa sunkiai pravažiuojamais;
- vietomis miško keliai užžėlę aukšta žole todėl keliauti dviračiu nėra patogu;
- žemesnėse vietose susitelkia vanduo, patižę slidžios vietos, nepatrauklios ar net tampa nepravažiuojamos.

Išlaikant antrame skyriuje apibrėžtus pagrindinius principus formuojant trasas ir maršrutus rajone, buvo siekiama sujungti trasas žiedais, kurie pabrėžtų kraštovaizdžio patrauklumą, tačiau kartu būtų saugūs keliauti. Nežiūrint, kad pagal Plungės rajono savivaldybės bendrąją planą dalis dviračių tako (jungtis tarp Plungės ir Platelių) yra suplanuota rajoniniu keliu nr.164, parenkant turistinį maršrutą ar trasą buvo siekiama surasti kiek galima mažesnio intensyvumo kelią, ir kuo geresnį kraštovaizdį, didinant kelio panaudojimo dviračių turizmui potencialą. Todėl susieti dvi patrauklias turistines vietas – Plungę ir Platelius, buvo pasirinktas vietinis kelias per Žvirblaičius iki Beržoro. Labiausiai tinkamas būdas šioje atkarpoje būtų įrengti 4,5 m. pločio asfaltbetonio dangą, atitinkančią privažiavimo keliui keliamus, t.y. apribojant tiesioginio susisiekimo galimybę.

Aplink Platelių ežerą planuojama įrengti dviračių žiedą, kur didžiausia dalis trasos būtų įrengiama savivaldybės vietiniais keliais, o miško kelių danga būtų sustiprinama anksčiau detalizuotais inžineriniais būdais. Preliminari turistinis dviračių trasa pateikiama prieduose.

Tolesni, nei Platelių ežero žiedas, maršrutai atsiradus poreikiui taip pat turėtų būti pradedami siūlyti turistams, tačiau kad jie būtų tinkami bent pavieniams turistams, juos reikia tinkamai paženklinti vietovėje ir žemėlapiuose, kad planuojantys keliauti būtų tikri jog nepaklys laukuose ir miškingose teritorijose. Kartais, vieno paklydusio turistato atsiliepinimas gali sugadinti kelių metų pasiekimus, todėl išskirtinis dėmesys įrengiant trasas ir maršrutus turi būti skiriamas jų ženklavimui.

Išplėtojus infrastruktūrą ir nutiesus dviračių turizmo trasas ir paženklinus maršrutus, kuriais vietiniai lankytojai ir užsienio turistai galės saugiai keliauti dviračiais ar pėsčiomis, bus skatinamas aktyvus turizmo mėgėjų srautas, kas sudarys galimybes vietiniams verslininkams siūlyti aktyvaus poilsio priemonių nuomos, maitinimo, nakvynės ir kitas turizmo paslaugas. Gausėjant individualių ar organizuotai keliaujančiųjų dviračiais, didės įvairių turizmo paslaugų, pavyzdžiui, apgyvendinimo ir maitinimo, paklausa, kuri turėtų paskatinti šio verslo plėtrą Plungės ir ŽNP vietovėse.

3.3. AUTOMOBILIŲ TRASŲ IR STOVĖJIMO VIETŲ POREIKIO VERTINIMAS

Kelių tinklas į Plungės rajoną yra patogus iš visų pagrindinių Vakarų Lietuvos autotransporto magistralių, tačiau mažiau palankus vidiniams turistiniams maršrutams po Plungės rajoną. Daugumą lankytinų vietų ir objektų galima privažiuoti tik žvyrkeliais, lauko, miško keliais arba net ir tokių nėra. Prasčiausi keliai Plungės rajono šiaurinėje dalyje. Numatyti įvairūs pažintiniai autoturizmo maršrutai: žiediniai turistiniai maršrutai ir „Žemaitijos parkų žiedo“ tranzitinė trasa.

Maršrutų pradžia ir pabaiga pasirinkta atsižvelgiant į transporto kelių gausą, galimybę pasiekti visuomeniniu transportu, parkuoti automobilį, organizacinių struktūrų (pvz., LC) buvimą, nakvynės paslaugų išplėtojamą, lankomų objektų tankumą.

Pasiūlymuose numatytos ir kitos autoturizmo maršrutų dalys, kurios gali būti pritaikytos tik po atitinkamų kelio ženklavimo darbų, pvz. Plungė – Pakutuvėnai.

Autoturizmo trasų planavimo principai:

- galimybė sujungti Plungės ir Platelių turizmo arealus;
- galimybė aplankyti kuo daugiau objektų ir pasigrožėti Žemaitijai būdingais kraštovaizdžiais;
- galimybė į vieną maršrutą sujungti kuo didesnę skaičių piligriminių objektų ir teritorijų.
- neplanuoti autoturizmo trasų greta saugomų vertingų gamtos objektų, teritorijų, kurioms būtina ramybė ir didesnis lankytojų skaičius nepageidaujamas, keliais, kurie šiuo metu neasfaltuoti ir artimiausiu metu to daryti nenumatoma, o intensyvaus judėjimo keliamas dulketumas gali turėti neigiamą įtaką greta esančių sodybų gyventojams.

Autoturizmo vystymas yra vienas svarbiausių šaltinių tolesnei Vakarų Lietuvos regiono ekonominei plėtrai. Vien į Palangos kurortą vasaros sezono savaitgaliais susirenka apie 150–180 tūkst. lankytojų, tuo tarpu Klaipėdos apskritį vienu metu aplanko 240–270 tūkstančių žmonių.

Autoturizmo produktai reikalauja sukurti atitinkamą infrastruktūrą, materialinę techninę bazę, paruošti kvalifikuotą personalą turistams aptarnauti ir turizmo ūkiniams subjektams valdyti. Turizmo produktai yra pareikalaujami tada, kai visuomenės pragyvenimo lygis yra pakankamai aukštas.

Autoturizmas įtakoja turizmo produkto turinį kurį sudaro turizmo infrastruktūros išvystymo lygis ir turizmo paslaugų pasiūla. Turizmo plėtros pagrindas yra gamtinės ir geografinės sąlygos, istoriniai kultūriniai ištekliai, kurių reikšmė auga, didėjant gyventojų išsilavinimo lygiui ir pažinimo poreikiui, darbo ištekliai bei materialinei techninei bazei (apgyvendinimas, maitinimas, kelių infrastruktūra, rekreacijos sferos, mažmeninė prekyba).

Autoturizmo produktai gali būti suskirstyti:

- ✚ turistų apgyvendinimas (moteliai, kempingai, stovyklavietės);
- ✚ turistų maitinimas (valgyklos, restoranai, kavinės, barai ir t. t.);
- ✚ autoturistų maršrutų reklama;
- ✚ autoturistų kultūrinių interesų patenkinimas (muziejų, parodų, paveikslų galerijų, parkų, atrakcionų, gamtinių ir istorinių draustinių, istorijos ir kultūros paminklų, festivalių, sporto varžybų ir kitų renginių lankymas);
- ✚ informacijos priemonių paslaugos (laikraščiai, žurnalai, knygų leidyklos);
- ✚ suvenyrų, dovanų, atvirukų pardavimas.

Autoturizmas, kaip viena iš verslo sričių, nesiskiria nuo kitų ūkinės veiklos formų, bet turizmui būdinga tam tikra specifika, kuri skiria jį ne tik nuo prekybos, bet ir paslaugas teikiančių organizacijų. Turizmo produktas yra kompleksinis: tai kempingai su visa infrastruktūra, komunalinės, maitinimo ir kitos įstaigos. Turizmo produktams yra būdingas: sezoniškumas, cikliškumas, naudojimasis paslaugomis priklauso nuo gyventojų pajamų lygio ir kainų. Autoturistams turizmo produktai parduodami daug kartų ir daugeliui vartotojų vienu metu. Autoturistai atvyksta patys į turizmo produktų pardavimo vietą. Autoturizmas neįsivaizduojamas be reklamos, tik su ja apie turizmo produktus paskleidžiama informacija turistams. Reklaminiai leidiniai apie kempingus yra būtina turizmo produktų populiarinimo dalis. Šiuose leidiniuose pateikiama visapusiška informacija apie turistų aptarnavimo galimybes. Vakarų Lietuvos kempingus reikia reklamuoti kataloguose, išleisti brošiūras ir prospektus, bukletus, plakatus, reklaminius lapelius.

3.4. VANDENS TURIZMO PLĖTROS GALIMYBIŲ VERTINIMAS

Vieninga vandens turizmo verslo struktūra dar nesukurta – čia turi būti numatyta visa infrastruktūra: vandens turizmo trasos (pritaikant ir upes bei upelius), prieplaukos, paplūdimiai, automobilių stovėjimo aikštelės, pakrančių stovyklavietės, aptarnavimo įmonės. Gamta, aplinkos apsaugos reikalavimai, turistų poreikiai reikalauja kokybiško produkto.

Vandens turizmo trasų galimybės priklauso nuo upių ir ežerų rekreacinio potencialo (rekreacinio patrauklumo ir atraktyvumo), vandens nuotėkio ir sezoninio debito, gamtos apsaugos reikalavimų nacionaliniame parke.

Šiuo metu didžiausią rekreacinį potencialą ir masinio turizmo plėtros galimybes turi Platelių ežeras: tai didžiausias Žemaitijos regiono vandens telkinys ir 8 pagal dydį Lietuvoje. Jo pakrantės patrauklios ir atraktyvios, nors prisišvartuoti vietų nėra daug.

Abejose ežero pusėse išvystyta rekreacinė infrastruktūra, yra 3 didesnės prieplaukos. Platelių jachtklubas yra vienas seniausių Lietuvoje ir turi ilgametę turizmo organizavimo patirtį. Vandens turizmo maršrutai skirstytini į 2 rūšis: pastovų ar periodišką (savaitgaliais ar švenčių dienomis) tarp Platelių jachtklubo ir rytinio kranto. Laivų maršrutai turi būti numatyti šiuo metu naujai rengiamame tvarkymo plane (pradėtas 2010 IV ketv.).

Vandens turizmo planavimo principai:

- ✚ numatyti pastovų vandens turizmo maršrutą tarp vakarinės ir rytinės ežero pakrantės;
- ✚ užtikrinti pastovų lankytojų transportavimo galimybę, siekiant sumažinti automobilių judėjimą ir parkavimą;
- ✚ numatyti kombinuotų pėsčiųjų – vandens turizmo maršrutų galimybę š-p kryptimi.

Atsižvelgiant į parko planavimo schemą, pietinėje ežero dalyje (Laumalenkų hidrografinis draustinis) rekomenduojama nevystyti masinio turizmo. Ši dalis turi draustinio statusą (1997 metai). Siūlomos kelionės ekomaršrutu iš pietinio ežero galo (Babrungo ištakų) iki Platelių ar atvirkščiai rekomenduotinos tik lydinč gidui ir tik numatytu maršrutu. Maršrutas būtų įdomus kombinuojant su pėsčiųjų maršrutu.

Pagrindiniai maršrutai turi sujungti Platelių jachtklubą ir rytinėje ežero pusėje esančius poilsio namus. Taip bus sumažintas kelionių automobiliais skaičius.

Aktualiausiu išlieka laivų klausimas. Tradicinis Platelių jachtklubo katamaranas pastaruosiu metu keleivių nebeplukdo. Ežere pageidautinas bemotoris transportas, su galimybe štilio atveju įjungti elektrinį ar nedidelio galingumo vidaus degimo variklį. Pagrindinė sąlyga neteršiantis ir negarsus variklis.

Gali būti didelė (8-12 v.) irklinė valtis – atraktyvi ir daugelyje šalių naudojama priemonė, irkluojama pačių keleivių. Vasaros sezono metu kursavimas turi būti pastovus pagal tvarkaraštį. Reikia naujų prieklaukų Plokštinės plažė, prie poilsio namų komplekso.

Vandens turizmas upėmis potencialo neturi. Pavasario ar vasaros poplūdžių metu gali būti plaukiama Babrungo upe, tačiau ji Žemaitijos NP ribose nėra atraktyvi, dėl didelio bebraviečių skaičiaus sunkiai įveikiama.

3.5. PĖSČIŲJŲ MARŠRUTŲ IR TRASŲ GALIMYBIŲ VERTINIMAS

Populiariausias pasaulyje, bet ne Lietuvoje, ir lengviausiai įgyvendinimas keliavimo būdas yra pėsčiomis. Lietuvoje vis labiau madingu tampa šiaurietiškas vaikščiojimas, kas taip pat galėtų būti propaguojama ir turėtų pasisekimą Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje.

Reikia pabrėžti, kad keliaujant pėsčiomis yra daugiausiai galimybių tinkamai įvertinti gamtą ne tik vasaros, bet ir rudens, pavasario ar žiemos sezonų metu. Reikia pabrėžti kad net tokios ryškios turizmui šalys kaip Kanada, mėgsta pabrėžti savo išskirtinumą rudens sezono metu, kai raudonuoja kanadiniai klevai, arba Suomija – garsi dėl nuostabių vaizdų žiemą ir gausaus kiekio ledo ir sniego.

Žemaitijos nacionalinis parkas, kaip ir gamta Lietuvoje, keičia savo rūbą keturis kartus per metus, įgyja skirtingą patrauklumą ir gali vilioti įvairių poreikių turistus, todėl privalo mokėti tai pasiūlyti jiems ir pirmiausiai tai yra patrauklu keliaujantiems pėsčiomis. Juk ne be reikalo yra sakoma, jog nėra blogo oro, yra tik blogas rūbas.

Tačiau kad pasiūlyti puikias, tačiau ypač menkai naudojamas galimybes, keliauti pėsčiomis reikia sukurti būtiną infrastruktūrą net keliaujantiems pėsčiomis. Pagrindiniai reikalavimai keliami pėsčiųjų trasoms ar maršrutams yra:

- numatyti aiškius maršrutus ir trasas, pažymėti matomais ženkliais vietovėje ir žemėlapiuose, kad jie būtų lengvai surandami ir neklaidintų keliaujančiųjų;
- pateikti tikslūs atstumai nuo trasos pradžios iki pabaigos ar atkarpose, kad keliaujantis tiksliai žinotų kurioje maršruto ar atkarpos vietoje randasi;
- patrauklūs lankytini objektai trasoje ar maršrute ir pateikta informacija apie juos;
- galimybė sustoti pailsėti ar pasislėpti nuo lietaus, kita būtina infrastruktūra (WC, šiukšlinės ir pan.);
- atskirai nuo kitų turistinių trasų, tačiau suteikiant galimybę keisti keliavimo būdą į keliavimą vandeniu, dviračiu ar automobiliu.

Studijoje yra siūlomos trys skirtingos pėsčiųjų trasos, tinkamos keliauti pėsčiomis tiek apsistojus ir pradendant kelionę Plateliuose, tiek kitoje ežero pusėje. Siūlomi maršrutai yra planuojami vaizdingose vietovėse, aplankant gausų skaičių lankomų objektų, todėl jų patrauklumas neabejotinas įvairių poreikių turistams keliaujantiems su šeimomis, jaunimui ar vyresnio amžiaus turistams.

Puiki idėja paskatinti jaunimą, o ypač merginas, vaikščioti būtų pateikti informaciją kiek energijos būtų sunaudojama įveikus vieną ar kitą trasą, todėl, esant galimybei, reikia pateikti informaciją kiek kilokalorijų bus sunaudojama praėjus 3 ar 5 kilometrus nurodytoje trasoje intensyviai keliaujant.

4. EKONOMINIS VIEŠOSIOS TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO IR EFEKTYVAUS PANAUDOJIMO VERTINIMAS

Tyrimo studijoje „Turizmo infrastruktūros plėtojimas Plungės rajono savivaldybėje“ numatytos turizmo infrastruktūros plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo ekonominis įvertinimas buvo atliktas vadovaujantis Europos Komisijos parengtomis Metodinėmis rekomendacijomis dėl Tarybos reglamento Nr. 1083/2006 55 straipsnio: pajamų duodantys projektai (angl. Guidance note on Article 55, Council Regulation (EC) 1083/2006: Revenue Generating Projects), Europos Komisijos parengtu dokumentu Nr. 4 – Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairėmis (angl. Guidance on the methodology for carrying out cost-benefit analysis, working document No. 4).

Šis dokumentas yra naudojamas rengiant stambius viešosios infrastruktūros objektus bei pagrindžiant šių projektų poreikį bei ekonominę naudą naujuoju finansavimo periodu 2007 – 2013 metais.

Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairėse yra pateikta darbo taisyklių sistema, kuri padeda pasiekti didesnio nuoseklumo ir atidumo atliekant pateiktų paraiškų Europos Regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo lėšoms gauti ekonominės naudos analizes ir tokiu būdu prisideda prie labiau informacija pagrįsto sprendimų priėmimo. Šis dokumentas skiriamas naudoti valdymo institucijoms, kurios užsako atlikti ekonominės naudos analizes arba atlieka jas pačios. Darbo dokumente paaiškinami keli bendrieji stambių projektų ekonominės naudos analizės principai ir ES dotacijos sumos nustatymo visiems projektams procesas. Dokumentas grindžiamas projektų vertinimo patirtimi, įgyta ankstesniais programavimo laikotarpiais, ir atsižvelgiant į naują reglamentavimą 2007–2013 m. laikotarpiu.

Reglamento Nr. 1083/2006 40 straipsnio e dalyje numatyta, kad Komisijai teikiant stambius projektus finansinei paramai iš struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo gauti, būtina pateikti su ekonominės naudos analize susijusią informaciją, todėl Europos Komisija parengė orientacines metodikas, naudotinas atliekant ekonominės naudos analizę, gaires.

Pagal Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairių reikalavimus turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimą ekonominį vertinimą sudaro šie etapai:

- Tikslų nustatymas, projekto identifikavimas ir ekonominio pagrįstumo analizė;
- Finansinė analizė;
- Ekonominė analizė.

4.1. TIKSLŲ NUSTATYMAS, PROJEKTO IDENTIFIKAVIMAS IR EKONOMINIO PAGRĪSTUMO ANALIZĖ

Siekiant atlikti turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo ekonominį vertinimą buvo sukurtas ekonominis – finansinis modelis, kuriame buvo sugeneruoti projekto finansiniai skaičiavimai, pateikiami studijos priede „Finansiniai skaičiavimai“.

Sukūrus projekto finansinį – ekonominį modelį, finansiniai skaičiavimai atlikti bei finansinės prognozės sudarytos, remiantis šiomis prielaidomis, kurias sąlygojo studijoje nagrinėjamos turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo prielaidos:

- Finansiniuose skaičiavimuose naudojama valiuta – Lietuvos litas.
- Projekto ataskaitinis laikotarpis tęsiasi 12 mėnesių nuo metų pirmo mėnesio pirmos dienos iki metų paskutinio mėnesio paskutinės dienos.
- Finansiniuose skaičiavimuose duomenys pateikti pradedant 2010 metais ir prognozuojami 25 ataskaitinių laikotarpių po projekto įgyvendinimo, t.y. iki 2034 metų pabaigos, kaip yra reikalaujama darbo dokumente Nr. 4 „Ekonominės naudos analizės atlikimo metodikos gairės“.

- Investicinio projekto finansinės prognozės sudarytos remiantis Plungės rajono savivaldybės Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus pateiktais duomenimis ir dokumentais.
- Atliekant finansines prognozes buvo atsižvelgiama į galimą kainų augimo – infliacijos lygį, prognozuojamą Lietuvos Respublikos finansų ministerijos specialistų (iki 2013 metų prognoziniai infliacijos skaičiavimai pateikiami pagrindinių makroekonomikos projekcijose, o nuo 2013 metų infliacijos rodiklis planuojamas 2 proc. per metus).

Projekto finansiniuose skaičiavimuose yra pateikiama ši informacija:

	Finansinių skaičiavimų
Investicijų planas pagal investavimo etapus, investavimo laikotarpį, investicijų į turta pobūdį	1 – 3 lentelės
Projekto finansavimo planas pagal investavimo etapus	4 – 5 lentelės
Projekte numatomo sukurti ilgalaikio turto įsigijimo vertės, priskaičiuoto nusidėvėjimo, ir likutinės vertės	6 – 18 lentelės
Veiklos išlaidų skaičiavimo prielaidos ir prognozuojamos apimtys	19 – 20 lentelės
Projekto finansinės analizės rodiklių įvertinimas	21 – 26 lentelės
Projekto ekonominės analizės rodiklių įvertinimas	27 – 28 lentelės

Identifikuojant turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo galimybes buvo iškeltas pradinis turizmo infrastruktūros plėtros tikslas – išanalizuoti esamą situaciją ir pateikti siūlymus naujų turizmo produktų, apjungiančių du t.y. Plungės ir Platelių arealus, kurie padėtų „išukti“ ekologinio pažintinio turizmo sistemą. Pagrindiniai siekiami uždaviniai – Plungės rajone sujungti du rekreaciniu požiūriu patrauklius arealus ir suformuoti turizmo maršrutus, papildančius vienas kitą, sudarančius galimybes įtraukti didesnę tiek organizatorių, tiek naudotojų skaičių.

Ankstesniame studijos skyriuje buvo įvertintos viešosios turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje panaudojimo galimybės pėsčiųjų, dviračių, autoturizmo ir vandens turizmo trasoms plėtoti ir kaip efektyviausias plėtros variantas pasirinktas šis investicinis paketas (pateikta lentelėje).

6 lent. Projekte pasirinktas investicinis paketas

Turizmo infrastruktūros objektai	Investicijų charakteristikos	
	Trasų matmenys	Trasų apibūdinimas
Šeirės pėsčiųjų – dviračių takas	Ilgis ~ 6,2 km Plotis ~ 1,5 – 2,5 m	Trasa eina miške, danga – skaldelė, žvyras
Kelio atkarpa Paplatelė – Plateliai (keliu Nr. 2302)	Ilgis ~ 3,3 km Plotis ~ 2,0 – 2,5 m	Trasa asfaltas, būtina parengti rekonstrukcijos projektą, pritaikant dviračių turizmui
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinės stovyklavietė	Ilgis ~ 2,5 km iš jų: ~0,7 km iki ežero Plotis ~ 4,5 m ~ 1,8 km iki stovykl. Plotis ~ 2,0 – 5,0 m	~ 0,7 km iki ežero trasos dalis eina miške, žvyras ~1,0 km dalis naujas asfaltas, ~ 0,8 km į asfaltą rekonstruojamas žvyrkelis
Dviračių takas Plokštinės stovyklavietė – Šaltojo karo muziejus	Ilgis ~ 3,3 km Plotis ~ 3,0 m	Miško keliuku, gali būti žvyro danga.
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinė	Ilgis ~ 4,8 km Plotis ~ 5,0 m	Yra parengtas kelio su dviračių taku ir atitvaru techninis projektas
Kelias Grigaičiai – Beržoras (kelias Nr. 3202, asfaltas) pritaikant dviračių turizmui	Ilgis ~ 5,5 km Plotis ~ 2,0 m	Prie esamo asfalto įrengti 2 m dviračių trasą ir atitvarus

Turizmo infrastruktūros objektai	Investicijų charakteristikos	
	Trasų matmenys	Trasų apibūdinimas
Kelias Plungė – Grigaičiai (kelio Nr. 3219, žvyrkelis) pritaikant dviračių turizmui	Ilgis ~ 8,1 km Plotis ~ 5,0 m	Švedišką variantą
Dviračių – pėsčiųjų takas Platelių miestelyje	Ilgis ~ 0,8 km Plotis ~ 2,0 m	Miestelio teritorijoje takas tiesiamas pagal esamus kelius ir šaligatvius (gali būti reikalingas apie 300 m atitvaras)
Dviračių – pėsčiųjų takas Plungės traukinių stotis – Grigaičiai kelias Nr. 3219	Ilgis ~ 2,5 km Plotis ~ 2,0	Plungės mieste pagal esamus kelius iki Šiauliai – Palanga plento (reikės kirsti šį plentą (1,6 km asfaltas, 0.9 km gali būt esamo kelio pritaikymas, žvyras)
7 atokvėpio aikštelės		Projektuojamos su lauko baldais (stendai, pavėsinės, lauko tualetai ir kt.)
Iš viso:	37,0 km	

4.2. FINANSINĖ ANALIZĖ

Pagrindinis finansinės analizės tikslas – įvertinti projekto finansinės veiklos rodiklius. Tai paprastai atliekama laikantis infrastruktūros savininko požiūrio. Kai savininkas ir veiklos vykdytojas nėra tas pats subjektas, reikėtų atlikti konsoliduotą finansinę analizę. Kadangi numatomos sukurti turizmo infrastruktūros savininkas ir projekto vykdytojas bus biudžetinė įstaiga Plungės rajono savivaldybės administracija, tai konsoliduotos finansinės analizės atlikti nereikia.

Kadangi turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo investicinis projektas būtų priskiriamas stambių projektų grupei, todėl atliekant finansinę analizę buvo atliekami šie finansinės analizės instrumentai:

1. skaičiuojami finansiniai investicijų ir nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodikliai;
2. patikrinamas projekto finansinis tvarumas.

Siekiant atlikti projekto finansinę analizę būtina įvertinti numatomas generuoti investicinio projekto investicines išlaidas, finansavimo šaltinius, prognozuojamus projekto pajėgumus, taip pat generuojamas projekto veiklos pajamas ir išlaidas.

Projekto investicijos

Kaip jau buvo minėta investicijų planas pagal investavimo etapus, investavimo laikotarpį, investicijų į turtą pobūdį pateikti studijos priedo „Finansiniai skaičiavimai“ 1 – 3 lentelėse. Turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo preliminarios investicijos ir jų įvertinimo prielaidos pateikiamos lentelėje.

7 lent. Projekto investicijos ir jų įvertinimo prielaidos

Turizmo infrastruktūros objektai	Preliminarios investicijos	
	Įvertinimo prielaidos	Preliminari sąmata, tūkst. Lt
Šeirės pėsčiųjų – dviračių takas	~6200 m x ~2 m = ~12400 m ² x 100 Lt/m ² = ~1 240 tūkst. Lt + ~300 tūkst. Lt infrastruktūra	~1 540,000
Kelio atkarpa Paplatelė – Plateliai (keliu Nr. 2302)	~3300 m x ~2,5 = ~7250 m ² x 180 Lt/m ² be atitvarų = ~1 485,000 tūkst. Lt	~1 485,000
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinės stovyklavietė	~700 m x ~4,5 m = ~3150 m ² x 80 Lt/m ² = ~252,000 tūkst. Lt ~1000 m x 2,0 m = ~2000 m ² x 180 Lt/m ² = ~360,000 tūkst. Lt	~1 332,000

Turizmo infrastruktūros objektai	Preliminarios investicijos	
	Įvertinimo prielaidos	Preliminari sąmata, tūkst. Lt
	~800 m x 5,0 m = 4000 m ² x 180 Lt/m ² = ~720,000 tūkst. Lt	
Dviračių takas Plokštinės stovyklavietė – Šaltojo karo muziejus	~3300 m x 3,0 m = 9900 m ² x 80 Lt/m ² = ~792,000 tūkst. Lt	~792,000
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinė	Parengtas projektas sąmata 4 900,000 tūkst. Lt	4 900,000
Kelias Grigaičiai – Beržoras (kelias Nr. 3202, asfaltas) pritaikant dviračių turizmui	~5500 m x 2,0 m = ~11000 m ² x 180 Lt/m ² = ~1 980,000 tūkst. Lt	~1 980,000
Kelias Plungė – Grigaičiai (kelio Nr. 3219, žvyrkelis) pritaikant dviračių turizmui	~8100 m x 5,0 m = ~40500 m ² x 180 Lt/m ² = ~ 7 290,000 tūkst. Lt	~7 290,000
Dviračių – pėsčiųjų takas Platelių miestelyje	~500 m x 2,0 m = ~1000 m ² x 135 Lt/m ² = ~135,000 tūkst. Lt ~300 m x 2,0 m = ~600 m ² x 180 Lt/m ² = ~108,000 tūkst. Lt	~223,000
Dviračių – pėsčiųjų takas Plungės traukinių stotis – Grigaičiai kelias Nr. 3219	~900 m x 2,0 m = ~1800 m ² x 180 Lt/m ² = ~324,000 tūkst. Lt	~324,000
7 atokvėpio aikštelės	7 vnt. x ~40000 Lt/vnt.= ~280,000 tūkst. Lt	~280,000
Iš viso:	37,0 km	~20 146,000

Turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto įgyvendinimas planuojamas dviem etapais:

1. Pirmame etape planuojama atlikti šiuos darbus: įrengti Šeirės pėsčiųjų – dviračių taką, kelio atkarpą Paplatelė – Plateliai, kelią su dviračių taku Plokščiai – Plokštinės stovyklavietė, dviračių taką Plokštinės stovyklavietė – Šaltojo karo muziejus ir kelią su dviračių taku Plokščiai – Plokštinė. Šių projektinių veiklų įgyvendinimo terminas planuojamas nuo 2011-05-01 iki 2011-12-31.
2. Antrame etape planuojama atlikti šiuos darbus: įrengti kelią Grigaičiai – Beržoras pritaikant dviračių turizmui, kelią Plungė – Grigaičiai pritaikant dviračių turizmui, dviračių – pėsčiųjų taką Platelių miestelyje, dviračių – pėsčiųjų taką Plungės traukinių stotis – Grigaičiai kelias bei pastatyti 7 atokvėpio aikšteles. Šių projektinių veiklų įgyvendinimo terminas planuojamas nuo 2012-01-01 iki 2014-08-31.

Apibendrinus visus numatomas investicijas, prognozuojama bendra turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto sąmata 16 649,587 tūkst. Lt be PVM arba 20 146,00 tūkst. Lt su PVM. Lentelėje detalai nurodytos planuojamos investicijos bei jų įgyvendinimo etapai.

8 lent. Preliminari projekto sąmata bei įgyvendinimo etapai

Investicijos pavadinimas	Įgyvendinimo terminas		Suma, tūkst. Lt		
	pradžia	pabaiga	be PVM	PVM	su PVM
Turizmo infrastruktūros objektai			16 649,587	3 496,413	20 146,000
Šeirės pėsčiųjų – dviračių takas	2011.05.01	2011.12.31	1 272,727	267,273	1 540,000
Kelio atkarpa Paplatelė – Plateliai (keliu Nr. 2302)	2011.05.01	2011.12.31	1 227,273	257,727	1 485,000
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinės stovyklavietė	2011.05.01	2011.12.31	1 100,826	231,174	1 332,000
Dviračių takas Plokštinės stovyklavietė – Šaltojo karo muziejus	2011.05.01	2011.12.31	654,545	137,455	792,000

Investicijos pavadinimas	Įgyvendinimo terminas		Suma, tūkst. Lt		
	pradžia	pabaiga	be PVM	PVM	su PVM
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinė	2011.05.01	2011.12.31	4 049,587	850,413	4 900,000
Kelias Grigaičiai-Beržoras (kelias Nr. 3202, asfaltas) pritaikant dviračių turizmui	2012.01.01	2012.08.31	1 636,364	343,636	1 980,000
Kelias Plungė-Grigaičiai (kelio nr. 3219, žvyrkelis) pritaikant dviračių turizmui	2012.01.01	2012.08.31	6 024,793	1 265,207	7 290,000
Dviračių – pėsčiųjų takas Platelių miestelyje	2012.01.01	2012.08.31	184,298	38,702	223,000
Plungės traukinių stotis - Grigaičiai kelias Nr. 3219	2012.01.01	2012.08.31	267,769	56,231	324,000
7 atokvėpio aikštelės	2012.01.01	2012.08.31	231,405	48,595	280,000
Iš viso:			16 649,587	3 496,413	20 146,000

Planuojamos turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto investicinės išlaidos pagal metus pateikiamos atskirai lentelėje, iš kurios duomenų matyti, kad didžiausias investicines sąnaudas planuojama patirti 2011 – 2012 metais, kai bus realiai vykdomi projekto įgyvendinimo darbai.

9 lent. Projekto investicinės išlaidos pagal metus, tūkst. Lt

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2034 m.
Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti infrastruktūros darbai	10 049,000	10 097,000	0,000	0,000	0,000
Projekto išlaidos	10 049,000	10 097,000	0,000	0,000	0,000
Kitos einamosios išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Įranga, įrenginiai ir kitas turtas	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Projekto išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kitos einamosios išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kitas materialusis turtas	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Projekto išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kitos einamosios išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Paslaugų pirkimas	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Projekto išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kitos einamosios išlaidos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Iš viso:	10 049,000	10 097,000	0,000	0,000	0,000

Projekto finansavimas

Kaip jau buvo minėta projekto finansavimo planas pateiktas studijos priedo „Finansiniai skaičiavimai“ 4 – 5 lentelėse. Turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto finansavimas planuojamas naudojant šiuos finansavimo šaltinius:

- Europos Sąjungos 2007 – 2013 metų struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Sanglaudos skatinimo veiksnių programos „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ priemonės „Ekologinio (pažintinio) turizmo, aktyvaus poilsio ir sveikatos gerinimo

infrastruktūros kūrimas ir plėtra“ įgyvendinimui skirtų lėšų. Nors visos lėšos skirtos šiai priemonei įgyvendinti buvo panaudotos ir pasirašytos paramos sutartys dėl konkrečių projektų įgyvendinimo, tačiau projektų įgyvendinimo metu reikšmingai sumažėjo realios projektų vertės, todėl susitaupė paramos lėšų, į kurias ir planuojama pretenduoti. Planuojama prašyti paramos 13 000 tūkst. Lt;

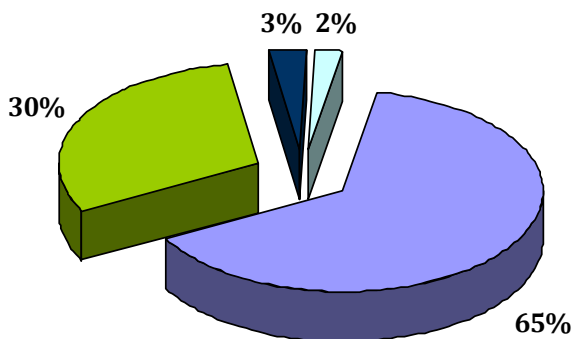
- Plungės rajono savivaldybės numatomos skirti savivaldybės biudžeto lėšos, kurių dydis numatomas iki 600 tūkst. Lt;
- Privačių investuotojų lėšos projekto įgyvendinimui, kurių planuojama pritraukti iki 450 tūkst. Lt;
- Kitos lėšos, tai planuojamos pritraukti papildomos lėšos iš Kelių fondo, kurios numatytos skirti automobilių kelių tiesimo daliai finansuoti, kadangi automobilių kelių tiesimo išlaidos iš ES turizmo infrastruktūros objektų plėtrai skirtų lėšų nėra finansuojamos. Planuojamas šių lėšų poreikis – 6 096 tūkst. Lt.

Projekto finansavimo šaltinių lentelė pateikiama. Paveiksle pateikiama projekto finansavimo šaltinių struktūra. Kaip matyti iš pateiktų duomenų, 65 proc. finansavimo šaltinių sumos sudarys Europos Sąjungos 2007 – 2013 metų struktūrinės paramos lėšos, 30 proc. – Kelių fondo lėšos ir atitinkamai 3 proc. ir 2 proc. Plungės rajono savivaldybės ir privačių investuotojų lėšos.

10 lent. Preliminari projekto sąmata bei įgyvendinimo etapai

Investicijos pavadinimas	Projekto finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
	Paramos lėšos	Nuosavos lėšos	Privačios lėšos	Kitos lėšos
Turizmo infrastruktūros objektai	13 000,000	600,000	450,000	6 096,000
Šeirės pėsčiųjų – dviračių takas	1 243,800	46,200	250,000	0,000
Kelio atkarpa Paplatelė – Plateliai (keliu Nr. 2302)	1 440,450	44,550	0,000	0,000
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinės stovyklavietė	1 292,040	39,960	0,000	0,000
Dviračių takas Plokštinės stovyklavietė – Šaltojo karo muziejus	408,240	23,760	0,000	360,000
Kelias su dviračių taku Plokščiai (nuo kelio Nr. 3202) – Plokštinė	2 453,000	147,000	0,000	2 300,000
Kelias Grigaičiai-Beržoras (kelias Nr. 3202, asfaltas) pritaikant dviračių turizmui	1 920,600	59,400	0,000	0,000
Kelias Plungė-Grigaičiai (kelio nr. 3219, žvyrkelis) pritaikant dviračių turizmui	3 639,680	214,320	0,000	3 436,000
Dviračių – pėsčiųjų takas Platelių miestelyje	216,310	6,690	0,000	0,000
Plungės traukinių stotis - Grigaičiai kelias Nr. 3219	314,280	9,720	0,000	0,000
7 atokvėpio aikštelės	71,600	8,400	200,000	0,000
Iš viso:	13 000,000	600,000	450,000	6 096,000

8 pav. Projekto finansavimo šaltinių struktūra

Projekto pajėgumai, projekto veiklos pajamos

Kadangi turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekte planuojamos investicijos tik į turizmo trasas bei jų eksploatavimui reikalingą infrastruktūrą, neplanuojama jokių paslaugų ar pardavimų, iš kurių būtų gautos veiklos pajamos.

Projekto veiklos išlaidos

Pagal finansinės analizės reikalavimus taip pat buvo atliekami projekto veiklos išlaidų skaičiavimai, kurių skaičiavimo prielaidos ir apimtys pateiktos studijos priedo „Finansiniai skaičiavimai“ 19 – 20 lentelėse.

Projekto veiklos išlaidas sudaro tik išlaidos sukurtų turizmo trasų išlaikymui ir jos buvo prognozuojamos pagal šias prielaidas:

- Įgyvendinus projektą, t.y. nuo 2013 m., atsiras papildomos sukurtų turizmo trasų išlaikymo išlaidos, kurios pirmus 5 metus planuojamos po 10 tūkst. Lt per metus, kitus 10 metų atitinkamai po 20 tūkst. Lt per metus ir kitus 10 metų atitinkamai po 30 tūkst. Lt per metus.
- Šios sąnaudos prognozuojamuoju laikotarpiu yra tikslinamos, įvertinus Lietuvos Respublikos finansų ministerijos patvirtintas pagrindinių makroekonomikos rodiklių (suderinto vartojimo prekių ir paslaugų kainų indekso pokytis (vidutinis metinis), proc.) projekcijas iki 2013 metų, o nuo 2013 metų taikant 2 proc. infliacijos rodiklio korekciją per metus.

Lentelėje pateikiamos prognozuojamos projekto veiklos išlaidos.

11 lent. Projekto veiklos išlaidos pagal metus, tūkst. Lt

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2034 m.
Išlaidų pokytis*	2,80%	1,20%	2,40%	2,00%	2,00%
					
Išlaidų padidėjimas, susijęs su turizmo trasų išlaikymu	0,000	0,000	10,240	10,445	34,460
Trasų išlaikymo išlaidos	0,000	0,000	10,240	10,445	34,460
Veiklos išlaidos iš viso	0,000	0,000	10,240	10,445	34,460

Finansinės analizės atlikimas

Įvertinus pagrindinius finansinei analizei atlikti reikalingus prognozuojamus rodiklius (investicinius kaštus, projekto veiklos pajamas ir išlaidas), galima atlikti esminius finansinės analizės veiksmus, t.y. įvertinti finansinius investicijų ir nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodiklius. Finansinės analizės skaičiavimai pateikti studijos priedo „Finansiniai skaičiavimai“ 21 – 26 lentelėse.

Finansiniai investicijų pelningumo rodikliai yra skaičiuojami įvertinus šiuos pinigų srautus ir šias prognozavimo prielaidas:

- Kaip įplaukos yra skaičiuojamos projekto veiklos pajamos ir likutinė turto vertė prognozuojamojo laikotarpio pabaigoje 2034 metais. Kadangi veiklos pajamų neprognozuojama, tai kaip įplaukos vertinama tik likutinė turto vertė.
- Kaip išlaidos yra skaičiuojamos projekto veiklos išlaidos bei investiciniai kaštai;
- Finansinei analizei atlikti taikoma diskonto norma – 5 proc., prognozuojamas diskontavimo laikotarpis – 25 metai iki 2034 metų.

Apskaičiuoti projekto finansiniai investicijų pelningumo rodikliai: finansinė investicijų grąžos norma FVGN (FRR/C) bei finansinė investicijų grynoji dabartinė vertė FGDV (FNPV/C) pateikti lentelėje.

12 lent. Projekto finansiniai investicijų pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai	Laikotarpis nuo 2010 m. iki 2034 m.
Finansinė investicijų grąžos norma FVGN (FRR/C)	-3,57%
Finansinė investicijų grynoji dabartinė vertė FGDV (FNPV/C)	-15 333,302

Finansiniai nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodikliai yra skaičiuojami įvertinus šiuos pinigų srautus ir šias prognozavimo prielaidas:

- Kaip įplaukos yra skaičiuojamos projekto veiklos pajamos (jų projekte nenumatoma patirti), nacionalinio biudžeto lėšos, skirtos paramai suformuoti ir sudarančios 25 proc. paramos sumos, savivaldybės biudžeto lėšos, skirtos projekto finansiniam tęstinumui užtikrinti ir likutinė turto vertė prognozuojamojo laikotarpio pabaigoje 2034 metais.
- Kaip išlaidos yra skaičiuojamos projekto veiklos išlaidos bei investiciniai kaštai;
- Finansinei analizei atlikti taikoma diskonto norma – 5 proc., prognozuojamas diskontavimo laikotarpis – 25 metai iki 2034 metų.

Apskaičiuoti projekto finansiniai nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodikliai: finansinė nuosavo (nacionalinio) kapitalo grąžos norma FVGN (FRR/C) bei finansinė nuosavo (nacionalinio) kapitalo grynoji dabartinė vertė FGDV (FNPV/C) pateikti lentelėje.

13 lent. Projekto finansiniai nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai	Laikotarpis nuo 2010 m. iki 2034 m.
Finansinė nuosavo (nacionalinio) kapitalo grąžos norma FVGN (FRR/C)	-2,63%
Finansinė nuosavo (nacionalinio) kapitalo grynoji dabartinė vertė FGDV (FNPV/C)	-12 218,562

Atliekant projekto finansinę analizę taip pat buvo atliekamas projekto finansinio tvarumo įvertinimas, kuriuo siekiama įsitikinti, ar susumuoti projekto pinigų srautai yra teigiami visu projekto prognozavimo laikotarpiu iki 2034 m. Lentelėje pateikiami projekto finansinio tvarumo įvertinimo rezultatai.

14 lent. Projekto finansinio tvarumo įvertinimas, tūkst. Lt

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2034 m.
Išlaidos						
Veiklos išlaidos	0,000	0,000	10,240	10,445	34,460
Investicinės išlaidos	10 049,000	10 097,000	0,000	0,000	0,000
Išlaidos iš viso	10 049,000	10 097,000	10,240	10,445	34,460
Finansavimo šaltiniai					
Veiklos pajamos	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Paramos suma	6 837,530	6 162,470	0,000	0,000	0,000
Savivaldybės biudžeto lėšos	301,470	298,530	10,240	10,445	34,460
Privačių lėšų suma	250,000	200,000	0,000	0,000	0,000
Kitos lėšos	2 660,000	3 436,000	0,000	0,000	0,000
Finansavimo šaltiniai iš viso	10 049,000	10 097,000	10,240	10,445	34,460
Grynasis projekto pinigų srautas	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Atlikus turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto finansinio tvarumo analizę paaiškėja, kad pagal prognozuojamas projekto veiklos pajamas ir veiklos išlaidas, atsiradęs labai nedidelis finansavimo poreikis siekiant užtikrinti projekto finansinį tęstinumą. Šis finansavimas yra santykinai nedidelis ir prognozuojamas gauti arba iš Plungės rajono savivaldybės biudžeto lėšų.

Atlikus turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto finansinę analizę, galima konstatuoti, kad projektas atitinka sąlygas paramai gauti paramos lėšas iš Europos Regioninės plėtros fondo arba kitų Europos Komisijos administruojamų paramos mechanizmų, t.y. tiek projekto finansiniai investicijų, tiek nuosavo (nacionalinio) kapitalo pelningumo rodikliai yra neigiami bei yra išlaikomas projekto finansinio tvarumo reikalavimas.

4.3. EKONOMINĖ ANALIZĖ

Projekto ekonominės analizės skaičiavimai pateikti studijos priedo „Finansiniai skaičiavimai“ 27 – 28 lentelėse. Atliekant turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto ekonominę analizę kaip analizės pagrindas yra pinigų srautai finansinėje projekto analizėje. Tačiau šie pinigų srautai turi būti koreguojami tam tikrų veiksnių ekonominiai įvertinimais:

1. **Fiskaliniai koregavimai.** Kadangi Plungės rajono savivaldybės administracija yra biudžetinė įstaiga bei parama prašoma ir PVM išlaidoms, susidarantioms vykdant investicijas, kompensuoti, todėl būtina eliminuoti netiesioginių mokesčių (t.y. PVM ar akcizų) įtaką bei grynųjų mokėjimo pervedimų (valstybinio socialinio draudimo įmokos) įtaką.
 - **Pridėtinės vertės mokesčiai.** Kadangi Plungės rajono savivaldybės administracija yra biudžetinė įstaiga ir negali LR pridėtinės vertės mokesčio nustatyta tvarka iš biudžeto susigrąžinti pirkimo PVM, todėl 21 proc. visų investicinių kaštų sumos bus sumokėta į biudžetą bei ši investicinių kaštų suma turi būti išskaičiuota. Bendra projekto vertė su PVM sudaro 20 146,000 tūkst. Lt, todėl iš šios sumos yra eliminuojamas PVM, t.y. 3 496,413 tūkst. Lt, kuris teigiamai veikia ekonominės analizės pinigų srautus;
 - **Valstybinio socialinio draudimo įmokos.** Kadangi visas investicijas sudarys statybos darbai, kaip teigiamas ekonominis efektas yra vertinamas būsimas

valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimas nuo statybos darbuotojams išmokamo darbo užmokesčio.

2. **Išorės padarinių įvertinimas.** Įgyvendinus projektą, planuojama, kad projekto poveikis viršys jo apimamą sritį ir darys įtaką kitoms ekonominės sritims. Numatoma, kad įgyvendintas projektas sąlygos šių išorės padarinių atsiradimą, kurie gali teigiamai ar neigiamai paveikti ekonominės analizės pinigų srautus:

- **Papildomos išlaidos finansiniam tęstinumui užtikrinti.** Įgyvendinus projektą, jo finansiniam tęstinumui užtikrinti reikės papildomų Plungės rajono savivaldybės biudžeto lėšų sukurtoms turizmo trasoms išlaikyti, ir šių lėšų skyrimas vertinamas kaip neigiamas finansinis išorės padarinys.
- **Priskaičiuotas darbo užmokestis statybų darbuotojams.** Kadangi didžiąją dalį investicijų sudarys statybos darbai, kaip teigiamas išorės padarinio efektas vertinamas statybos darbuotojams numatomas išmokėti darbo užmokestis, kuris planuojamas sudarys apie 25 proc. nuo statybos darbų sąmatos be PVM.
- **Privataus kapitalo pritraukimas projekto finansavime.** Planuojama, kad finansuojant projektą prisidės ir privatūs finansuotojai, kurių finansavimo suma turėtų siekti apie 450 tūkst. Lt su PVM.
- **Privataus kapitalo pritraukimas po projekto įgyvendinimo.** Įgyvendinus projektą ir dėl projekto įgyvendinimo padidėjus turistų srautams, padidės privačios investicijos į šalia sukurtų turizmo trasų esančius turistų traukos objektus. Jos planuojamas po 5 metų įgyvendinus projektą ir projektuojamos apie 50 tūkst. Lt su PVM per metus.
- **Turistų srautų padidėjimas.** Įvykdžius investicijas į turizmo infrastruktūrą Plungės rajono savivaldybėje padidės tiek vietinių, tiek užsienio turistų srautai. Numatomas turistų padidėjimas turėtų sudaryti 20 proc. per metus, iš šio turistų skaičiaus 10 proc. turėtų sudaryti užsienio turistai. Pagal Statistikos departamento prie LRV informaciją vienas turistas Lietuvoje vidutiniškai išleidžia 78 Lt per dieną (projekte planuojama, kad 78 Lt per dieną išleis užsienio turistai ir 40 proc. šios sumos, t.y. 32 Lt išleis vietinis turistai), bei įvertinus šį rodiklį planuojamas teigiamas efektas.

Ekonominiai investicijų pelningumo rodikliai yra skaičiuojami įvertinus šiuos pinigų srautus ir šias prognozavimo prielaidas:

- Kaip įplaukos yra skaičiuojamos ekonominės naudos teigiami srautai, projekto veiklos pajamos ir likutinė turto vertė prognozuojamojo laikotarpio pabaigoje 2034 metais.
- Kaip išlaidos yra skaičiuojamos projekto veiklos išlaidos bei investiciniai kaštai;
- Ekonominėi analizei atlikti taikoma diskonto norma – 5,5 proc., prognozuojamas diskontavimo laikotarpis – 25 metai iki 2034 metų.

Įvertinti projekto ekonominės naudos pinigų srautai pateikiami lentelėje.

15 lent. Projekto finansinio tvarumo įvertinimas, tūkst. Lt

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2034 m.
Fiskaliniai koregavimai						
Pridėtinės vertės mokestis	1 744,041	1 752,372	0,000	0,000	0,000
Valstybinio socialinio draudimo įmokos	643,219	646,291	0,000	0,000	0,000
Fiskaliniai koregavimai iš viso	2 387,260	2 398,663	0,000	0,000	0,000
Išorės padarinių koregavimai					
Savivaldybės lėšos trasų išlaikymui	0,000	0,000	-10,240	-10,445	-34,460
Darbo užmokestis statybų darbuotojams	2 076,240	2 086,157	0,000	0,000	0,000
Pritraukta privataus kapitalo projekto finansavime	250,000	200,000	0,000	0,000	0,000
Pritraukta privataus kapitalo po projekto įgyvendinimo	0,000	0,000	0,000	0,000		50,000

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2034 m.
Ekonominė nauda dėl turistų srauto padidėjimo	0,000	447,381	1 145,273	1 191,519		2 630,293
Bendras turistų skaičius Plungės rajone	141 168	143 991	146 871	149 808		222 605
Tame skaičiuje užsienio turistai	14 117	14 399	14 687	14 981		22 261
Padidėjęs bendras turistų skaičius Plungės rajone	0	11 750	29 374	29 962		44 521
Tame skaičiuje užsienio turistai	0	1 175	2 937	2 996		4 452
Vietinio turisto išleidžiama pinigų suma	32,90	33,29	34,09	34,77		51,65
Užsienio turisto išleidžiama pinigų suma	80,18	81,14	83,09	84,75		125,95
Išorės padarinių koregavimai iš viso	2 326,240	2 733,538	1 135,033	1 181,074		2 645,833
Ekonominė nauda iš viso	4 713,500	5 132,201	1 135,033	1 181,074		2 645,833

Apskaičiuoti projekto ekonominiai investicijų pelningumo rodikliai: ekonominė investicijų grąžos norma EVGN (ERR/C), ekonominė investicijų grynoji dabartinė vertė EGDV (ENPV/C) bei ekonominės naudos santykis ENS pateikti lentelėje.

16 lent. Projekto ekonominės naudos analizės rodikliai

Pelningumo rodikliai	Laikotarpis nuo 2010 m. iki 2034 m.
Ekonominė investicijų grąžos norma EVGN (ERR/C)	13,29%
Ekonominė investicijų grynoji dabartinė vertė EGDV (ENPV/C)	10 965,521
Ekonominės naudos santykis ENS	1,61

Atlikus turizmo infrastruktūros Plungės rajono savivaldybėje plėtojimo ir efektyvaus panaudojimo projekto ekonominės naudos analizę, galima konstatuoti, kad projektas yra tinkamas gauti paramos lėšas iš Europos Regioninės plėtros fondo arba kitų Europos Komisijos administruojamų paramos mechanizmų, t.y. yra tenkinamos šios pagrindinės paramos gavimo sąlygos:

- ✚ Ekonominė investicijų grąžos norma EVGN (ERR/C) yra didesnė už taikytą socialinę diskonto normą 5,5 proc.;
- ✚ Ekonominė investicijų grynoji dabartinė vertė EGDV (ENPV/C) yra didesnė už nulį, kas rodo, kad projektas yra patrauklus paramai gauti ekonominiu požiūriu;
- ✚ Ekonominės naudos santykis ENS yra didesnis už vienetą.

5. TIKSLINIŲ TURISTŲ RINKŲ SEGMENTAVIMAS

5.1. TIKSLINIŲ TURISTŲ RINKŲ SEGMENTAVIMO ESMĖ

Turizmo sektoriaus plėtra paprastai yra skatinama dviem principais: a) visomis įmanomomis priemonėmis skatinant turistus, lankytojus ar keliautojus lankyti vietovę, siekiant sukurti masinio turizmo vietovę arba b) naudojant tik tas infrastruktūros ir rinkodaros priemones, kurios tiksliai atitinka turistų poreikius, ir skirtos tik tokiems turistams, kurie tikėtina yra potencialūs vietovės turistai ar lankytojai. Kiekviena paminėtų turizmo plėtros krypčių gali būti sėkminga tik įvertinus aplinkybes. Taigi, jei vietovė tinkama tapti masinio turizmo vietove, ir turistų srautas yra sąlygotas ne tik sukurtos, ar kuriamos, turizmo infrastruktūros, bet ir skatinamas paslaugų teikėjų teikiamų paslaugų, tai pirmasis principas yra tinkamas turizmo plėtros būdas. Tačiau, jei vietovė yra jautri masiniam turizmui, pvz.: saugoma gamtinė ar kultūrinė teritorija, ir vietovės didžiausias privalumas yra gamta, tai plėtoti reikia tik tokią turizmo infrastruktūrą, kuri yra pritaikyta potencialiam *gamtos turistui*, ir analogiškai siūlyti tik tas paslaugas, kurios patrauklios orientuotam į poilsį gamtoje, tiksliniam turistui.

Viešosios turizmo infrastruktūros plėtrą paprastai lemia strateginiai sprendimai, kurie turi būti grindžiami tikslinio turisto poreikių analize. Taigi *koks* tikslinis *turistas* aktyviai leidžia laiką gamtoje? Kokios infrastruktūros reikia kad patenkinti *tokio* turisto poreikius?

Ne tik pasaulio praktikai bet ir mokslininkai nagrinėja kokie turistai lankosi gamtoje, ar keliauja dėl aktyvaus poilsio. Hatry ir Dunn (dar 1971 m.) pateikė pavyzdį kaip koncepcijos gali būti atskiriamos nuo viešosios rekreacijos paslaugų siekinių. Jų siūlomi viešojo poilsio ir turizmo paslaugų plėtros uždaviniai yra:

„Poilsio paslaugos turi būti teikiamos visiems gyventojams, kad išplėsti poilsio galimybių naudingumą, įvairovę, ištisius metus, kurios yra pasiekiamos, saugios, fiziškai patrauklios ir teikia malonią patirtį. siekiant maksimalios naudos iš poilsio infrastruktūros, paslaugos turi prisidėti prie dvasinės ir fizinės visuomenės sveikatos gerinimo, kurti teigiamą ekonominę ir socialinę gerovę ir aišku turi mažinti įvykių ir antisocialaus elgesio, kaip nusikalstama veikla ir kriminaliai įvykiai, galimybes.“⁶

Pagal įvairios mokslinės literatūros nuostatas, pagrindiniai poilsio infrastruktūros kriterijai, rodantys koncepcijos ir uždavinių efektyvumą yra:

- a) paslaugų pakankamumas,
- b) teikia malonią patirtį,
- c) visiems pasiekiami,
- d) (ne)masiniai,
- e) paslaugų įvairovė,
- f) saugumas,
- g) fizinis atraktyvumas,
- h) kriminalinių įvykių mažinimas,
- i) sveikatos gerinimas,
- j) ekonominė nauda.

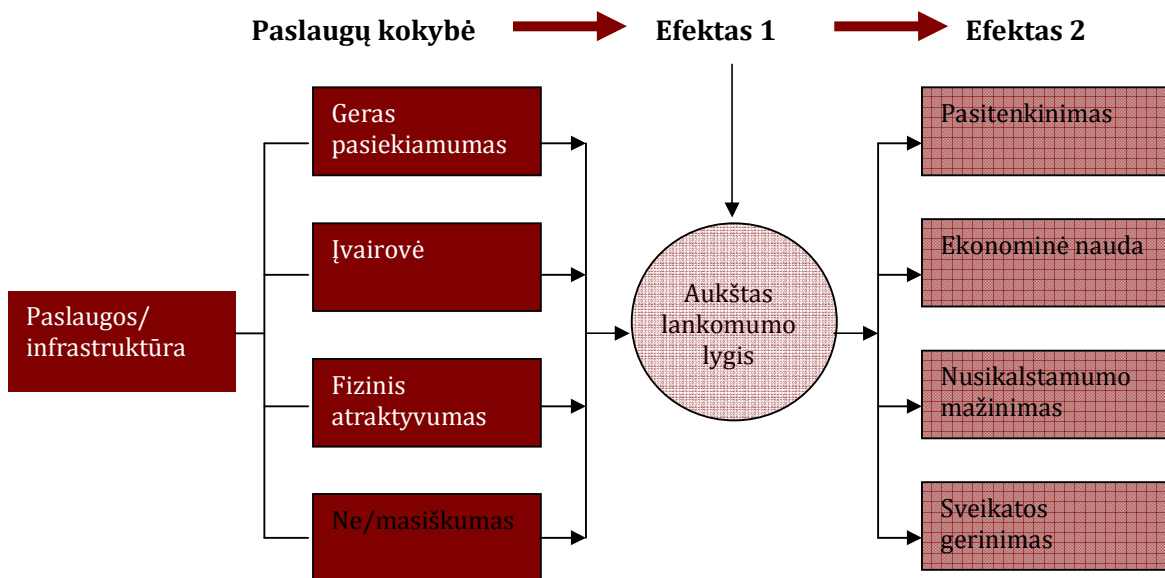
Pirmasis kriterijus – paslaugų pakankamumas, sukuria sąlygas paslaugoms, kurios yra rezultatas nurodytas b – g punktuose, ir juos lydinčias pasekmes pateiktas h – j punktuose.

Konceptuali priemonių struktūra

Autorių Hatry ir Dunn siūlomi kriterijai galėtų būti skaidomi, kaip kriterijai paslaugoms (teikia malonią patirtį, visiems pasiekiami, (ne)masiniai, paslaugų įvairovė, saugumas, fizinis atraktyvumas), kai šios

⁶ Hatry, H.P., Dunn, D.R. “Measuring the Effectiveness of Local Government Services: Recreation”, Washington, DC: The Urban Insitute. 1971

sukuria aukšto lygio ir kokybės efektą (Efektas 1); ir antraeilio (Efektas 2) poveikio kriterijai (sumažintas nusikaltimų skaičius, auštas arba padidintas visuomenės sveikatos lygis, aukšta arba padidinta visuomenės ekonominė gerovė) kas yra esminiai kriterijai plėtojant viešojo poilsio paslaugas. Tokie ryšiai iliustruoja priemonių struktūrą (pateiktas paveiksle) bei detalius išaiškinimus (pateiktas lentelėje).

9 pav. Poilsio paslaugų struktūra

Infrastruktūros ir paslaugų plėtros apimtis

Plėtojant turizmo infrastruktūrą ir paslaugas regione, ar vietovėje reikia apibrėžti kokio masto siekiama, keliant turizmo plėtros tikslus ir planuojant poilsio infrastruktūros plėtrą savivaldybės lygmenyje? Atsakymai į klausimai suteikia galimybę suprasti, kokias veiklas reikia organizuoti ir kiek lėšų reikia skirti, kad periodo pabaigoje gauti minimalų ar maksimalų rezultatą.

Kokios plėtros apimtys siekiama, jei lydinčys faktoriai yra: paslaugų pakankamumas, teikiama maloni patirtis, pasiekiamumas, (ne)masiškumas, paslaugų įvairovė, saugumas, fizinis atraktyvumas, kriminalinių įvykių sumažėjimas, sveikatos gerinimas, ekonominė nauda? Kiekvienas iš nurodytų lentelėje kriterijų leidžia įvertinti plėtros ribas pagal veiklas (pateikta lentelėje). Veikų dėka lengva įvertinti turizmo plėtrą ir pasirinkti plėtros apimtį.

17 lent. Apimtį apibrėžiantys kriterijai, jų apibrėžimas, bei veikų juos pasiekti paaiškinimas

Kriterijus	Apibrėžimas	Veika
a. paslaugų pakankamumas	Paslaugos kurios tenkina vartojų poreikį; yra pasiekiamos visiems	Dalyvavimo laipsnis, dažnis; dalyvių skaičius ir nedalyvaujančių skaičius; žmonės gyvenantys per x minučių kelio ir y km atstumu nuo viešosios infrastruktūros; minios rodikliai (laukimo laikas, panaudojimo dažnis, vartotojų nuovokumas)
b. maloni patirtis	Teikia malonią patirtį vartotojams/turistams	Dalyvavimo lygis; dalyvių skaičius ir nedalyvaujančių skaičius; piliečių pasitenkinimas
c. pasiekiamumas	Sukurta infrastruktūra, kurios dėka per x minučių ir y kilometrų atstumu galima pasiekti tikslą	Asmenys gyvenantys per x minučių kelio ir y km atstumu nuo viešosios infrastruktūros

Kriterijus	Apibrėžimas	Veika	
d.	(ne)masiškumas	Paslaugos, suprantamos kaip ne masinio turizmo paslaugos	Minios rodikliai (laukimo laikas, panaudojimo dažnis, vartotojų nuovokumas)
e.	paslaugų įvairovė	Įvairių turistinių paslaugų pasiūla	Turistams siūlomų paslaugų skaičius
f.	saugumas	Aplinka kur nėra nusikaltimų	Nusikaltimų skaičius
g.	fizinis atraktyvumas	Paslaugos ir išteklių kurios yra svarbios jų vartotojams ir profesionalams ar įdomios mėgėjams	Viešosios infrastruktūros patrauklumo lygis (vartotojų ir ne vartotojų lūkesčiai) ypač parkuose ir atvirose erdvėse
h.	kriminalinių įvykių sumažėjimas	Paslaugos kurios skatina mažinti nusikalstamumą	Kriminalinių rodiklių ataskaita visuomenei
i.	sveikatos gerinimas	Infrastruktūra ir paslaugos kurios gerina sveikatą, ir skatina aktyviai ilsėtis	Ligų rodikliai
j.	ekonominė nauda	Paslaugos/infrastruktūra kurioms teikti reikia darbuotojų, ir paslaugos iš kurių surenkamos pajamos	Verslo pajamos; darbo vietos; turtinė nuosavybė

Vertinant Žemaitijos nacionalinio parko patrauklumą ir galimybes būtina planuoti potencialių turistų srauto intensyvumą ir analogiškai saugomos teritorijos talpą, kad nepažeisti jautrios gamtinės pusiausvyros. Naudojant teorinius, aukščiau įvardintus kriterijus, buvo nustatyti ir rodikliai padėsiantys pasiekti ar nustatyti lankytojų pasitenkinimą Žemaitijos nacionaliniame parke (pateikta lentelėje).

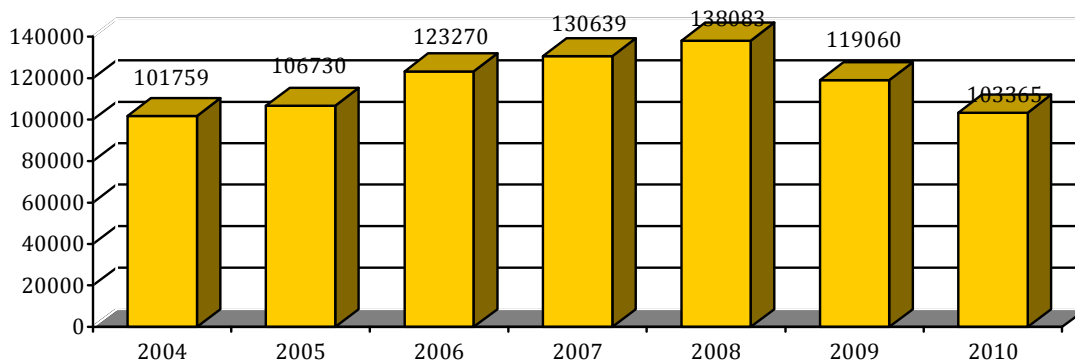
18 lent. Sėkmingos turizmo plėtros kriterijai ir jų rodikliai ŽNP

Kriterijus	Rodikliai, užtikrinantys kriterijaus sėkmę	
a.	paslaugų pakankumas	Teikiamos ar atsiradusios naujos (įrangos, priemonių nuomos) paslaugos kurios tenkina vartotojų poreikį; Viešoji turistinių trasų ir maršrutų infrastruktūra (trasos, sustojimo ir nakvynės vietos, ženklai ir pan.) patraukli, ne tik vietiniams gyventojams, bet ir parko lankytojams ar turistams, Aiškios rinkodaros priemonės, puikiai tinkamos turistams keliaujant trasa ar maršrutu
b.	maloni patirtis	Reikia reguliariai atlikti apklausas, kad suprasti kodėl turistai ir lankytojai keliauja arba nekeliauja, ko pasigenda ir kokių pasiūlymų ar pageidavimų turi
c.	pasiekiamumas	Sukurta infrastruktūra, kurios dėka per 10 minučių ir 0,3 kilometro atstumu galima pasiekti trasą ar maršrutą nuo labiausiai turistų mėgstamų vietovių – Platelių, Beržoro, Paplatelės
d.	(ne)masiškumas	Aktyvaus turizmo infrastruktūra ir teikiamos apgyvendinimo, maitinimo informacijos paslaugos, suprantamos kaip gamtinio turizmo paslaugos
e.	paslaugų įvairovė	Įvairių turistinių paslaugų – apgyvendinimo, maitinimo, informacijos teikimo, dviračių, valčių, slidžių ir pan. nuomos, pasiūla
f.	saugumas	Aplinka, kur nėra nusikaltimų ir eismo įvykių, dėl pėsčiųjų, dviratininkų kaltės
g.	fizinis atraktyvumas	Teikiamos paslaugos, gamtiniai bei kultūriniai išteklių ir viešoji turizmo infrastruktūra, kas yra svarbu parko lankytojams ir Plungės turistams ar gali būti įdomūs mėgėjams
h.	kriminalinių įvykių sumažėjimas	Sukurama infrastruktūra turi užtikrinti visų eismo dalyvių laisvą judėjimą trasose ir maršrutuose; naujo turistų srauto saugumas
i.	sveikatos gerinimas	Sukurama viešoji infrastruktūra ir paslaugos sukuria galimybę gerinti sveikatą ir skatina aktyviai ilsėtis tiek žiemos, tiek vasaros sezono metu
j.	ekonominė nauda	Teikiamos paslaugos, sukurta infrastruktūra reikalauja darbuotojų įrengiant ar prižiūrint jau įrengtus objektus, privačių paslaugų teikėjų teikiamos paslaugos sukurs galimybę surinkti papildomų pajamų, sukurti darbo vietų, prailginti sezoną ir pan.

5.2. TURISTŲ POTENCIALAS

Vyraujantį susidomėjimą Žemaitijos nacionalinio parko rekreaciniais ištekliais geriausiai iliustruoja lankytojų srautai 2004 – 2009 m. Reikia pastebėti, kad metiniai lankytojų srautų rodikliai 2004 – 2008 metų laikotarpyje Žemaitijos nacionaliniame parke stabiliai augo (pateikta paveiksle). Tačiau 2009 metų rodiklis pasiekė 2005/2006 metų lygį, nes ekonominė krizė pakeitė ne tik gyventojų finansines galimybes ir keliavimo įpročius.

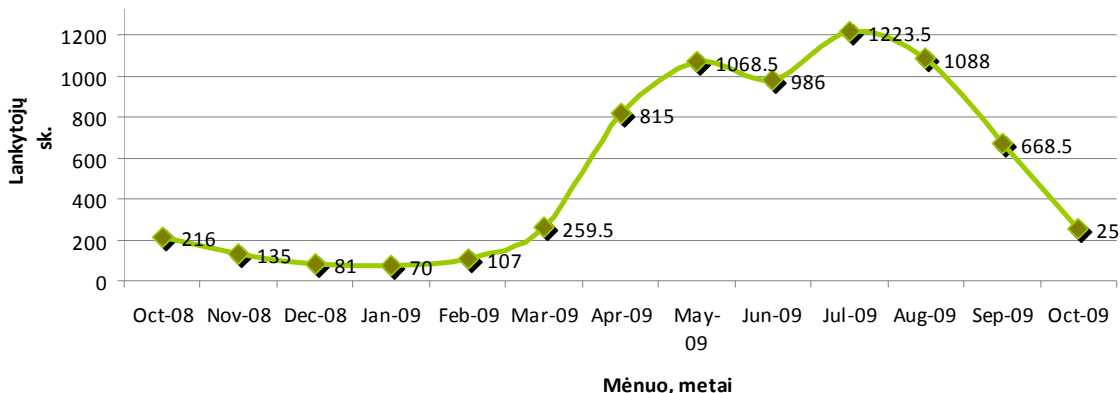

10 pav. ŽNP lankytojų srautų dinamika 2004 ir 2010 metais, vnt. per metus

Duomenų šaltinis: ŽNP lankytojų centro duomenys

Pagal parengtą veiklos ataskaitą 2010 m. lankytojų skaičius Žemaitijos nacionaliniame parke sumažėjo iki 103.365 ir pasiekė 2004 - 2005 metų lygį. Šis rodiklis kaip ir ankstesniais metais skaičiuojamas sumuojant nakvynių skaičių, bilietų į lankomus objektus pardavimą ir viešųjų renginių dalyvių skaičių. Lankytojų skaičiaus sumažėjimą lėmė populiariausių Žemaitijos nacionalinio parko lankomų objektų (Šaltojo karo muziejaus ir Platelių dvaro svirno) uždarymas rekonstrukcijos darbams, taip pat sumažėjęs nakvynių skaičius. 2010 m. įrengtas pirmasis ledo skulptūrų parkas ant Platelių ežero pritraukė apie 15.000 lankytojų ir ženkliai padidino viešųjų renginių lankytojų skaičių. Šis renginys 2010 m. pripažintas sėkmingiausia turizmo iniciatyva Lietuvoje ateityje turėtų tapti tradicinis ir padėti mažinti sezoniskumą nacionaliniame parke.

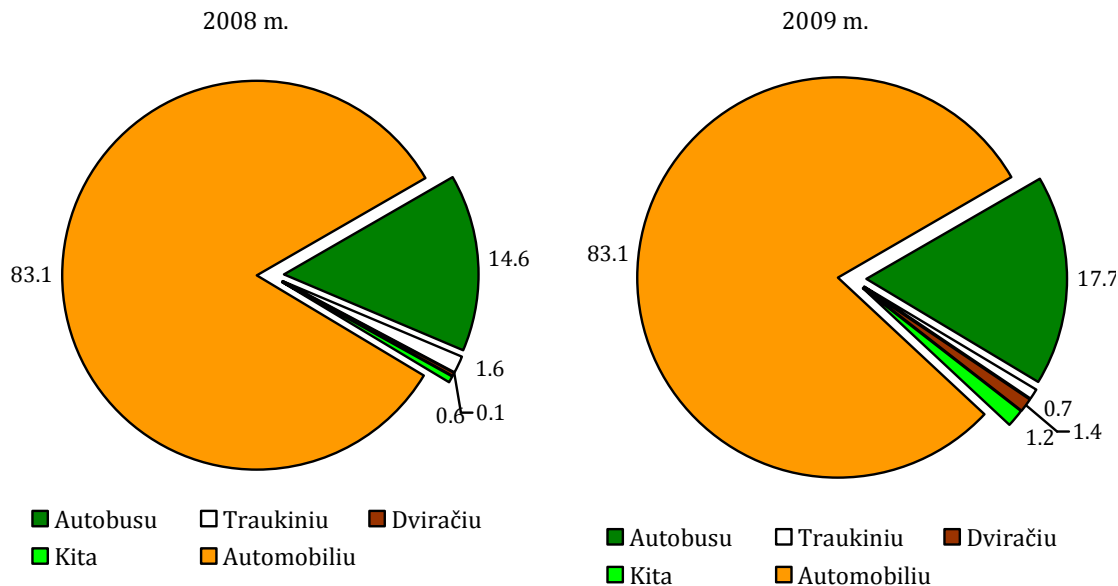
Tačiau, tiksliniai gamtos mėgėjai, turistai yra tas potencialas, kurį reikia vertinti kaip naują neišnaudotą potencialą. Nuostabu pastebėti, kad ir tokių lankytojų srautas yra Lietuvos saugomose teritorijose. Naudojant Žuvinto rezervato lankytojų srautų duomenis, galima įrodyti minėtas tendencijas (pateikta paveiksle). Tačiau būtina pabrėžti kad paprastai Lietuvoje turizmas yra populiarus labai trumpą sezoną – nuo Joninių iki Žolinių, tuo tarpu vertinant automatinį skaičiuoklių Žuvinto pažintiniame take parodymus, galima pastebėti, kad turistinis sezonas saugomoje teritorijose trunka žymiai ilgiau, t.y. nuo balandžio iki spalio mėn. imtinai. Minėta tendencija rodo, kad gamtinių teritorijų mėgėjų, lankytojų ir turistų įpročiai skiriasi nei masinių turizmo mėgėjų, o taip pat įrodo kad Nepriklausomoje Lietuvoje jau yra tam tikra turistų dalis, kuriai yra patrauklu lankyti saugomas teritorijas bei susipažinti su fauna ir flora. Šių turistų pasitenkinimą dar labiau padidintų sukuriamos naujos keliavimo gamtoje galimybės.

11 pav. Žuvinto rezervato pažintinio tako lankytojų skaičiaus pokyčiai 2009 metais, vnt. per mėn.
 Duomenų šaltinis: Lietuvos ST direktijų teikiamų paslaugų saugomų teritorijų lankytojų studija, 2009

Lieka svarbu įvertinti, kiek turistų lankytojų saugomą teritoriją (tiesiogiai ŽNP) jei būtų sukurtos galimybės laisvai judėti, pramogauti, valgyti ir apsigyventi gamtinėje aplinkoje. Naudojant Statistikos departamento duomenis prie LRV galima įvertinti vyraujančias tendencijas analizuojant vienadienių lankytojų srautų rodiklius (pateikta paveiksle):

- didžiausias vienadienių lankytojų srautas Lietuvoje keliauja automobiliu – 83 proc. ,
- nors ir keliavimo sąlygos dviračiais iš esmės nepasikeitė, tačiau vienadienių lankytojų keliaujančių dviračiais skaičius padidėjo nuo 0.1 proc. - 2008 m. iki 1.4 proc. - 2009 m.

12 pav. Vienadienių lankytojų kelionės po Lietuvą pagal transporto rūšį 2008 ir 2009 metais, proc.
 Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Kitas įdomus rodiklis, potencialiam užsienio turistų srautui pagrįsti yra šalis iš kur atvyksta lankytojai ir keliaujančių vienadienių lankytojų ar turistų tikslai. Pirmiausiai turėtų būti analizuojami vienadienių lankytojų srautai pagal šalis. Statistikos duomenimis Lietuvoje didžiausią turistų srautą sudaro Lenkijos turistai (pateikta paveiksle), kurių pagrindinis kelionės tikslas paprastai yra Vilnius, kaip turistinė vietovė, arba religinis turizmas, kuomet jie lanko piligriminiu objektus. Neišnaudotas Plungės rajono potencialas yra Žemaičių Kalvariją, kuri galėtų būti patraukli Lenkijos turistams jei būtų siūlomos jiems patrauklios paslaugos ir suteikiama tiksli informacija apie lankytinus objektus bei katalikiškus renginius.

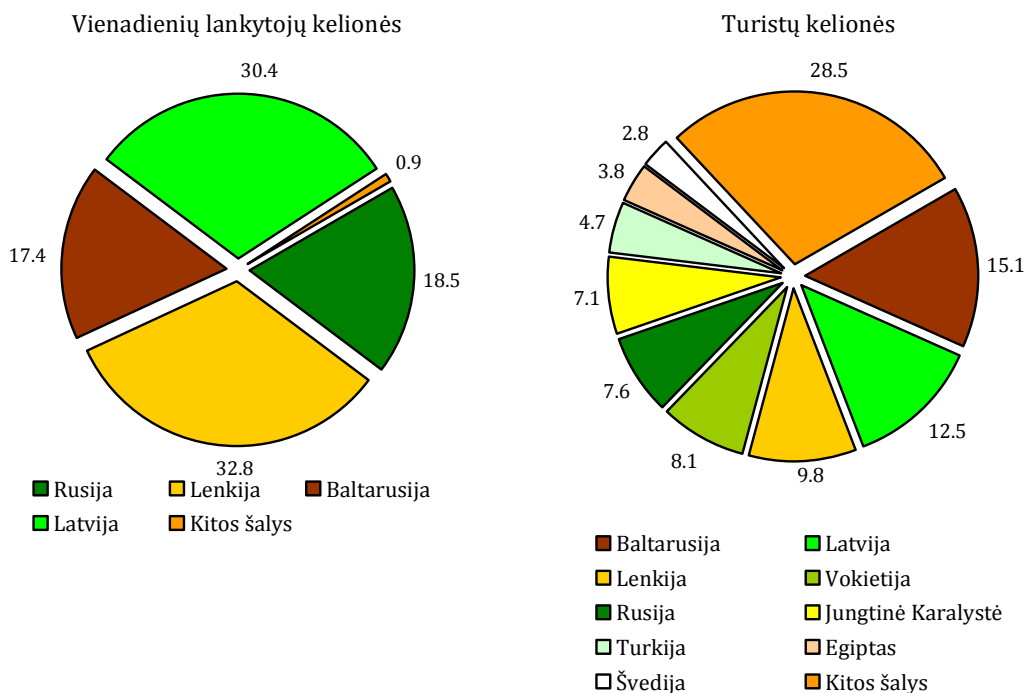

Taip pat vis labiau žinomu tampa Pakutuvėnų religinis objektas, kuris taip pat galėtų būti lankomas lenkų turistų.

Antrasis didžiausias srautas atvykstančių lankytojų yra latviai. Reikia nepamiršti, kad Plungės rajonas yra netoli, tik per ~100 km nuo vieno labiausiai lankomų latvių miestų – Liepojos, ir tik ~ 40 km nuo Latvijos sienos. Taigi kaimyninės šalies turistams tikrai nėra toli atvykti į ŽNP, tačiau reikia informacijos ir paslaugų pritaikytų jų poreikiams (žemos siūlomų paslaugų kainos, informacijos gimtąja kalba ir pan.).

Dar svarbu kad vokiečių turistai dažnai lanko Klaipėdos (buv. Memelio) kraštą dėl savo gimtųjų šaknų bei prisiminimų susijusių su šia teritorija. Reiktų įvertinti, kad vokiečių turistų išlaidos dažnai viršija anksčiau minėtų – latvių ir lenkų turistų išlaidas lankomoje vietovėje, todėl nors ir nedidelis turistų srautas iš Vokietijos yra tikėtinas ir šiame regione. Taip pat reikia pastebėti, kad ypač vokiečių turistai mėgsta aktyviai keliauti naudojant dviračius ar pėsčiomis, todėl planuojama infrastruktūra neabejotinai būtų patraukli šiai turistų srauto daliai.

Baltarusijos vienadieniams lankytojams ir kitų šalių (Jungtinės Karalystės ir pan.) turistams yra patrauklu lankytis Vilniuje, todėl tikėtis kad didelė dalis jų atvyks į Žemaitijos regioną būtų rizikinga.

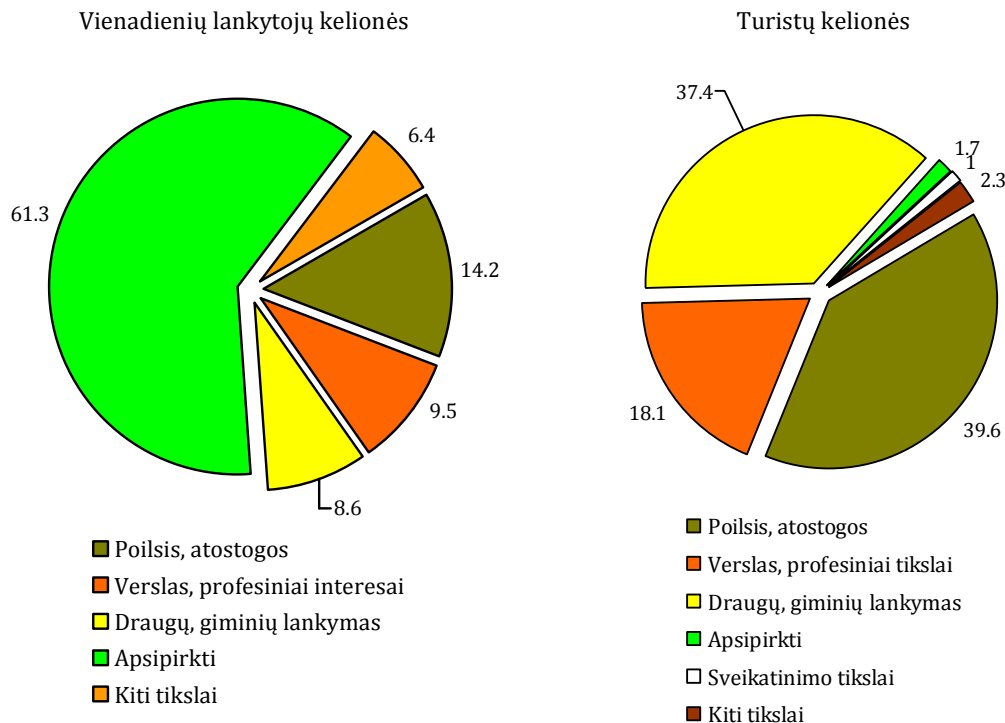

13 pav. Kelionės pagal šalis, 2009 m., proc.
Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Prognozuojama, kad atsigavus šalies ekonomikai, turistų srautai vėl turėtų sugrįžti į prieš tai buvusį lygį. Todėl Plungės rajoną galime vertinti, kaip rajoną susikūrusį patrauklios turizmui teritorijos įvaizdį.

Šios studijos potencialių turistų analizei labai svarbus yra dar vienas aspektas – lankytojų ar turistų tikslai. Įdomu, kad net 61 proc. vienadienių lankytojų atvyksta į Lietuvą apsipirkti. Aišku, kad šiuo tikslu atvykstantys turistai nėra potencialūs ŽNP lankytojai, todėl iš karto juos, kaip potencialius, reikia atmesti. Tačiau atvykstantys poilsio tikslais ar praleisti atostogas yra kaip tik tie turistai kuriems ŽNP ištekliai, infrastruktūra ir paslaugos galėtų būti patrauklios. Nuo bendro vienadienių lankytojų srauto jie sudaro ~14 proc. (pateikta paveiksle). Tuo tarpu bent vieną naktį Lietuvoje nakvojančios turistai pasiskirsto visiškai kitaip: net ~39 proc. turistų atvyksta į Lietuvą poilsio tikslais, ~37 lanko draugus ir gimines ir 18 proc. atvyksta verslo ar profesiniais tikslais. Tai įrodo, kad turistams lankantiems Lietuvą galima pasiūlyti naujas poilsui ar atostogoms praleisti tinkamas vietas ir tikėtina tai pasiteisintų.

14 pav. Kelionės pagal tikslą, 2009, proc.
Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Atliktos analizės rezultatai suteikia galimybę prognozuoti turistų srautus nacionaliniame parke artėjantiems 2011 – 2016 metams. Kadangi šiuo metu yra ekonominis nuosmukis ir draudžiama lankyti pagrindinius turistinius objektus parke – Šaltojo karo muziejų ir Platelių dvaro svirną, todėl visiškai suprantama kad lankytojų srautas yra sumažėjęs. Tačiau žinant, kad šie objektai bus suremontuoti 2012 metais, galima ne tik prognozuoti analogišką turistų srautą bet ir tikėtis jo reikšmingo padidėjimo. Prognozuojamas 20 proc. turistų srauto padidėjimas vien dėl suremontuotų patrauklių turistinių objektų. Kita vertus, įvertinus potencialius užsienio turistus, ir įrengus tinkamas viešosios turizmo infrastruktūros plėtrą atsižvelgiant į jų poreikius, galima planuoti ir jų žymų padidėjimą. Preliminariais paskaičiavimais pagrindžiant, galima prognozuoti kad kitais metais, kai bus sukurta visa planuojama viešoji infrastruktūra, t.y. 2013 metais parke tikėtina sulaukti ~176 tūkst. turistų ir lankytojų. Kadangi tokia infrastruktūra, t.y. turistinės trasos ir maršrutai, vienisai planuojama visoje parko teritorijoje, tai tokia turistinė vietovė tikėtina taps labai patrauklia aktyvaus turizmo mėgėjams. Kita vertus Plungės rajonas randasi pajūrio regione, kuris yra vienas patraukliausių turistams lankymo regionų Lietuvoje, todėl reikėtų prognozuoti ir tolesnį bent 2 proc. turistų srauto augimą.

6. PROJEKTINIAI TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTOJIMO PASIŪLYMAI IR JŲ ĮGYVENDINIMAS

Vertinant turizmo produktų ir jų konkurencingumą, regiono vertybės ir infrastruktūros galimybės yra palankios aktyvaus poilsio, kultūrinio, iš dalies ir sveikatinimo turizmo produktams kurti. Tokie turizmo produktai yra patraukliausi tiek vietiniams, tiek užsienio turistams tiek regione, tiek Lietuvoje, tiek Europos rinkoje. Atsižvelgiant į turizmo plėtros galimybes ir rinkose vyraujančias paklausos tendencijas bei prioritetus, planuojamas regionas pajėgus konkuruoti su aktyvaus poilsio turizmo produktais (dviračių, vandens, žygių, žvejybos, medžioklės bei ekologinio (pažintinio) turizmo). Esminė šių turizmo produktų paklausos sąlyga – patrauklus viešosios turizmo infrastruktūros (turizmo trasos, takai) ir aptarnavimo paslaugų kompleksas, kuris sudarytų sąlygas turistui užsiimti pageidaujama veikla tam tikroje teritorijoje. Dažniausiai aktyvaus poilsio produktų vartotojai yra miestų gyventojai, ieškantys aktyvios veiklos ir mėgstamų užsiėmimų. Turizmo trasų infrastruktūros trūkumas ir nepakankama paslaugų pasiūla regionuose – svarbiausias kliuvinys aktyvaus poilsio produktams konkuruoti užsienio turizmo rinkose. Kad būtų plėtojami aktyvaus poilsio produktai ir stiprinamas konkurencingumas, būtinos investicijos sukurti ar gerinti viešąją infrastruktūrą, skatinti verslininkus plėtoti reikalingas paslaugas (apgyvendinimo, maitinimo, inventoriaus nuomos, aptarnavimo ir kitas) ir užtikrinti informacijos sklaidą. Svarbiausia valstybės ir savivaldybių funkcija – tinkamas planavimas ir viešosios turizmo infrastruktūros plėtra bei informacijos apie aktyvaus poilsio galimybes sklaida. Ekologinis (pažintinis) turizmas apima keliavimą saugomose gamtinėse teritorijose, augalų, gyvūnų stebėjimą, vietinės kultūros ir tradicijų pažinimą bei aplinkos puoselėjimą. Gamtos išteklių pritaikymas turizmo poreikiams leisti sukurti naujus ir plėtoti esamus turizmo traukos centrus, kurie pritrauktų daugiau vietos ir užsienio turistų. Planinga ir darnaus vystymosi principus atitinkanti turizmo infrastruktūros sistema leisti užtikrinti ilgalaikį nacionalinių ir regioninių parkų gamtos vertybių išsaugojimą, subalansuotą naudojimą, kartu užtikrintų gamtos saugos sąlygų įgyvendinimą ir skatintų darnaus turizmo plėtrą. Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacijos duomenimis, ekologinis (pažintinis) turizmas per ateinančius 10 metų turėtų būti viena sparčiausiai augančių ir perspektyviausių turizmo rūšių, o ES jau šiuo metu labai trūksta natūralių arba mažai pakeistų gamtinių teritorijų. Todėl tikslinga plėtoti turizmą gamtoje, pritaikant esamą Lietuvos saugomų teritorijų sistemą ir kaimo regionų gyvenimo būdą (su autentišku kultūros paveldu ir tradicijomis) patraukliems ekologinio (pažintinio) turizmo produktams kurti (NTP 6.1.3.)

Žemaitijos nacionaliniame parke yra virš 10 parengtų turizmo plėtrai ir regiono plėtrai apskritai svarbių projektų. Kai kurie iš jų dalinai įgyvendinti arba bus baigti įgyvendinti iki 2012 m. Tačiau ir toliau trūksta infrastruktūrinių jungčių ir objektų, sudarančių sąlygas formuoti kompleksinius turizmo maršrutus ir trasas.

19 lent. Parengti techniniai infrastruktūros projektai:

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas	Dokumento parengimo metai	Techninio projekto užsakovas/rengėjas	Apmokėtų lėšų suma Lt
1.	„Pėsčiųjų ir dviračių tako prie kelio nuo rajoninio kelio Nr. 3202 Pauošniai - Plateliai iki Militarizmo muziejaus ir Kelio nuo rajoninio kelio Nr.3202 Pauošniai - Plateliai iki Militarizmo muziejaus bendrasis pakoreguotas projektas“	2009-2010 m.	Užsakovas VĮ Telšių miškų urėdija	108 000 ¹
2.	„VĮ Telšių miškų urėdijos Platelių girininkijos viešo naudojimo „Šeirės“ stovyklavietės rekonstrukcija“	2009 m.	Užsakovas VĮ Telšių miškų urėdija	486 799,59 ² Iš jų: ES parama – 328 417,40 Lt; Urėdijos lėšos – 73 896.31 Lt; PVM – 84485,88 Lt;
3.	„Šeirės pėsčiųjų – dviračių tako pritaikyto neįgaliesiems įrengimo techninis projektas“	2010 m.	Užsakovas Žemaitijos nacionalinis parkas; Rengėjas UAB	14 700,00

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas	Dokumento parengimo metai	Techninio projekto užsakovas/rengėjas	Apmokėtų lėšų suma Lt
			„Kelprojektas“	
4.	„Automobilių stovėjimo aikštelė prie Šarnelės piliakalnio įrengimo techninis projektas“	2009 m.	Užsakovas Žemaitijos nacionalinis parkas; Rengėjas UAB „Rekreacinė statyba“	4000,00
5.	„Automobilių stovėjimo aikštelė prie Gegrėnų archeologinio komplekso techninis projektas“	2009 m.	Užsakovas Žemaitijos nacionalinis parkas; Rengėjas UAB „Rekreacinė statyba“	3000,00
6.	„Puošnių automobilių stovėjimo aikštelės rekonstrukcijos techninis projektas“	2009 m.	Užsakovas Žemaitijos nacionalinis parkas; Rengėjas UAB „Rekreacinė statyba“	6000,00
7.	„Mikėtų automobilių stovėjimo aikštelės rekonstrukcijos projektas ir aikštelės rekonstrukcija“	2008 m.	Užsakovas Žemaitijos nacionalinis parkas; Rengėjas architektas A. Mockus	7000,00

¹ Lėšas skyrė Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos.

² Pagal KPP „Pelno nesiekiančios investicijos miškuose“.

20 lent. Planuojami 2011 - 2013 metais įgyvendinti planai sietini su maršrutu:

Eil. Nr.	Projekto pavadinimas	Finansavimo būdas	Projekto pradžia - pabaiga	Numatyta suma
1.	Turizmo trasų aplink Platelių ežerą ir jų jungties iki Plungės miesto specialiojo plano parengimas	Regioninio planavimo būdas	2011-2013 m.	90 000,00
2.	Teritorijos, skirtos apžvalgos bokšto statybai, Beržoro kaime, detaliojo plano parengimas	Regioninio planavimo būdas	2011-2013 m.	50 000,00
3.	Platelių miestelio sutvarkymo bendrojo plano parengimas	Valstybės lėšos	2011-2013 m.	90 000,00
4.	Pirmo prioriteto dviračių trasos Platelių vietovėje (su jungtimi su Plunge) techninio projekto parengimas	Savivaldybės lėšos	2011-2013 m.	400 000,00
5.	Paraiškos ir investicinio projekto pirmo prioriteto dviračių trasos Platelių vietovėje (su jungtimi su Plunge) parengimas	Savivaldybės lėšos	2011-2013 m.	12 000,00

Tad šiuo metu yra svarbu į kompleksinį turistinių trasų ir maršrutų tinklą sujungti svarbiausias Plungės rajono šiaurinės dalies lankomas rekreacines teritorijas ir objektus, suformuoti dviračių ir autoturizmo trasas, jungiančias gražiausias ir vertingiausias rajono rekreacines vietas.

Dviračių turizmo plėtrai regione yra svarbiausia:

- vientiso maršruto ar trasų suformavimas ir pažymėjimas Plungės mieste;
- jungties sukūrimas tarp Žemaitijos nacionalinio parko ir Plungės (bendras trasos ilgis 16 km, įskaitant jungtis su bažnyčia, Oginskių dvaru, geležinkelio stotimi) ;
- turistinės trasos įrengimas aplink Platelių ežerą, pritaikytos vidutinio pajėgumo dviratininkams (trasos ilgis 30 km, įskaitant Šeirės taką);
- informacinės sistemos vietovėje suformavimas ir įrengimas;

- patrauklių rinkodaros priemonių (bukletų, informacijos internete ir socialiniuose tinkluose) parengimas ir platinimas viešais kanalais;
- maršrutų miško keliais suformavimas didesnio pajėgumo dviratininkams ir/ar adrenalino mėgėjams „su nežymiai pagerinta kelio dangą“ (maršruto ilgis 55 km, žemėlapyje pažymėta punktyrine linija);

Dviračių trasos pagal įrengimo laikotarpį ir darbų pobūdį skirstytinos į tris etapus:

1. Trasos turėtų būti įrengiamos I etape (iki 2013 m.) su kieta dangą ar pagerinta smulkaus žvyro dangą bei, kur reikia, įrengiant atitvarus motorizuoto eismo keliuose, taip pat vietovėje įrengiant ženklumą;
2. Įrengiami ekstremalūs maršrutai (I etape) be kapitalinio kelio dangos, tik įrengiant rodykles, standus, nedidelį dangos remontą bei pralaidas, vietinį ženklumą vietovėje;
3. Maršrutų pavertimas trasomis II etape (po 2013, gavus papildomą finansavimą) suprojektuojant ir įrengiant reikalingą dangą, ženklumą ir kitą reikalingą infrastruktūrą. Iki to laiko rekomenduotina tokias atkarpas pristatyti kaip ekstremalias ir siūlyti tik patyrusiems dviratininkams.

Autoturizmo plėtrai reikia:

- Sukurti ir informaciniais ženklais pažymėti jungtis tarp Žemaitijos nacionalinio parko ir Plungės (bendras trasos ilgis 95 km, apjungiant Žemaičių Kalvariją, Platelius, Plungę ir Pakutuvėnus), pažymint turizmo maršrutus vietovėje;
- Parengti reikalingus techninius projektus ir įrengti sustojimo aikšteles su būtina automobilininkams infrastruktūra įrengimas prie lankomų objektų bei informaciniais ženklais;
- Parengti techninius projektus II etapui (po 2013 metų);
- Atlikti II etapo kelių rekonstrukcijos darbus atkarpoje Gintališkė - Norvaišiai - Pakutuvėnai.

Vandens turizmo maršrutai:

- Reikia įrengti tris prieplaukas (lieptus), atnaujinti esamus lieptus pėstiesiems, pažymėti turistinėse schemose ir inicijuoti vandens priemonių nuomos paslaugų teikimą.

Vandens turizmo maršrutus reikia skirstyti į dvi kategorijas:

- 1) pastoviai (ar periodiškai savaitgaliais ar švenčių dienomis) naudojami turistiniai maršrutai tarp Platelių jachtklubo ir rytinio kranto (3 lieptai), kai sukuriama galimybė plukdyti didesni skaičių (10 - 15 žmonių) turistų vienu metu (toks turi būti numatytas ir pažymėtas šiuo metu rengiamame tvarkymo plane);
- 2) ypač patrauklus laukinės, nepaliestos gamtos mylėtojams - Ekoturizmo maršrutas, kuriuo mažais laiveliais tarp Babrungo ištakų ir jachtklubo gali būtų plukdyti pavienius turistus. Maršrutas būtų įdomus kombinuojant jį su pėsčiųjų maršrutu, tačiau dėl gamtinio teritorijų jautrumo gali būti eksploatuojamas tik ribotai ir nedideliame lankytojų skaičiui.

Pėsčiųjų turizmo maršrutams:

- I etape (iki 2013 m.) įrengiami trumpi (atskirų maršrutų ilgis: 10,8 km, 19,8 km, 15,6 km, viso 46,2 km) pėsčiųjų maršrutai, panaudojant esamą lauko kelių infrastruktūrą bei įrengiant ženklumą trasose ir rinkodaros priemonėse. Maršrutai papildytų autoturizmo ir dviračių turizmo maršrutų sistemą (pasiūlyti 3 maršrutų aprašymai);
- II etape (po 2013 m.) siūlytina įgyvendinti ilgesnius 1-2 d. maršrutus, jungiančius Plungę su Plateliais ir Žemaičių Kalvarija, taip pat trumpalaikį maršrutą po Žemaičių Kalvarijos apylinkes.

Studijos rengėjai siūlo numatyti visų suinteresuotų institucijų veiksmus įgyvendinant projektą ir suplanuoti darbus 2011-2015 m. laikotarpiui.

21 lent. Privalomi veiksmai 2011 - 2013 metams:

Eil. Nr.	Planuojami veiksmai	metai	Atsakinga institucija
1.	Maršrutų kurie bus parengti einamaisiais metais aprašų parengimas, lankstinukų išleidimas, informacijos internete pateikimas ir kasmetinėse parodose Vivatur pristatymas	2011 - 2013	Plungės savivaldybės administracija ŽNP direkcija
2.	Dviračių turizmo trasų ir maršrutų įrengimas	2011-2013	
2.1.	Dviračių turizmo trasos Plungės mieste įrengimas ir pažymėjimas (nuorodų bei infostendų, šiukšlių dėžių, sustojimo vietų įrengimas	2011-2012	Plungės savivaldybės administracija
2.2.	Informacijos stendų su maršrutais geležinkelio/autobusų stotyse įrengimas.	2011	Plungės savivaldybės administracija Lietuvos geležinkeliai
2.3.	Dviračių nuomos ir aptarnavimo punktų įsteigimas (Plungės stoties ar dvaro teritorijoje)	2012	Plungės savivaldybės administracija Privatūs asmenys
2.4.	Pėsčiųjų ir dviračių tako prie kelio nuo rajoninio kelio Nr.3202 Paušniai - Plateliai iki Militarizmo muziejaus	2012	Plungės savivaldybės administracija Kelių direkcija
2.5.	Miško kelio atkarpos nuo Babrungėnų malūno - Grigaičių – Stirbaičių remonto ir pritaikymo dviračių turizmui projekto parengimas ir įgyvendinimas	2013	VĮ Telšių miškų urėdija
2.6.	Šeirės pėsčiųjų – dviračių tako pritaikyto neįgaliesiems įrengimo techninis projekto įgyvendinimas	2012	ŽNP direkcija VĮ Telšių miškų urėdija
3.	Automobilių trasų įrengimas:	2011-2013	
3.1.	Automobilių turizmo trasų Plungės mieste pažymėjimas, rodyklių, sustojimo aikštelių įrengimas/sutvarkymas.	2011-2013	Plungės savivaldybės administracija
3.1.	Kelio Plungė – Babrungėnai rekonstrukcijos projekto parengimas ir įgyvendinimas	2013	Plungės savivaldybės administracija Kelių direkcija
3.2.	Automobilių stovėjimo aikštelė prie Šarnelės piliakalnio įrengimas	2013	ŽNP direkcija Kelių direkcija
3.3.	Automobilių stovėjimo aikštelės prie Gegrėnų archeologinio komplekso įrengimas	2012	ŽNP direkcija Kelių direkcija
3.4.	Puošnių automobilių stovėjimo aikštelės rekonstrukcija	2012	ŽNP direkcija Kelių direkcija

Rinkodaros priemonės

Kartu su viešosios turizmo infrastruktūros įrengimu, reikia skubėti informuoti potencialius lankytojus ir turistus apie sukurtas galimybes, ieškoti tinkamų kanalų juos informuoti bei siekti visoms lankytojų grupėms sukurti motyvą atvykti į Plungės rajoną poilsiauti.

Labiausiai vietiniams turistams tinkami informacijos sklaidimo būdai šiandien yra internetas, socialiniai tinklai (Facebook, Twitter ir pan.), vietinė, regioninė ir nacionalinė spauda ir televizija, kasmetinė Vivatur paroda, informacija sms žinutėmis, informacijos platinimas per TIC ir TVIC ir pan.

Informaciją apie sukurtus turistinius maršrutus ar trasas reikia platinti savivaldybės, ŽNP direkcijos internetinėse svetainėse ir kt. Kadangi Žemaitijos nacionalinio parko svetainė išsiskiria aukšta kokybe, todėl detalią informaciją apie planuojamus ar jau įrengtus maršrutus vertėtų pateikti šioje informacinėje svetainėje, *.pdf formate.

Spausdinant turistinius leidinius, lankstinukus ar skrajutes reikia nepamiršti, kad šis regionas turi tapti patraukliu tiek jaunimui, tiek keliaujantiems su šeimomis, tiek vyresnio amžiaus žmonėms. O taip pat reiktų įvertinti, kad planuojami maršrutai bus tinkami naudoti tiek vasaros sezono metu, tiek rudenį, pavasarį ar žiemą. Turint galvoje šiuos aspektus, leidiniai turėtų išsiskirti iš jau esamų rinkoje, ne tik savo kompleksiskumu (nes skirti pėstiesiems, dviratininkams, automobilininkams ar vandens pramogų mėgėjams), bet ir pasiūlymais ilgam sezonui bet ir sukuriamos išskirtinėmis galimybėmis keliauti ir ilsėtis natūralioje gamtoje – Žemaitijos nacionaliniame parke.

Siekiant populiarinti maršrutus ir rekreacinį regioną, būtina įtraukti kuo didesnę suinteresuotų institucijų ir kitų juridinių bei fizinių asmenų ratą:

- ✘ Ūkio ministerija, Valstybinis turizmo departamentas - mugėse, leidiniuose, prezentacijose;
- ✘ Plungės rajono savivaldybės administracija – mugėse, leidiniuose, bendruose projektuose, žiniasklaidoje;
- ✘ ŽNP direkcija - propagavimas dalyvaujant tarptautiniuose renginiuose, projektuose, leidžiant leidinius, rengiant turizmo produktų pristatymus ir organizuojant specialius turus žiniasklaidai.
- ✘ Klaipėdos miesto savivaldybės administracija ir šio miesto turizmo institucijos – propaguojant maršrutus kruizinių keleivių tarpe;
- ✘ Kaimo turizmo asociacija ir jos Plungės skyriaus nariai - savo leidiniuose, parodose;
- ✘ VSTT - propaguojant skatintinas rekreacines veiklas žiniasklaidoje, leidiniuose, remiant ŽNP rinkodaros produktus.

7. NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas //patvirtinta LRS 2002 m. nutarimu IX - 1154
2. Nacionalinės turizmo plėtros 2007–2013 metų programa//patvirtinta LRV 2007 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 944
3. Lietuvos turizmo statistika, 2010 m. (I-II ketvirtis)//Valstybinis turizmo departamentas.
4. Lietuvos dviračių turizmo galimybių studija, V., VTD, 1999
5. Telšių regiono 2006-2013 metų plėtros planas // Telšiai. – 2010
6. Plungės rajono 2002–2010 m. plėtros strateginis planas // Plungė. – 2005
7. Nacionalinė turizmo plėtros 2007–2010 m. programa/Galimybių studija// Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. –V., 2006
8. Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schema//Valstybės žinios, 1997, Nr. 38-941
9. Saugomų teritorijų įstatymas//Valstybės žinios. 1993, Nr.63-1188; 2001, Nr.108-3902
10. Lietuvos ūkio (ekonomikos) ilgalaikė strategija iki 2015 m.// Valstybės žinios, 2001, Nr. 93-3277
11. Nacionalinė kaimo plėtros 2007- 2013 m. strategija//2007
12. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija// Valstybės žinios, 2003, Nr. 89-4029
13. Aplinkos apsaugos strategija // Valstybės Žinios, 1996, Nr.: 103 - 2347
14. Lietuvos Respublikos Visuomenės aplinkosauginio švietimo strategija//1997.

8. SUMMARY

Plunge district is very attractive for its nature recreational resources and Samogitia region specific cultural heritage. Priorities of ecological cognitive and cultural tourism are legitimized in the Lithuania's general plan, as well as in Plunge municipality's general plan, and strategic tourism development documents.

There is a lack of services for active tourism in Plunge district. The current services are oriented in hotel, camping, and country tourism services. Publications on tourism usually present the strong sides – clean nature and picturesque full of forests and lakes scenery. Unfortunately comparable recreational resources are available in other parts of Lithuania as well, therefore Plunge district could be lacking direct competitive advantage. There is a need to create a recreational services package, which should be unique if compared to other Lithuania's regions, and attractive both for Lithuanian's and foreign visitors. For Lithuanians Plunges district is first of all attractive for its Samogitian past: rich history, unique dialect, traditions and festivals, architecture, landscape, culture of preserved mansions and estates from the XIX and earlier centuries. Traditional festivals such as Užgavėnės or Rasos have been recreated or preserved in this area. The region is famous for its catholic traditions – traditional Z. Kalvarija feast, chapel complexes of Z. Kalvarija and Berzoras, mountain singing, new manifestations of catholic living (Pakutuvenai community), traditions and festivals and church architecture (traditional wooden and Z. Kalvarija basilica).

From infrastructural point of view – Plunge district is well developed and reached by train Vilnius - Klaipėda, as well as highway Daugpilis – Panevezys – Palanga, and also good quality inside asphalt road network. In 50-70 km proximity a Baltija seaside is found with Klaipėda port city and expanding cruise ships possibilities.

Recently new unique tourism attraction objects have been started to develop – Samogitian painting museum in Oginskiai mansion in Plunge, Cold war museum in Plokstine, and Pancake day museum in Plateliai.

Another significant advantage – two decades of recreational work of Zemaitija National Park (further – ZNP) Directorate, well developed public tourism infrastructure with abundance of tourism publications. ZNP is also well known for a very large concentration of resort centres and country tourism places, and well administrated infrastructure of the small cities.

Poll interviews and accomplished studies of tourism services analysis indicate that during the last decades very few new tourism products have entered the market (underwater tourism, ecotourism, etc.), with a number of old products abandoned (for instance Plunge sanatorium has been closed, diminishing number of available places in Paplatė resort centre, no horse tourism, water travel with sail catamaran in Plateliai lake has been stopped).

Water and cycling tourism have exhibited the most rapid growth recently in Lithuania among active tourism services, however their potential in Plunge district has not been exploited yet. Water tourism is rapidly developing in Minija river (south part of the region), and to a lesser extent in Plateliai lake. There are only 5 km for specialized roads or routes in Plunge district for cycling tourism. Other currently available infrastructure of tourism routes is underdeveloped as well, and is unable to meet increased needs of especially foreign tourists.

As Plunges district is different in its recreational potential with largest number of tourist attraction object in northern part of the region, it would be advisable to invest most in the development of this part of the regions tourism infrastructure. Recently two different touristic habitat have been developing the strongest – cultural tourism in Plunge district, and cognitive ecotourism in ZNP territory. The support of the EU structural funds has been rather successfully used for reconstruction of tourist attraction objects, and its adaptation for active cognitive tourism, however there is no developed infrastructure, which would be joining those two different habitats (except for road network, which has little touristic adaptation). Therefore a research study is oriented to the northern part's of Plunge district recreational potential use feasibility analysis. The desired tourism product – the coordinated system of car, pedestrian, cycling, water routes, which is oriented towards the market of active cognitive and pilgrimage tourism.

The goals of the study – analysis of current situation, and recommendations for new tourism products, which would connect the above mentioned tourism habitats, and would act as a catalyst for ecotourism. If the two attractive habitats would be connected in the recreational point of view and supplement tourist routes would be introduced, there would arise a possibility to involve a larger number of users, and organizers.

The study presents material on potential tourism routes and attraction points. After evaluating the existing tourism routes in the Plunge district general plan and ZNP tourism schemes, and taking into account the needs of tourists, and financial limitations, priorities for 1-3 medium run are suggested. Other sections and appendixes analyze other potential tourism routes or sections analysis and suggestions for the future.

The authors of the study are grateful to the Lithuanian State Department of Tourism, specialists of Plunge district municipality, employees of Zemaitija National Park Directorate for provided information, consultations, and effective cooperation.

9. PRIEDAI

1. AUTOTURIZMO, PĖSČIUJŲ, DVIRAČIŲ, VANDENS MARŠRUTŲ GRAFINĖ IŠRAIŠKA.
2. MARŠRUTO FOTOFIKSACIJA.
3. FINANSINIAI SKAIČIAVIMAI.

